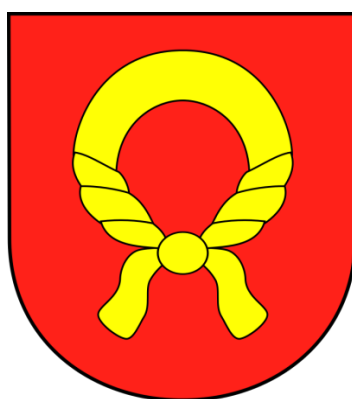

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY ODRZYWÓŁ
DO ROKU 2023**

**DELIMITACJA OBSZARÓW
ZDEGRADOWANYCH
I PRZEZNACZONYCH DO
REWITALIZACJI**

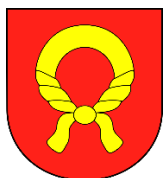
Odrzywół, 2016

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej.

Zamawiający:

Gmina Odrzywół

Ul. Warszawska 53
26-425 Odrzywół

Wykonawca:

EU-Consult Sp. z o.o.

ul. Wały Piastowskie 1
80-855 Gdańsk

Spis treści

1. Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania	5
1.1. Definicje	5
1.2. Tworzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji	7
2. Zgodność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym	9
3. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy	15
4. Identyfikacja obszarów kryzysowych	24
4.1. Problemy społeczne	27
4.2. Problemy gospodarcze	58
4.3. Problemy środowiskowe	60
4.4. Problemy przestrzenno-funkcjonalne	65
4.5. Interpretacja wyników analizy wskaźnikowej – delimitacja obszarów zdegradowanych	70
4.6. Pogłębienie analizy wskaźnikowej: Identyfikacja przyczyn degradacji analizowanego obszaru w aspekcie społecznym	75
4.7. Identyfikacja genezy problemów w pozostałych aspektach	81
4.8. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	85
5. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	89
5.1. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych	108
Metodologia wyznaczenia obszaru rewitalizacji	108
6. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	112
6.1. Wyniki badania ankietowego – konsultacji społecznych obszaru rewitalizacji	115
7. Wizja wprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)	129
8. Cele rewitalizacji i kierunki działań	132
8.1. Rekomendowane kierunki interwencji	133
8.2. Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych	135
8.3. Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych	139
9. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	141
9.1. Projekty główne (podstawowe)	142
1. Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole	143
2. Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży	146
3. Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole	149
4. Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole	152

5. Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową	155
9.2. Projekty pozostałe	158
6. Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole	159
7. Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna	162
9.3. Podsumowanie zbiorcze projektów rewitalizacyjnych	165
9.4. Wpływ poszczególnych przedsięwzięć na aspekty problemowe	166
9.5. Powiązanie planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi.....	166
9.6. Powiązanie zdiagnozowanych problemów i zdiagnozowanych przedsięwzięć	169
9.7. Efekt synergii projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	170
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji	171
11. Ramowy harmonogram programu rewitalizacji	173
12. Ramy finansowe LPR.....	174
13. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji	174
14. System wdrażania (realizacji) Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	176
14.1. Aktualizacja LPR.....	180
15. System monitoringu i oceny LPR.....	182
15.1. Monitoring.....	182
15.2. Ewaluacja.....	186
16. Spis tabel i wykresów.....	187
16.1. Spis rysunków.....	187
16.2. Spis tabel.....	188
16.3. Spis wykresów	189
17. Aneks – mapa obszaru rewitalizacji w skali 1:5000	190

1. Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania

1.1. Definicje

Powołując się na Wytyczne z 2 sierpnia 2016 roku w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020 rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną.

Zgodnie z Wytycznymi podczas opracowania Lokalnego programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 uwzględniono zasadę koncentracji, zgodnie, z którą obszar rewitalizacji nie przekracza 20% powierzchni gminy i zamieszkały jest przez mniej niż 30% populacji Gminy ogółem.

Ponadto uwzględnione zostały zapisy Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego.

Interesariusze to osoby, instytucje lub ich grupy, które są w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać, pozytywnie lub

negatywnie, na jego rezultaty. Interesariuszami Lokalnego Programu Rewitalizacji mogą być, zatem lokalne społeczności i poszczególne osoby oraz ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu¹.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Lokalny Program Rewitalizacji natomiast został zdefiniowany jako inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w takich sferach jak: społeczna, ekonomiczna, przestrzenna, infrastrukturalna, środowiskowa, kulturowa. Celem niniejszego programu jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi on narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu rewitalizacji.

¹ International Finance Corporation (2007). Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets, World Bank Group.

Należy zaznaczyć, że głównym źródłem sfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy europejskich są środki RPO² (EFS³ i EFR⁴). Komplementarnym źródłem ich współfinansowania są także środki KPO⁵ (EFS, EFRR, FS⁶) oraz EFRROW⁷. Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych mogą być również środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne⁸.

1.2. Tworzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji

W celu stworzenia kompleksowego programu rewitalizacji, w niniejszym dokumencie szczególna uwaga została zwrócona na dokładną diagnozę, opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, cele rewitalizacji oraz opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

² Regionalny program Operacyjny

³ Europejski Fundusz Społeczny

⁴ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

⁵ Krajowy Program Operacyjny

⁶ Fundusz Spójności

⁷ Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

⁸ Wszystkie poniższe definicje w niniejszym podrozdziale pochodzą z dokumentu pn. Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r., s. 5-8.

Rysunek 1 Etapy tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

2. Zgodność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym

Szczegółowy opis powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym i ponadlokalnym zawiera poniższa tabela.

Tabela 1 Powiązania LPR Gminy Odrzywół do roku 2023 z dokumentami strategicznymi na szczeblu, regionalnym i lokalnym.

Dokument porównywany	Zgodność celów i założeń z LPR	
Poziom regionalny		
Dokument regionalny	Cele dokumentu regionalnego	Cele LPR
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”	Cel strategiczny (obszar gospodarka): Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, poprzez Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich.	Cel strategiczny: Zintegrowany rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej wśród mieszkańców gminy poprzez Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszarów zdegradowanych oraz Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości
	Cel strategiczny (obszar przestrzeń i transport): Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, poprzez Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach.	Zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz dostępności do infrastruktury społeczno – opiekuńczej (Zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej, edukacyjnej, miejsc użyteczności publicznej oraz wypoczynku i rekreacji, Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, poprzez inwestycje dotyczące bezpieczeństwa oraz jakości środowiska naturalnego)

Dokument porównywany	Zgodność celów i założeń z LPR	
	<p>Cel strategiczny (obszar społeczeństwo): Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, poprzez Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz: Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej; Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej; Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.</p>	<p>Cele strategiczne: Integracja oraz aktywizacja społeczna mieszkańców gminy; Zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz dostępności do infrastruktury społeczno – opiekuńczej; Zintegrowany rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej wśród mieszkańców gminy</p>
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Przysuskiego na lata 2015-2022</p>	<p>Misja Misją Powiatu Przysuskiego jest zrównoważony rozwój gospodarczy, przestrzenny i społeczny budujący zintegrowaną i aktywną wspólnotę powiatową wykorzystując jej potencjał, zasoby, tradycje oraz doświadczenie.</p>	<p>Wizja Odrzywół miejscem zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego, które swoją charakterystyką i potencjałem przyciąga nowych mieszkańców. Obszar rewitalizacji wyróżnia wysoki poziom dynamizacji pozytywnych procesów demograficznych i ekonomicznych oraz wysoki wskaźnik dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p>

Dokument porównywany	Zgodność celów i założeń z LPR	
	Cel strategiczny 1 PLANOWANIE PRZESTRZENNE I INFRASTRUKTURA WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY I PODWYŻSZAJĄCA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	Cel strategiczny 3 Zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz dostępności do infrastruktury społeczno – opiekuńczej
	Cel strategiczny 3 KONKURENCYJNA I EFEKTYWNA GOSPODARKA O DUŻEJ DYNAMICE WZROSTU	Cel operacyjny 2.2 Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszarów zdegradowanych
	Cel strategiczny 4 OSOBY MŁODE ZAADAPTOWANE DO ZMIENIAJĄCYCH SIĘ UWARUNKOWAŃ RYNKU PRACY	Cel operacyjny 2.1 Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych
	Cel strategiczny 5 INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ DOSTOSOWANA DO POTRZEB OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM	Cel operacyjny 1.2 Tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury społecznej
	Cel strategiczny 6 KSZTAŁCENIE PRZEZ CAŁE ŻYCIE I ZAPOBIEGANIE BEZROBOCIU	Cel operacyjny 2.1 Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych
	Cel strategiczny 7 INNOWACJE POLITYKI SPOŁECZNEJ SŁUŻĄCE AKTYWIZACJI I INTEGRACJI OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM	Cel strategiczny 1 Integracja oraz aktywizacja społeczna mieszkańców gminy

Poziom lokalny		
Dokument regionalny	Cele dokumentu regionalnego	Cele LPR
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Odrzywół na lata 2016 -2022 (Uchwała nr XI.82.2016 Rady Gminy Odrzywół z dnia 28.01.2016r.)	Cel I: Podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy	Cel strategiczny 3 Zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz dostępności do infrastruktury społeczno – opiekuńczej
	Cel III: Utrzymywanie dobrego stanu środowiska naturalnego	Cel operacyjny 3.1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, poprzez inwestycje dotyczące bezpieczeństwa oraz jakości środowiska naturalnego
	Program 2: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej	Cel operacyjny 3.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej, technicznej i społecznej
	Program 3: Doskonalenie lokalnej infrastruktury społecznej	Cel operacyjny 3.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej, technicznej i społecznej
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Odrzywół na lata 2015-2020 (Uchwała nr XI.83.2016 Rady Gminy Odrzywół z dnia 28.01.2016r.)	Cel główny Zintegrowany system wsparcia odpowiadający na potrzeby mieszkańców Gminy Odrzywół	Cel rewitalizacji ożywienie społeczno-gospodarcze mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz zmniejszenie koncentracji obszarów problemowych gminy Odrzywół przy partycypacji i zaangażowaniu zróżnicowanych grup interesariuszy Programu Rewitalizacji.
	Cel 1 Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Cel strategiczny 1 Integracja oraz aktywizacja społeczna mieszkańców gminy
	Cel 3 Budowa partnerstwa na rzecz budowy kapitału społecznego i rozwoju przedsiębiorczości lokalnej	Cel operacyjny 2.1 Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości

Poziom lokalny		
Dokument regionalny	Cele dokumentu regionalnego	Cele LPR
	<p>Misja</p> <p>Tworzenie mieszkańcom i przedsiębiorcom warunków niezbędnych do pełnego rozwoju, zaspokajania potrzeb i realizację własnego potencjału poprzez inwestycje, przeciwdziałanie patologiom społecznym i przeciwdziałanie wykluczeniom</p>	<p>Misja</p> <p>Wykreowanie przestrzeni i możliwości efektywnej aktywizacji społeczności lokalnej na potrzeby odwrócenia niekorzystnych procesów migracyjnych oraz poprawy sytuacji ekonomicznej, zawodowej i społecznej mieszkańców gminy w każdym wieku.</p>
	<p>Wizja</p> <p>Gmina Odrzywół miejsce przyjazne mieszkańcom i przedsiębiorcom, umożliwiające wysoki poziom życia i rozwoju, otwarta na świat i inicjatywy społeczne.</p>	<p>Wizja</p> <p>Odrzywół miejscem zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego, które swoją charakterystyką i potencjałem przyciąga nowych mieszkańców. Obszar rewitalizacji wyróżnia wysoki poziom dynamizacji pozytywnych procesów demograficznych i ekonomicznych oraz wysoki wskaźnik dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <p>Mieszkańcy Odrzywołu zaangażowani oraz aktywnie uczestniczący w przedsięwzięciach i inicjatywach społeczno- kulturalnych na terenie obszaru rewitalizacji.</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</p>	<p>Priorytetami dokumentu jest uzyskanie ładu przestrzennego (tj. ekonomicznego, społecznego, ekologicznego, funkcjonalnego, estetycznego, duchowego).</p>	<p>Wizja</p> <p>Odrzywół miejscem zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego, które swoją charakterystyką i potencjałem przyciąga nowych mieszkańców. Obszar rewitalizacji wyróżnia wysoki poziom dynamizacji</p>

Poziom lokalny		
Dokument regionalny	Cele dokumentu regionalnego	Cele LPR
		pozytywnych procesów demograficznych i ekonomicznych oraz wysoki wskaźnik dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Mieszkańcy Odrzywołu zaangażowani oraz aktywnie uczestniczący w przedsięwzięciach i inicjatywach społeczno- kulturalnych na terenie obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

3. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy

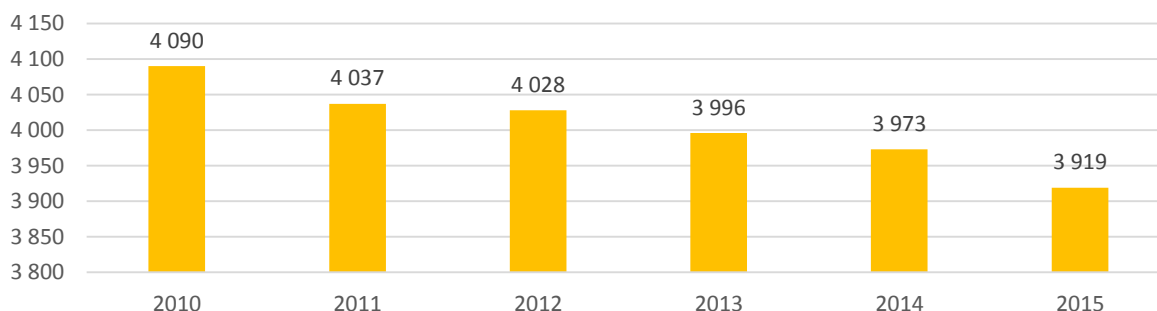
Położenie gminy

Gmina wiejska Odrzywół położona jest w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, na terenie Powiatu Przysuskiego, usytuowana w widłach rzek Drzewiczki i Pilicy. Jej powierzchnia wynosi 94,83 km², co stanowi w przybliżeniu 10,2% powierzchni Powiatu Przysuskiego. Siedzibą Gminy jest miejscowość Odrzywół, a w jej skład wchodzi 23 miejscowości tworzące 16 sołectw takich jak: Ceteń, Dąbrowa, Kamienna Wola, Kłonna, Kolonia Ossa, Wandzinów, Lipiny, Łęgonice Małe, Myślakowice, Myślakowice-Kolonia, Ossa, Różanna, Stanisławów, Wysokin, Jelonek, Odrzywół.

Struktura demograficzna i społeczna gminy

Gminę Odrzywół w 2015 roku zamieszkiwało 3934 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2010-2015 zauważyć można tendencję malejącą w tym zakresie. Liczba mieszkańców spadła aż o 6,4%, z 4 203 do 3 934 osób. Największy spadek odnotowano w roku 2011 (o 86 osób w porównaniu do roku poprzedniego) i w 2013 roku (o 67 osób w porównaniu do roku poprzedniego).

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy w latach 2010-2015

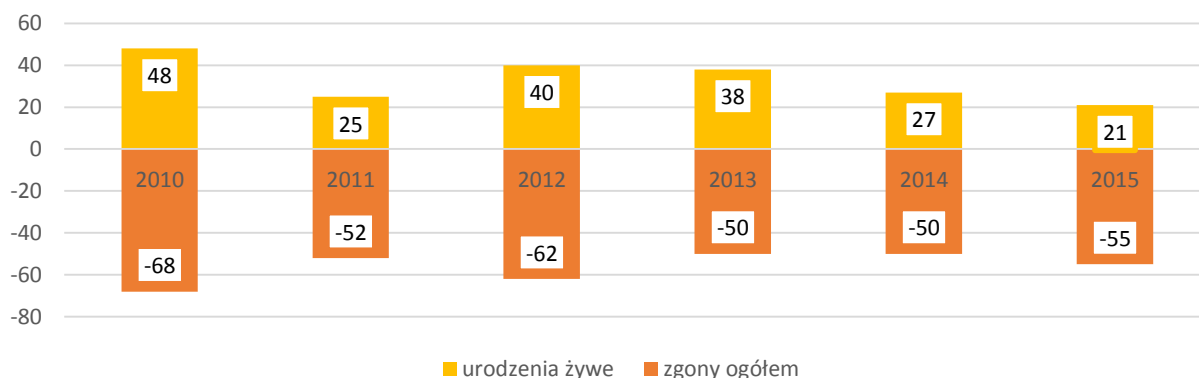

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Odrzywole

W latach 2010-2015 liczba urodzeń była mniejsza niż liczba zgonów, a zatem przyrost naturalny w tych latach był ujemny. Oznacza to, że w analizowanych latach na terenie Gminy rodzi się coraz mniej dzieci.

Ponadto, w roku 2015 zauważalna była największa różnica pomiędzy liczbą zgonów a liczbą urodzeń. Spadek liczby urodzeń stanowi niekorzystną sytuację w strukturze demograficznej i społecznej gminy.

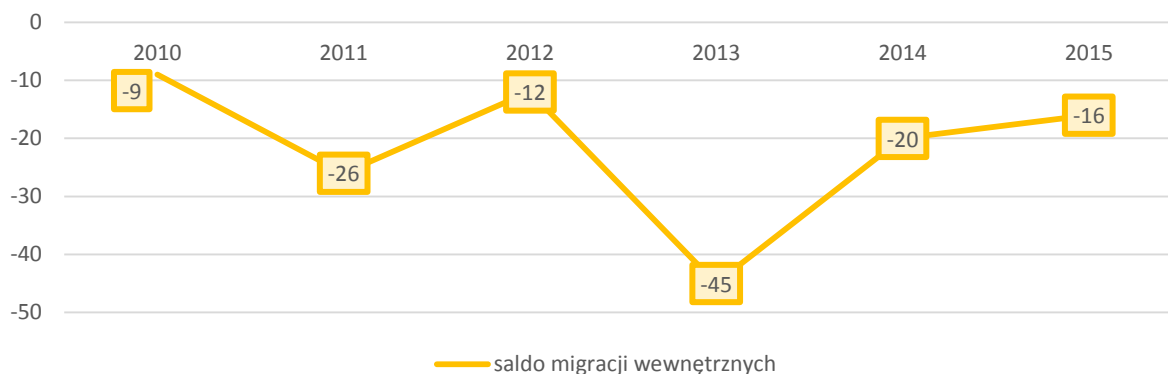
Wykres 2 Przyrost naturalny na terenie gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Saldo migracji wewnętrznych ulegało wahaniom na przestrzeni lat 2010-2015. Jednak przyjmowało zawsze wartości ujemne, co oznacza że więcej osób wyjeżdżało niż przybywało na teren Gminy. Jednocześnie saldo migracji zagranicznych w analizowanym okresie równe było 0.

Wykres 3 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy działa jeden Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, w którym zapewnia się mieszkańcom opiekę pediatryczną, stomatologiczną, neurologiczną oraz internistyczną.

Odrzywół nie posiada szpitala, a w najbliższej okolicy znajduje się szpital w Nowym Mieście nad Pilicą. W placówce zorganizowane są takie oddziały jak: chirurgiczny, wewnętrzny, dziecięcy, neantologiczny, ginekologiczno-położniczy oraz pediatryczny. Szpital obejmuje swoim zasięgiem terytorialnym Gminy: Odrzywół, Rzeczyca, Klwów, Sadkowice, Potworów.

W przypadku punktów i placówek aptecznych, lekarstwa mieszkańcy mogą nabywać jedynie w jednej aptece na terenie Gminy.

Szkolnictwo i edukacja

Na terenie Gminy funkcjonują łącznie dwie szkoły nauczania elementarnego, dwa gimnazja oraz jedna szkoła ponadgimnazjalna.

Na terenie Gminy szkoły podstawowe to:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Myślakowicach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Odrzywole.

W Gminie działają również szkoły gimnazjalne:

- Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła w Odrzywole,
- Publiczne Gimnazjum Specjalne w Kolonii Ossa.

Natomiast do jednostek szkolnictwa na poziomie ponadgimnazjalnym zaliczyć można:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych i Mistrzostwa Sportowego im. Dr H. Spoczyńskiej w Lipinach, który dzieli się na:
 - Technikum Ekonomiczne,
 - Liceum Ogólnokształcące,
 - Technikum Obsługi Turystycznej.

Ponadto przy funkcjonującej szkole ponadgimnazjalnej, w 2012 roku zostało powołane Liceum Kadetów Rzeczypospolitej Polskiej.

W latach 2010-2014 zaobserwować można zmiany w liczbie uczniów poszczególnych szkół. W analizowanym okresie aż o 25,0% znalazła liczba dzieci w szkołach podstawowych, natomiast w przypadku szkół gimnazjalnych tendencja była podobna. Liczba uczniów zmalała o 21,8%.

Wzrost liczby uczniów zanotowano jedynie w szkołach ponadgimnazjalnych (2010 r. – 111, 2015 r. – 150). Jednak warto zaznaczyć, że w analizowanym okresie zlikwidowano jedną placówkę edukacyjną.

Tabela 2 Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	2	2	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	260	247	227	210	195
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach podstawowych	17	17	17	16	15
Szkoły gimnazjalne	2	2	2	2	2
Uczniowie szkół gimnazjalnych	248	219	230	209	194
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach gimnazjalnych	18	17	19	21	19
Szkoły ponadgimnazjalne	2	2	1	1	1
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	111	150	110	129	150
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach ponadgimnazjalnych	22	21	22	26	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych maleje. Oznacza to, że w Gminie jest coraz mniej dzieci, które korzystają z edukacji szkolnej. Wymieniony czynnik wskazuje również na niekorzystne zmiany jakie zachodzą w strukturze demograficznej mieszkańców Gminy.

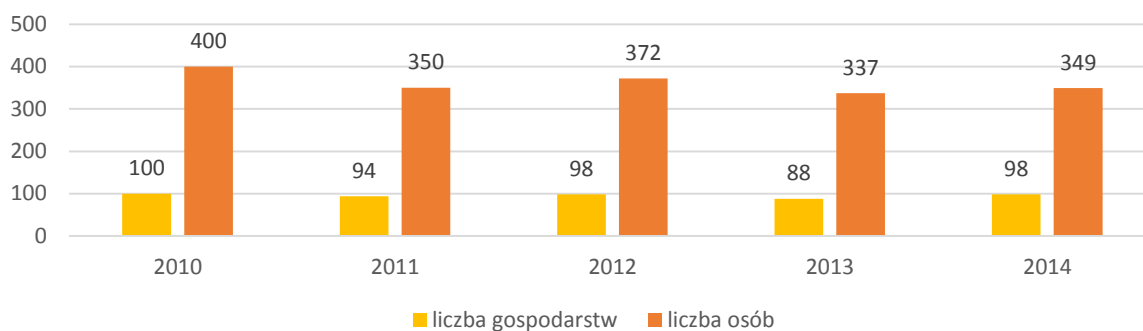
Pomoc społeczna

Pomoc społeczną na terenie gminy świadczy Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole. Ośrodek realizuje w zakresie pomocy społecznej zadania Gminy

o charakterze obowiązkowym oraz zlecone z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę⁹.

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014 ulegała wahaniom. Należy zauważyć, że liczba gospodarstw korzystających ze świadczeń jest ściśle powiązana z liczbą osób korzystających z tych świadczeń. W latach 2010 – 2014 liczba gospodarstw była blisko czterokrotnie większa od liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 4. Liczba gospodarstw domowych i liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Aktywność społeczna

Aktywność mieszkańców Gminy koncentruje się wokół działalności stowarzyszeń, kół oraz innych związków wyznaniowych. Ich celem jest przede wszystkim ochrona dorobku kultury, dbanie o rozwój gminy oraz organizacja życia społecznego.

⁹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Odrzywół na lata 2015 – 2022, Odrzywół 2015 r.

Na terenie Gminy funkcjonują m.in.:

- **trzy świetlice wiejskie** (w Kłonnie, Kamiennej Woli i Wysokinie), które działają głównie w celu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych, a także udzielanie pomocy dzieciom z rodzin z zaburzeniami wychowawczymi poprzez dodatkową opiekę m.in. psychologiczną, dydaktyczną i wychowawczą.
- **Trzy zespoły muzyczne** utrzymujące rodzime tradycje:
 - Zespół Ludowy Dziecięcy „MATEUSKI” w Myślakowicach zajmujący się kulturą ludową regionu opoczyńskiego,
 - Zespół ludowy „Polne Kwiaty” w Odrzywole,
 - Zespół Ludowy funkcjonujący przy Stowarzyszeniu Wiejskim Wysokina i Cetnia.
- **Koła gospodyń wiejskich:**
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Kamiennej Woli,
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Kłonnie.
- **Stowarzyszenia**, z siedzibą w Gminie Odrzywół, prowadzące działalność kulturalną, a także organizujące przedsięwzięcia edukacyjne i kulturalne:
 - Stowarzyszenie Wiejskie Wysokina i Cetnia,
 - Stowarzyszenie „Nad Pilicą”,
 - Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej.
- **Kluby sportowe :**
 - UKS „Blask” Odrzywół – mieszczący się przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Bohaterów Westerplatte w Odrzywole,
 - Uczniowski Klub Sportowy „Gemini” – umiejscowiony przy Publicznym Gimnazjum im. Jana Pawła II,

- Uczniowski Klub Sportowy „SMS LIPINY” – funkcjonujący przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych i Mistrzostwa Sportowego w Lipinach.

Organizowane są imprezy, przyciągające mieszkańców i turystów Gminy takie jak:

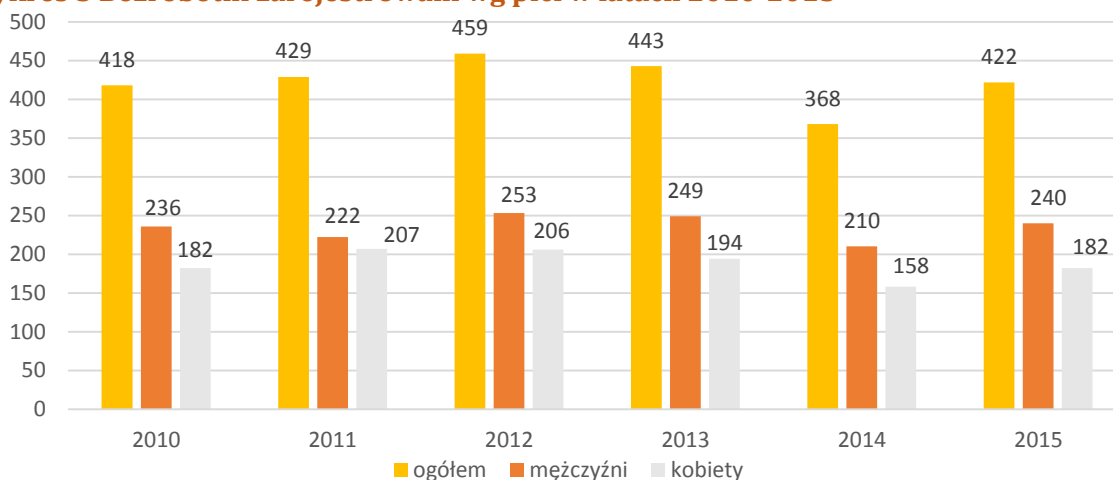
- Dożynki Gminne,
- Sobótki nad Drzewiczką w miejscowości Ceteń,
- Sobótki nad Pilicą w Myślakowicach,
- Festiwal Kół Gospodyń Wiejskich i Stowarzyszeń Ziemi Przysuskiej,
- Festiwal kapel, zespołów, śpiewaków ludowych.

Gmina zajmuje się także organizacją imprez sportowych, m.in. są to zawody między gminami „Bieg Niepodległości” oraz „Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych”. Są to również turnieje piłki nożnej oraz koszykowej.

Stan i struktura bezrobocia

Na koniec 2015 roku było zarejestrowanych 422 osób bezrobotnych. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost w liczbie osób pozostających bez pracy, aż o 15%. Najwyższy odsetek osób pozostających bez pracy odnotowano w roku 2012 (459). Najmniejszą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowano w roku 2014 (368).

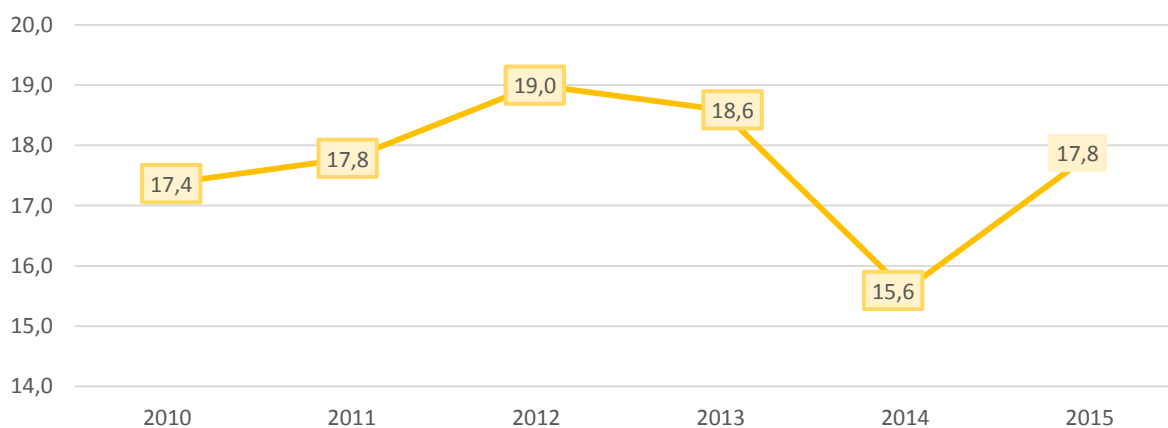
Wykres 5 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2015 roku wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy ukształtował się na poziomie 12%. Wykres umieszczony poniżej zawiera porównanie wskaźnika udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, z uwzględnieniem lat 2010-2015. Należy zauważyć, że udział ten był najwyższy w roku 2013 (osiągnął wartość 16,1%), natomiast najniższy w 2015 (12%).

Wykres 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4. Identyfikacja obszarów kryzysowych

Metodologia

W opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjęto analizę porównawczą jednostek urbanistycznych (sołectw), opartą na zestawie wskaźników, pozwalającą na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów Gminy Odrzywół. Wykorzystanie wskaźników pozwoliło na wskazanie jednostek urbanistycznych szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym i predysponowanym do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Wskaźniki zostały przypisane podsystemom: społecznemu, gospodarczemu, środowiskowemu oraz przestrzenno-funkcjonalnemu.

Do wyboru wskaźników zastosowane zostało kryterium istotności poszczególnych zjawisk zachodzących w Gminie Odrzywół, wpływających na rozwój obszaru i jakość życia lokalnej społeczności.

Wybór wskaźników cząstkowych wykorzystanych do delimitacji obszarów zdegradowanych był uzależniony od możliwości pozyskania danych statystycznych z jednostek wewnętrznych Urzędu Gminy oraz źródeł zewnętrznych (np. Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, Powiatowy Urząd Pracy).

Dane agregowane były do poziomu sołectw. Większość wartości wskaźników ma charakter bezwzględny, a więc została podana w postaci liczb, które zostały porównane do średniej występowania danego zjawiska w Gminie. Umożliwia to odniesienie wartości liczbowych danych negatywnych zjawisk do całej Gminy i wyodrębnienie jednostek urbanistycznych, których częstotliwość występowania zjawiska odbiega od średniej gminnej.

Podział Gminy na jednostki urbanistyczne

Na potrzeby analizy czynników określających poziom degradacji Gminy w poszczególnych obszarach, w diagnozie przyjęto sołectwa Gminy Odrzywół jako jednostki urbanistyczne umożliwiające porównanie wewnątrzgminnego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników degradacji.

Poniższa tabela przedstawia podział Gminy na jednostki urbanistyczne (sołectwa):

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład Sołectwa
1		Ceteń
2		Dąbrowa
3	Kamienna Wola	Kamienna Wola Las Kamiennowolski
4	Kłonna	Kłonna Konna-Kolonia Janówek
5		Kolonia Ossa
6	Wandzinów	Wandzinów Dębowa Góra
7	Lipiny	Lipiny Emilianów Badulki
8	Łęgonice Małe	Łęgonice Małe Wielkopole
9		Myślakowice
10		Myślakowice-Kolonia
11	Ossa	Ossa Walerianów
12		Różanna
13		Stanisławów
14		Wysokin
15		Jelonek
16		Odrzywół

Źródło: Urząd Gminy Odrzywół

Wskaźniki delimitacyjne

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego następuje na podstawie koncentracji na nim negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz jednoczesnym występowaniu na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.
2. Środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.
3. Przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, jak również degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

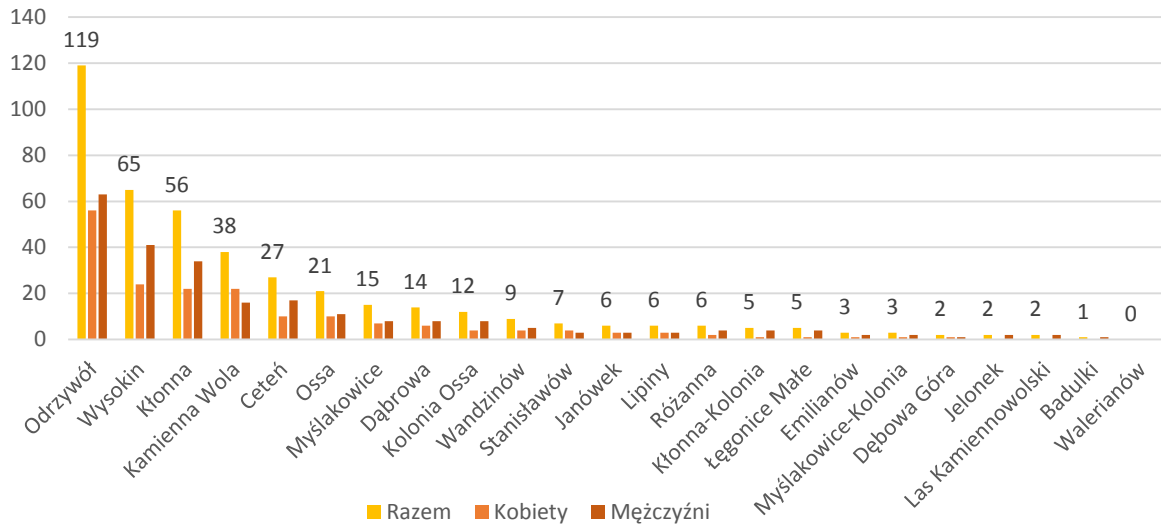
4.1. Problemy społeczne

Problemy społeczne zostały przedstawione w tabelach – w postaci liczb bezwzględnych, oraz w celu wizualizacji nasycenia negatywnymi zjawiskami społecznymi – za pomocą kartodiagramów kołowych. (Dane w tabelach dotyczące tzw. danych wrażliwych, umożliwiających identyfikację osób borykających się z problemami społecznymi, zostały przedstawione w postaci przedziałów takich jak: „poniżej 10”).

Bezrobocie

Największa koncentracja zjawiska bezrobocia na terenie gminy Odrzywół dotyczy mieszkańców miejscowości Odrzywół (119 osób bezrobotnych). Stosunkowo wysoką liczbę osób bezrobotnych w 2015r. odnotowano również w miejscowościach: Wysokin (65) oraz Kłonna (56). Liczbę osób bezrobotnych z wyszczególnieniem na kategorie (bezrobotni mężczyźni, kobiety, liczba osób długotrwale bezrobotnych itd.) przedstawia **Tabela 3 Dane dotyczące bezrobocia w gminie Odrzywół**. Wynika z niej, że miejscowość Odrzywół charakteryzuje się największą liczbą osób długotrwale bezrobotnych (73 osoby), bezrobotnych do 25 r.ż. (20 osób; zbliżona wartość: Kłonna - 17), po 50 r. ż. (30 osób; zbliżona wartość: Wysokin - 23), bezrobotnych bez wykształcenia (47 osób; zbliżona wartość: Wysokin - 42 i Kłonna - 38) oraz bez żadnych kwalifikacji (51 osób).

Wykres 7 Liczba osób bezrobotnych w gminie Odrzywół w 2015r. w podziale na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez PUP (stan na 31.12.2015r.)

Tabela 3 Dane dotyczące bezrobocia w gminie Odrzywół

Lp.	miejsowość	Liczba ludności	l. osób bezrobotnych	udział osób bezrobotnych w populacji ogółem	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji os. bezrobotnych ogółem
1	Ceteń	192	27	14%	19	70%
2	Dąbrowa	118	14	12%	poniżej 10	64%
3	Jelonek	80	poniżej 10	-	poniżej 10	100%
4	Kamienna Wola	299	38	13%	23	61%
	Las Kamiennowolski	12	poniżej 10	-	poniżej 10	50%
5	Kłonna	319	56	18%	27	48%
	Kłonna-Kolonia	42	poniżej 10	-	poniżej 10	60%
5	Janówek	21	poniżej 10	-	poniżej 10	67%
6	Kolonia Ossa	191	12	6%	poniżej 10	50%
7	Lipiny	88	poniżej 10	-	poniżej 10	83%
	Badulki	18	poniżej 10	-	poniżej 10	100%
7	Emilianów	28	poniżej 10	-	0	0%
8	Łęgonice Małe	99	poniżej 10	-	poniżej 10	40%
9	Myślakowice	116	15	13%	poniżej 10	53%
10	Myślakowice-Kolonia	114	poniżej 10	-	poniżej 10	33%
11	Odrzywół	1073	119	11%	73	61%
12	Ossa	183	21	11%	poniżej 10	43%
	Walerianów	8	0	0%	0	0%
13	Różanna	52	poniżej 10	-	poniżej 10	67%
14	Stanisławów	121	poniżej 10	-	poniżej 10	43%
15	Wandzinów	96	poniżej 10	-	poniżej 10	56%
	Dębowa Góra	10	poniżej 10	-	0	0%
16	Wysokin	664	65	10%	38	58%

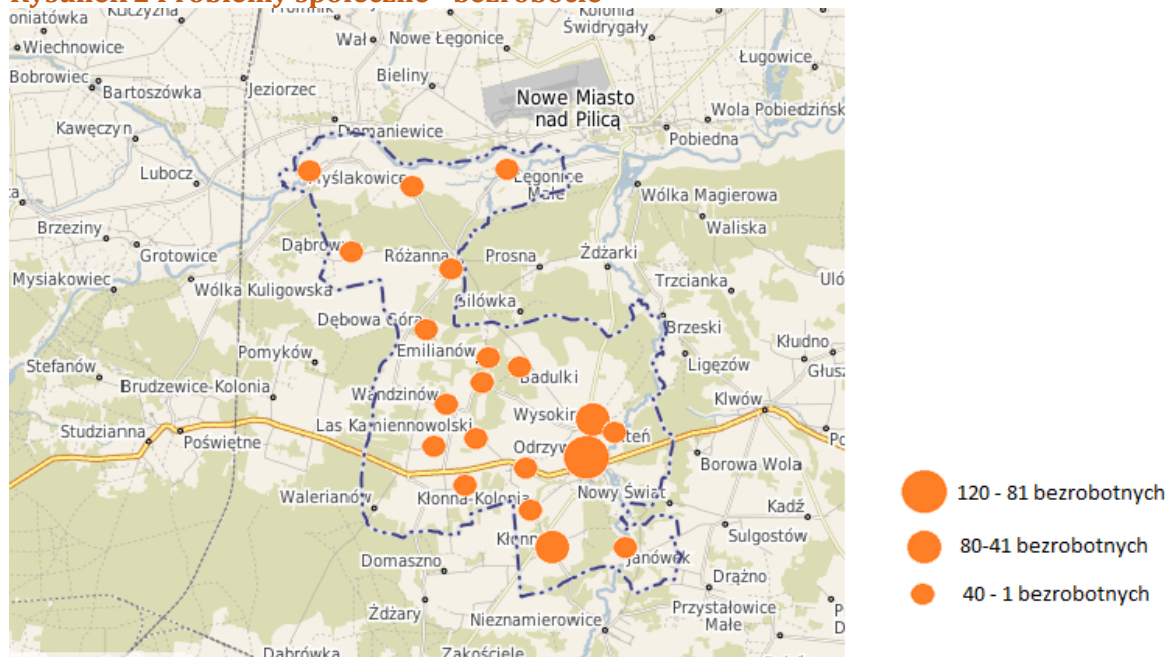
Lp.	miejsowość	Liczba ludności	liczba osób bezrobotnych do 25 r. ż.	udział osób bezrobotnych do 25 r. ż. W populacji os. Bezrobotnych	liczba osób bezrobotnych po 50 r.ż.	udział osób bezrobotnych po 50 r. ż. W populacji os. bezrobotnych ogółem
1	Ceteń	192	poniżej 10	30%	poniżej 10	30%
2	Dąbrowa	118	poniżej 10	14%	poniżej 10	14%
3	Jelonek	80	0	0%	0	0%
4	Kamienna Wola	299	poniżej 10	5%	16	42%
	Las Kamiennowolski	12	0	0%	0	0%
5	Kłonna	319	17	30%	poniżej 10	9%
	Kłonna-Kolonia	42	poniżej 10	20%	poniżej 10	20%
	Janówek	21	poniżej 10	17%	poniżej 10	33%
6	Kolonia Ossa	191	poniżej 10	25%	poniżej 10	8%
7	Lipiny	88	poniżej 10	17%	poniżej 10	33%
	Badulki	18	0	0%	0	0%
7	Emilianów	28	poniżej 10	33%	poniżej 10	33%
8	Łęgonice Małe	99	poniżej 10	40%	0	0%
9	Myślakowice	116	poniżej 10	20%	poniżej 10	7%
10	Myślakowice-Kolonia	114	poniżej 10	67%	0	0%
11	Odrzywół	1073	20	17%	30	25%
12	Ossa	183	poniżej 10	14%	poniżej 10	43%
	Walerianów	8	0	0%	0	0%
13	Różanna	52	poniżej 10	17%	0	0%
14	Stanisławów	121	poniżej 10	43%	0	0%
15	Wandzinów	96	poniżej 10	22%	poniżej 10	11%
	Dębowa Góra	10	0	0%	0	0%
16	Wysokin	664	12	18%	23	35%

Lp.	miejsowość	Liczba ludności	liczba bezrobotnych kobiet	udział kobiet w populacji os. Bezrobotnych	liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia	udział osób bezrobotnych bez wykształcenia w populacji os. bezrobotnych ogółem
1	Ceteń	192	10	37%	16	59%
2	Dąbrowa	118	poniżej 10	29%	10	71%
3	Jelonek	80	poniżej 10	50%	poniżej 10	50%
4	Kamienna Wola	299	22	58%	21	55%
	Las Kamiennowolski	12	0	0%	poniżej 10	50%
5	Kłonna	319	22	39%	38	68%
	Kłonna-Kolonia	42	poniżej 10	20%	poniżej 10	80%
5	Janówek	21	poniżej 10	17%	poniżej 10	67%
6	Kolonia Ossa	191	poniżej 10	33%	poniżej 10	50%
7	Lipiny	88	poniżej 10	50%	poniżej 10	33%
	Badulki	18	poniżej 10	100%	poniżej 10	100%
7	Emilianów	28	poniżej 10	100%	0	0%
8	Łęgonice Małe	99	poniżej 10	20%	poniżej 10	20%
9	Myślakowice	116	poniżej 10	47%	poniżej 10	53%
10	Myślakowice-Kolonia	114	0	0%	poniżej 10	33%
11	Odrzywół	1073	56	47%	47	39%
12	Ossa	183	10	48%	19	90%
	Walerianów	8	0	0%	0	0%
13	Różanna	52	poniżej 10	33%	poniżej 10	67%
14	Stanisławów	121	poniżej 10	57%	poniżej 10	71%
15	Wandzinów	96	poniżej 10	67%	poniżej 10	22%
	Dębowa Góra	10	0	0%	poniżej 10	100%
16	Wysokin	664	24	37%	42	65%

Lp	miejscowosc	Liczba ludności	liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w populacji os. bezrobotnych ogółem
1	Ceteń	192	16	59%
2	Dąbrowa	118	poniżej 10	64%
3	Jelonek	80	poniżej 10	50%
4	Kamienna Wola	299	19	50%
	Las Kamiennowolski	12	poniżej 10	50%
5	Kłonna	319	25	45%
	Kłonna-Kolonia	42	poniżej 10	40%
	Janówek	21	poniżej 10	33%
6	Kolonia Ossa	191	poniżej 10	58%
7	Lipiny	88	poniżej 10	50%
	Badulki	18	0	0%
7	Emilianów	28	poniżej 10	33%
8	Łęgonice Małe	99	poniżej 10	40%
9	Myślakowice	116	poniżej 10	47%
10	Myślakowice-Kolonia	114	poniżej 10	100%
11	Odrzywół	1073	51	43%
12	Ossa	183	poniżej 10	43%
	Walerianów	8	0	0%
13	Różanna	52	poniżej 10	83%
14	Stanisławów	121	poniżej 10	71%
15	Wandzinów	96	poniżej 10	44%
	Dębowa Góra	10	0	0%
16	Wysokin	664	26	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przysuszu

Rysunek 2 Problemy społeczne - bezrobocie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: bezrobocie

Gmina Odrzywół, ze względu na lokalizację, charakterystykę oraz dominujące tereny wiejskie, należy do gmin zagrożonych wysokim poziomem bezrobocia. Według danych z 2015 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 422 bezrobotnych mieszkańców Gminy Odrzywół, natomiast wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy ukształtował się na poziomie 12%. Bezrobocie utrzymuje się na podobnym, wysokim poziomie (z wyłączeniem roku 2014 r.).

Z wysokim poziomem bezrobocia wiąże się coraz większa sfera ubóstwa, rozwój patologicznych zjawisk społecznych i wzrastająca liczba rodzin charakteryzujących się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzeniu

gospodarstwa domowego (z powodu bezrobocia, niskich kwalifikacji zawodowych, braku umiejętności wychowawczych).

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Odrzywół na lata 2015 – 2020: „Bezrobocie jest najpoważniejszym problemem w Gminie Odrzywół. Pomimo programów aktywizujących opracowywanych i wdrażanych przez władze samorządowe oraz stowarzyszenia działające na rzecz osób bezrobotnych sytuacja na rynku pracy nie poprawia się, co generuje z jednej strony emigrację zarobkową mieszkańców miasta, z drugiej zaś szereg powiązanych problemów społecznych.”

Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje sołectwa Odrzywół (119), Wysokin (65) oraz Kłonna (54), z czego w sołectwach Odrzywół oraz Wysokin największy odsetek osób zarejestrowanych w PUP stanowią osoby długotrwale bezrobotne, kolejno: 61% i 58%.

W sołectwach Odrzywół, Wysokin oraz Kłonna znaczna część osób bezrobotnych nie posiadało wykształcenia oraz kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy zawodowej. Sytuacja taka warunkowana jest rolniczym charakterem gminy. Bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich, posiadających niewielkie gospodarstwa rolne można często uznać za biernych zawodowo, gdyż w przypadku braku możliwości świadczenia pracy (nawet o niskim wymiarze czasu) w swoim gospodarstwie rolnym pozostają bez zatrudnienia. Osoby takie zazwyczaj utrzymują się z niezarobkowych źródeł dochodu przyznanych innym członkom gospodarstwa domowego – przede wszystkim z transferów społecznych z tytułu ubezpieczenia rolników np. renty i emerytury oraz środków finansowych pochodzących z ośrodka pomocy społecznej.

Do podstawowych problemów, generujących zwiększający się poziom bezrobocia w Gminie Odrzywół zaliczyć można przede wszystkim¹⁰:

- Niski wskaźnik uprzemysłowienia powiatu przysuskiego, brak strategicznych podmiotów zapewniających miejsca pracy dla osób z terenu całego powiatu;
- Ubogość społeczeństwa;
- Przeważają gleby niskich klas cechujących się niską przydatnością do produkcji rolniczej;
- Niski odsetek użytków rolnych;
- Rozdrobnienie gruntów;
- Stosunkowo niska rentowność produkcji rolniczej;
- Zbyt małe zainteresowanie produkcją metodami ekologicznymi;
- Niskie wykształcenie rolników.

Wzrost bezrobocia jest również spowodowany oddaleniem gminy od dużych aglomeracji miejskich (blisko 50 km do Radomia, ponad 40 km do Tomaszowa Mazowieckiego, ok. 100 km do Warszawy).

Z kolei bariery, które utrudniają osobom w szczególnej sytuacji na rynku pracy (kobietom, osobom do 25 r.ż., osobom po 50 r.ż.), dostęp do zatrudnienia to:

¹⁰ ANALIZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY POWIATU PRZYSUSKIEGO

Tabela 4 Bariery utrudniające dostęp do zatrudnienia w podziale na poszczególne grupy na rynku pracy

Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby zamieszkujące obszary wiejskie	Bezrobotne kobiety	Bezrobotni po 50 r.ż.	Bezrobotni do 25 r.ż.
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom wykształcenia, -zdezaktualizowane kwalifikacje, - niskie poczucie własnej wartości, - brak doświadczenia zawodowego, - brak ofert pracy, - brak środków na aktywne poszukiwanie pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - brak ofert pracy w miejscu zamieszkania, - brak środków na dojazd, - niskie wykształcenie i kwalifikacje, - deficyt wiedzy na temat poszukiwania pracy, - brak wiary we własne możliwości. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak ofert pracy, - niskie wykształcenie, - brak kwalifikacji, - negatywna postawa pracodawców wobec zatrudniania kobiet, - stan rodziny i sytuacja rodzinna, - małe dzieci brak nad nimi opieki, 	<ul style="list-style-type: none"> brak wykształcenia, - problemy zdrowotne, - dyskryminacja ze względu na wiek, - brak wiary we własne możliwości, - niskie poczucie własnej wartości, - brak znajomości nowych technologii, - niechęć do doksztalcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak doświadczenia zawodowego, - brak kwalifikacji zawodowych, - brak wiedzy na temat sposobów poszukiwania pracy, - niskie wykształcenie, - brak ofert pracy, - zniechęcenie i pasywna postawa do poszukiwania pracy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów statystycznych i strategicznych Gminy Odrzywół oraz powiatu przysuskiego (Strategia Rozwoju Powiatu Przysuskiego, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Odrzywół, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Odrzywół, BDL GUS).

Brak pracy oraz niskie zarobki w istniejących przedsiębiorstwach powodują ubożenie społeczeństwa gminy. Skutkiem tego są patologie społeczne, spadek poziomu bezpieczeństwa publicznego, wzrost przestępczości – i w następstwie tych zjawisk – migracje mieszkańców powiatu do innych rejonów Polski. W dalszej konsekwencji spada liczba mieszkańców gminy, społeczeństwo starzeje się w przyspieszonym tempie i obniża się liczba dobrze wykształconych młodych osób, które mogłyby znaleźć zatrudnienie w lokalnym sektorze gospodarczym.

Pomoc społeczna

W myśl art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. 2009 r. Nr 175 poz. 1362 ze zm.) **Rodzina** to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, natomiast **za osobę** samotnie gospodarującą uważa się osobę prowadzącą jednoosobowe gospodarstwo domowe (art. 6 pkt 10 ustawy).

W związku z powyższym dane dotyczące świadczeń pochodzących z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej agregowane i analizowane zostały oddzielnie w podziale na świadczenia dla rodzin i osób samodzielnie gospodarujących.

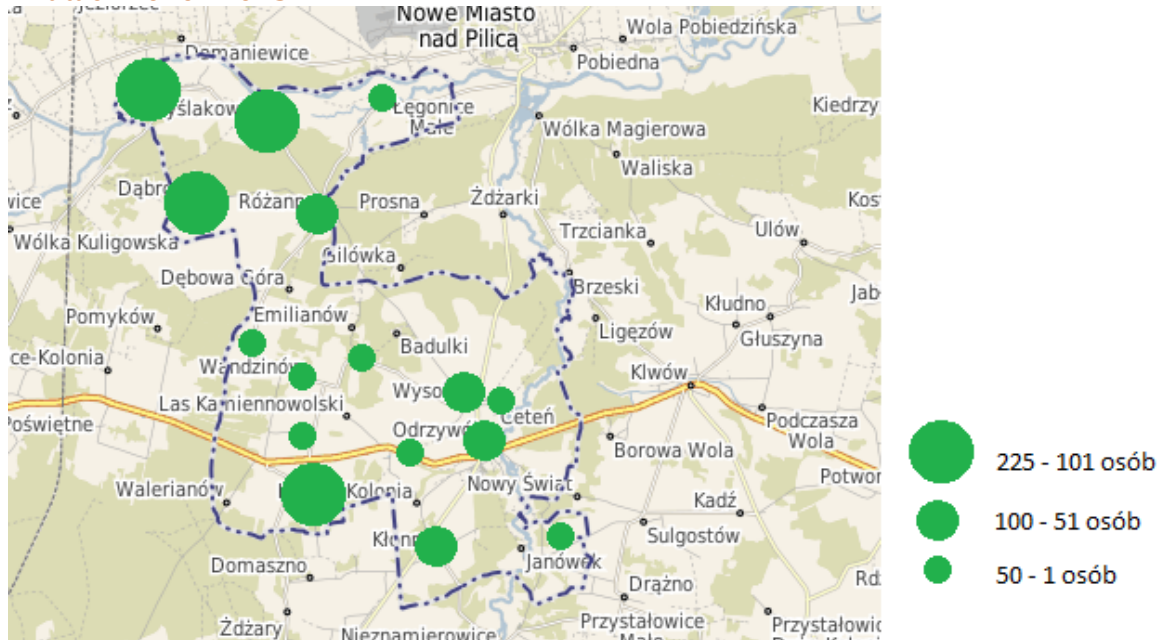
Poniższa tabela szczegółowo przedstawia statystyki udzielania pomocy społecznej mieszkańcom gminy Odrzywół przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole. Z danych GOPS wynika, że najczęściej problemy występują na terenie miejscowości Odrzywół. Wartości większości analizowanych wskaźników dla miejscowości Odrzywół (tj. liczba rodzin objętych pomocą ze względu na ubóstwo, liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, liczba osób objętych pomocą ze względu na alkoholizm, liczba rodzin objętych pomocą ze względu na alkoholizm oraz liczba rodzin objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność) znacznie przewyższała wartości wskaźników dotyczących pozostałych miejscowości gminy ogółem.

Tabela 5 Liczba osób objętych pomocą ośrodka pomocy społecznej sołectwach w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015 (stan w dniu 31.XII)

	Liczba osób objętych pomocą ze względu na ubóstwo	Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na ubóstwo	Liczba osób objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób objętych pomocą ze względu na alkoholizm	Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na alkoholizm	Liczba osób objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność	Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność
Odrzywół	97	323	58	245	poniżej 10	24	31	49
Wysokin	69	293	46	221	poniżej 10	poniżej 10	21	60
Kłonna	79	335	51	252	poniżej 10	11	25	72
Ceteń	7	41	poniżej 10	40	0	0	poniżej 10	0
Kamienna Wola	19	73	16	68	0	0	poniżej 10	poniżej 10
Kolonia Ossa	27	103	12	59	poniżej 10	poniżej 10	poniżej 10	32
Wandzinów	12	45	10	44	0	0	poniżej 10	poniżej 10
Stanisławów	18	63	poniżej 10	23	0	0	13	45
Jelonek	5	29	poniżej 10	29	0	0	0	0
Lipiny	27	94	poniżej 10	33	0	0	20	61
Myślakowice	180	36	90	17	0	0	90	19
Kolonia Myślakowice	106	16	105	20	poniżej 10	poniżej 10	0	0
Dabrowa	176	54	80	24	poniżej 10	poniżej 10	79	29
Łegonice Małe	49	poniżej 10	30	poniżej 10	0	0	poniżej 10	poniżej 10
Różanna	55	15	poniżej 10	poniżej 10	0	0	50	13
Ossa	225	75	139	26	0	0	86	49

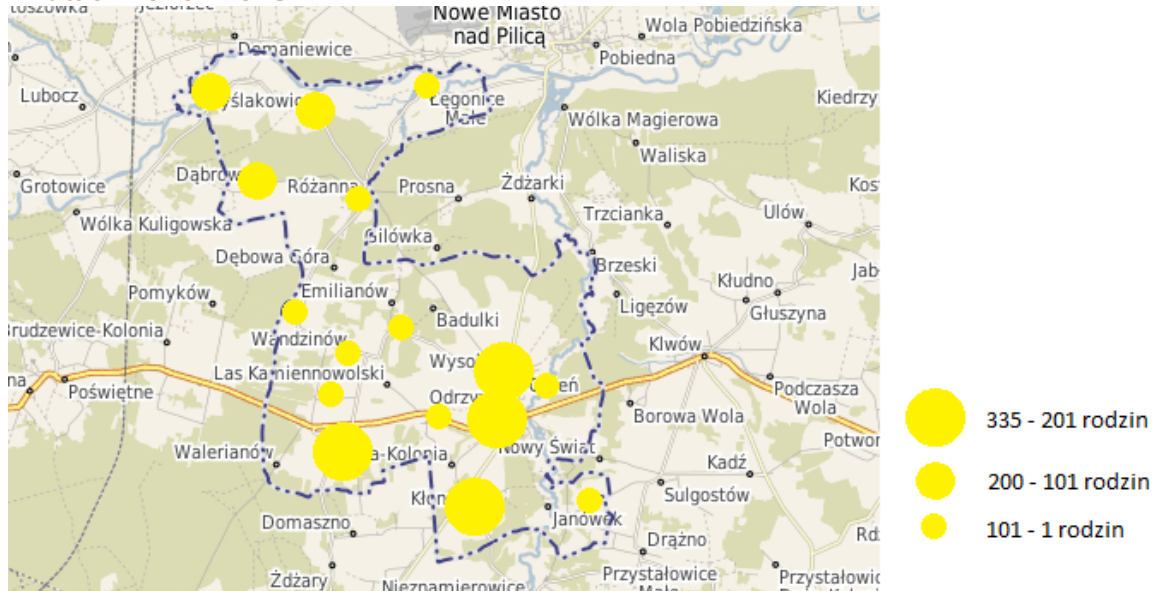
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole

Rysunek 3 Liczba osób objętych pomocą ze względu na ubóstwo w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywolu

Rysunek 4 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na ubóstwo w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywolu

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: ubóstwo

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Odrzywół jest ubóstwo.

Za osobę lub rodzinę, której powodem przyznania pomocy było ubóstwo – uznaje się osobę lub rodzinę, w której dochód na osobę był równy lub niższy od kwot wymienionych w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Tak więc analizujemy w tym przypadku tzw. ustawową granicę ubóstwa którą stanowi liczba osób/rodzin, których kwota dochodów zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

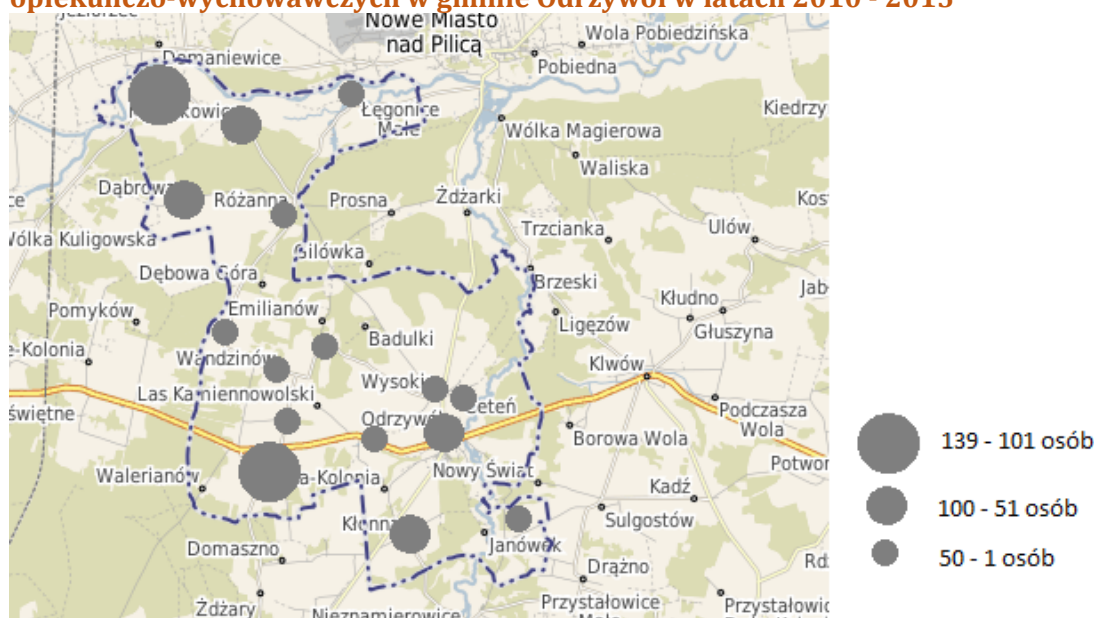
Przyczyn ubóstwa wśród osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Odrzywół należy dopatrywać w związku z trzech aspektów:

- Postawie klientów pomocy społecznej (cech osobowych, zachowań, czy motywacji do produktywnego postępowania, lub brak umiejętności czy możliwości do starań mających na celu poprawę sytuacji w jakiej się znajdują teraz i w jakiej będą się znajdować w przyszłości).
- Czynników sytuacyjnych (wpływ istniejących struktur społecznych i gospodarczych, gdzie ubóstwo spowodowane jest niskim poziomem dochodu w rodzinie, bądź miejscem zamieszkania. W takim wypadku pomoc społeczna, bądź działalność charytatywna nie jest w stanie zmienić sytuacji danej jednostki, a jedynie pomóc w sposób krótkookresowy).
- Polityki socjalnej (wadliwy system realizacji świadczeń społecznych, rozdęta instytucjonalizacja i zbyt wysokie nakłady, których większa część i tak nie dotrze do najbardziej potrzebujących, ale głównie założenie obowiązku pomocy, które znacząco obniża motywację i działania osób ją otrzymujących do poprawy

własnej sytuacji ekonomicznej. Prowadzi to do przekonania, że to nie my jesteśmy odpowiedzialni za swój los, a państwo, czego skutkiem są postawy roszczeniowe wobec rządu).

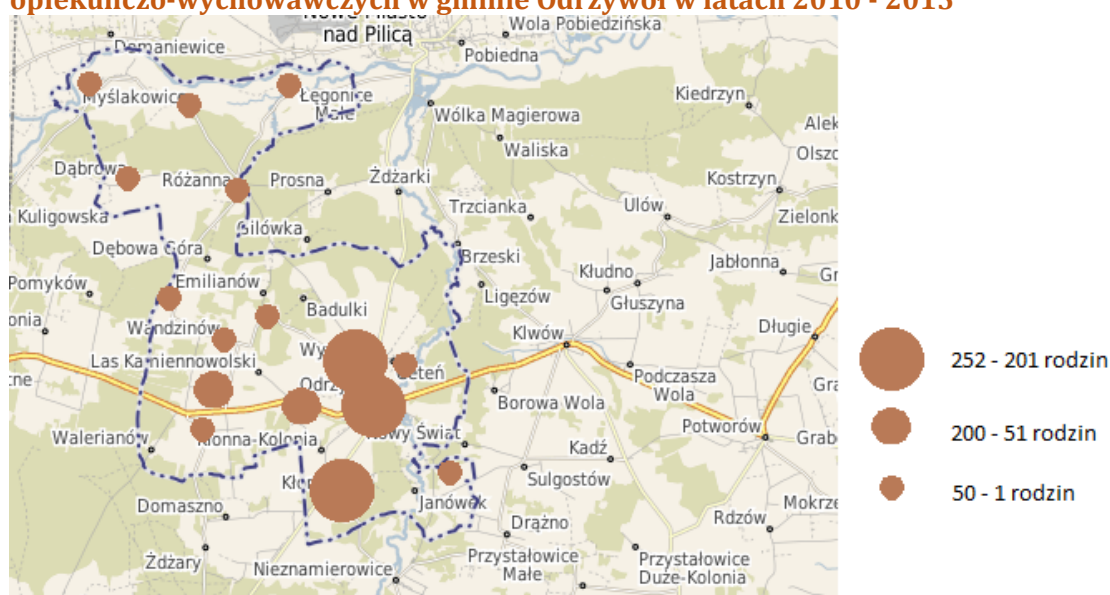
Powyższe aspekty, które korelują ze sobą, stanowią główne przyczyny wzmożonego występowania zjawiska ubóstwa w Gminie Odrzywół (w szczególności w sołectwach: Odrzywół, Wyoskin, Kłonna).

Rysunek 5 Liczba osób objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywolu

Rysunek 6 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: bezradność opiekuńczo-wychowawcza

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oznacza, według źródła ich pochodzenia, następujące grupy problemów w Gminie Odrzywół:

- problemy wynikające z postawy/zachowań rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- problemy wynikające z postawy/działań rodziców w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego;
- problemy wynikające z postawy/zachowań dzieci.

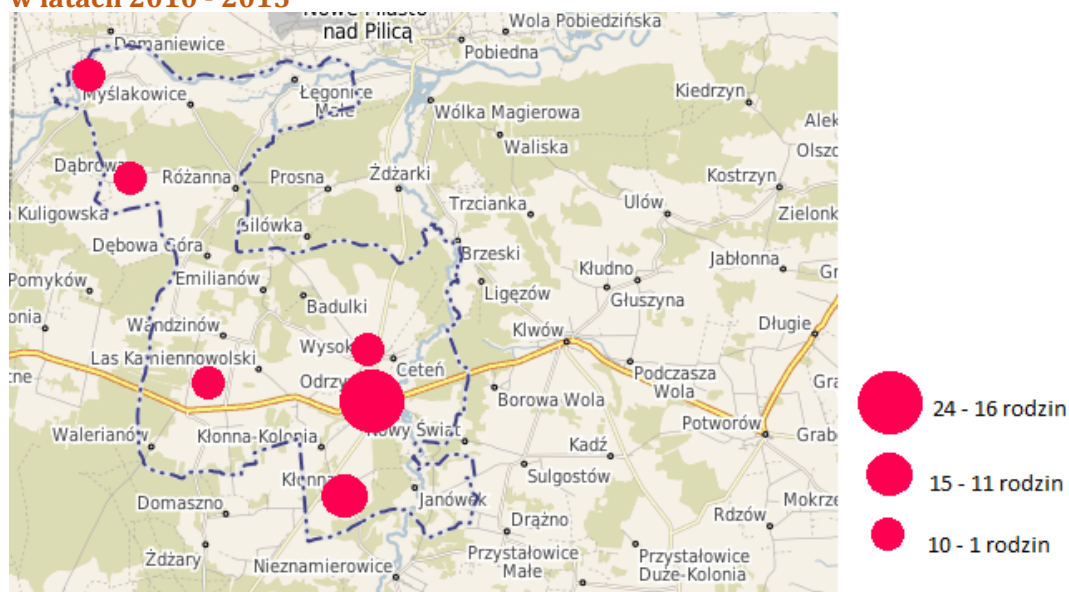
W 2015 roku najwięcej rodzin, które otrzymały wsparcie ze względu na bezradność opiekuńczo – wychowawczą zamieszkiwało sołectwa: Kłonna, Odrzywół i Wysokin.

Przyczyn występowania problemów związanych z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą w Gminie Odrzywół należy dopatrywać w występowaniu problemu w rodzinach „wieloprotymowych”, w tym przede wszystkim wśród rodzin zagrożonych ubóstwem. Z kolei jako przeszkody z wyprowadzenia ze stanu kryzysowego, w zakresie bezradności opiekuńczo – wychowawczej, mieszkańców Gminy Odrzywół słabe strony Gminy to przede wszystkim:

- Niedostatecznie rozwinięta sieć wsparcia rodzin;
- Zbyt duże obciążenie pracowników socjalnych zadaniami administracyjnymi;

Występowanie zjawiska wyuczzonej bezradności.

Rysunek 7 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na alkoholizm w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: alkoholizm

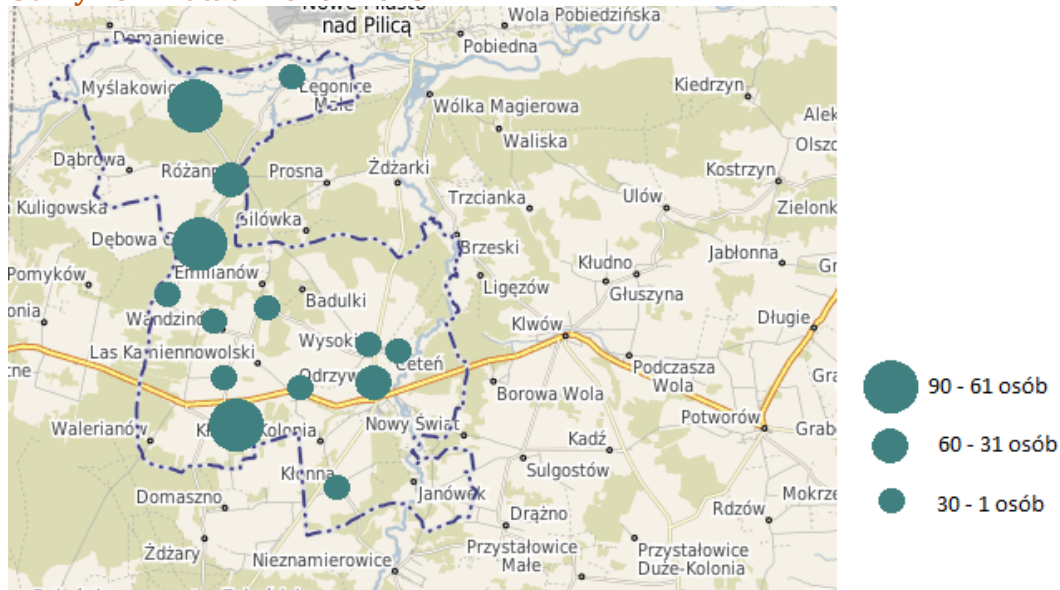
Rozpowszechnienie problemów alkoholowych ma związek z obyczajowością i postawami społecznymi wobec picia alkoholu, a więc z czynnikami kulturowymi. Szczególne znaczenie ma środowisko rodzinne (korelacja z problemami ubóstwa oraz bezradności opiekuńczo – wychowawczej), które może zarówno zwiększać, jak i ograniczać ryzyko uzależnienia, poprzez stworzenie korzystnych warunków do prawidłowego rozwoju swych członków.

Rolę w wysokiej liczbie osób sięgających po alkohol odgrywa również dostępność napojów alkoholowych, tj. łatwość ich nabycia, niska cena czy niewielkie ograniczenia w ich sprzedaży.

Kolejne czynniki powodujące nadużywanie alkoholu to czynniki psychologiczne, które są ściśle związane z cechami osobowości. Nie wszyscy wiedzą, że większość demonstrowanych przez alkoholików zachowań wynika z niedojrzałości emocjonalnej. Osoby takie mają znacznie więcej niż inni problemów z pokonywaniem różnorodnych trudności życiowych (np. bezrobocie, ubóstwo). Do czynników psychologicznych można zaliczyć także teorię emocji, według której nadużywanie alkoholu bywa stymulowane przez chęć uniknięcia emocji o znaku ujemnym. Mogą one powstawać na podłożu nierozwiązanych problemów życiowych. Wprowadzenie alkoholu do organizmu powoduje zaś wystąpienie euforii, beztroski i dobrego samopoczucia. Z teorii potrzeb wynika, że podstawowym stymulatorem ludzkiego działania są niezaspokojone potrzeby. Stan taki nazywany jest także blokadą potrzeb, czego następstwem bywa nadużywanie alkoholu.

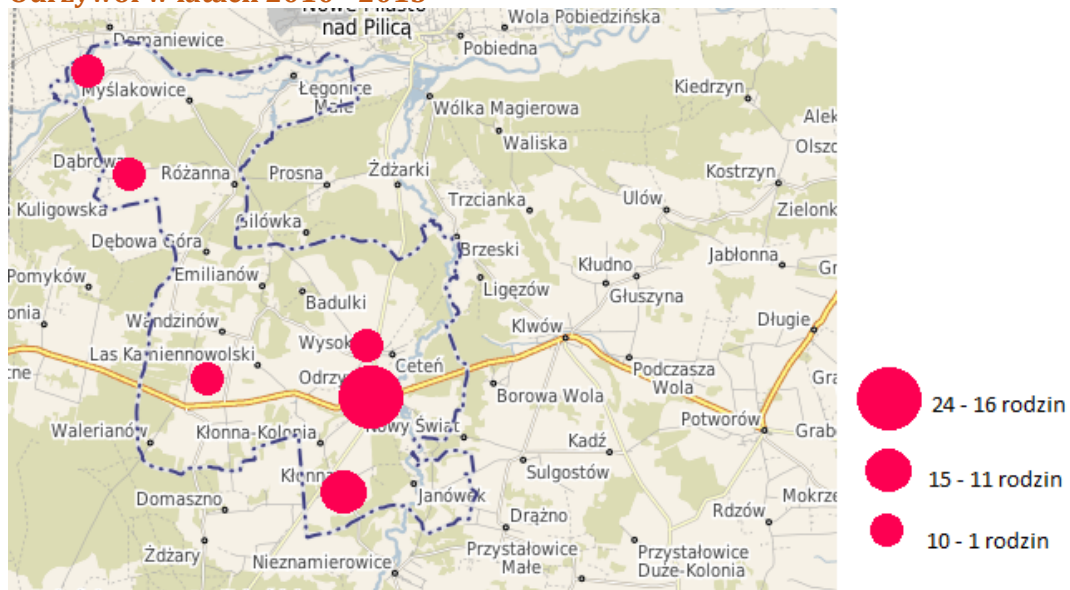
Powodem nadużywania alkoholu może być również zawyżony poziom aspiracji oraz frustracje powstające na tle niemożności jego spełnienia. Stanowi ono wtedy formę ucieczki od przykrych przeżyć związanych np. z niepowodzeniami w trakcie uczenia się, pracy zawodowej lub w życiu osobistym.

Rysunek 8 Liczba osób objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole

Rysunek 9 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym.

Do największych zagrożeń dotyczących wykluczenia społecznego w Gminie Odrzywół zaliczyć można przede wszystkim takie aspekty jak:

- Niewystarczająca oferta pomocy skierowana do osób niepełnosprawnych;
- Niedostateczna baza rehabilitacyjna;
- Wysokie zagrożenie ubóstwem osób niepełnosprawnych;
- Wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze.

Przestępczość

Z definicji przestępstwo rozumie się jako czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, które jest czynem o dużej szkodliwości społecznej, który jest karalny, zawiniony oraz bezprawny.

Wykroczenie jest czynem społecznie szkodliwym, zabronionym i regulowanym w Ustawie z dnia 20 maja 1971, gdzie Karą za popełnienia wykroczenia jest nagana, grzywna w wysokości od 20 do 5.000 zł, ograniczenie wolności na okres 1 miesiąca bądź areszt od 5 do 30 dni. Sąd może również nałożyć na winnego popełnienia wykroczenia

obowiązek naprawy szkody (w całości lub w części) bądź przeproszenia osoby poszkodowanej.

Istnieje kilka podstawowych cech, które służą do wskazania różnic pomiędzy tymi dwoma pojęciami. Podstawowa wynika z faktu, iż są one regulowane za pomocą różnych ustaw. Druga dotyczy stopnia szkodliwości społecznej czynu – mniejszą szkodliwością charakteryzuje się wykroczenie.

Poniższa tabela prezentuje przestępstwa stwierdzone, które zostały popełnione na terenie gminy Odrzywół w latach 2014 – 2015. Wynika z niej, że zarówno w 2014 r., jak i 2015 r. najwięcej zdarzeń zostało popełnionych w miejscowości Odrzywół (kolejno: 8 i 14), z czego najwięcej przestępstw dotyczyło kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów.

Poniższa tabela prezentuje przestępstwa stwierdzone, które zostały popełnione na terenie gminy Odrzywół w latach 2014 – 2015. Wynika z niej, że zarówno w 2014 r., jak i 2015 r. najwięcej zdarzeń zostało popełnionych w miejscowości Odrzywół (kolejno: 8 i 14), z czego najwięcej przestępstw dotyczyło kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów.

Tabela 6 Liczba przestępstw w gminie Odrzywół w latach 2014 - 2015 w podziale na poszczególne miejscowości

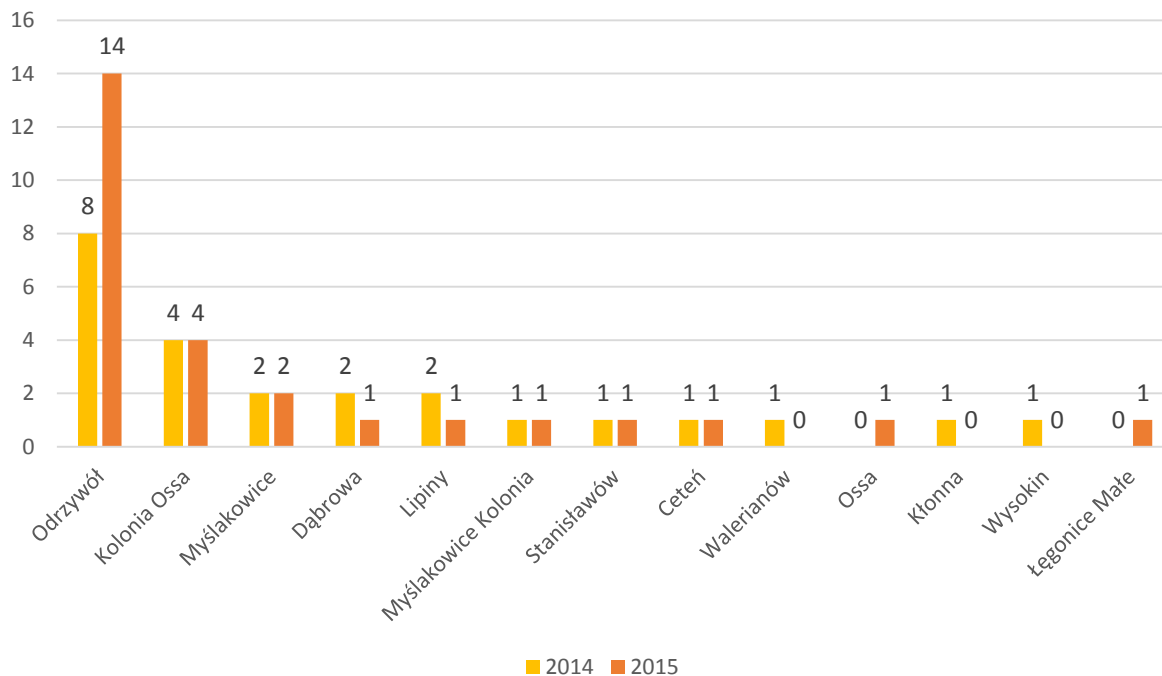
	2014				2015			
	kradzież, kradzież z włamaniem, kradzież pojazdów	bójki, pobicia, rozboje	przemoc domowa	Suma	kradzież, kradzież z włamaniem, kradzież pojazdów	bójki, pobicia, rozboje	przemoc domowa	suma
Odrzywół	6	2	0	8	12	2	0	14
Dąbrowa	1	1	0	2		1	0	1
Myślakowice	1	0	1	2	1	0	1	2
Myślakowice Kolonia	0	1	0	1	0	1	0	1
Stanisławów	1	0	0	1	1	0	0	1

Walerianów	1	0	0	1		0	0	0
Ossa	0	0	0	0	0	0	1	1
Kolonia Ossa	1	3	0	4	1	3	0	4
Ceteń	1	0	0	1	1	0	0	1
Lipiny	1	0	1	2	1	0	0	1
Kłonna	0	0	1	1	0	0	0	0
Wysokin	0	0	1	1	0	0	0	0
Łęgonice								
Małe	0	0	0	0	1	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Przysuszu, Posterunek Policji w Odrzywole

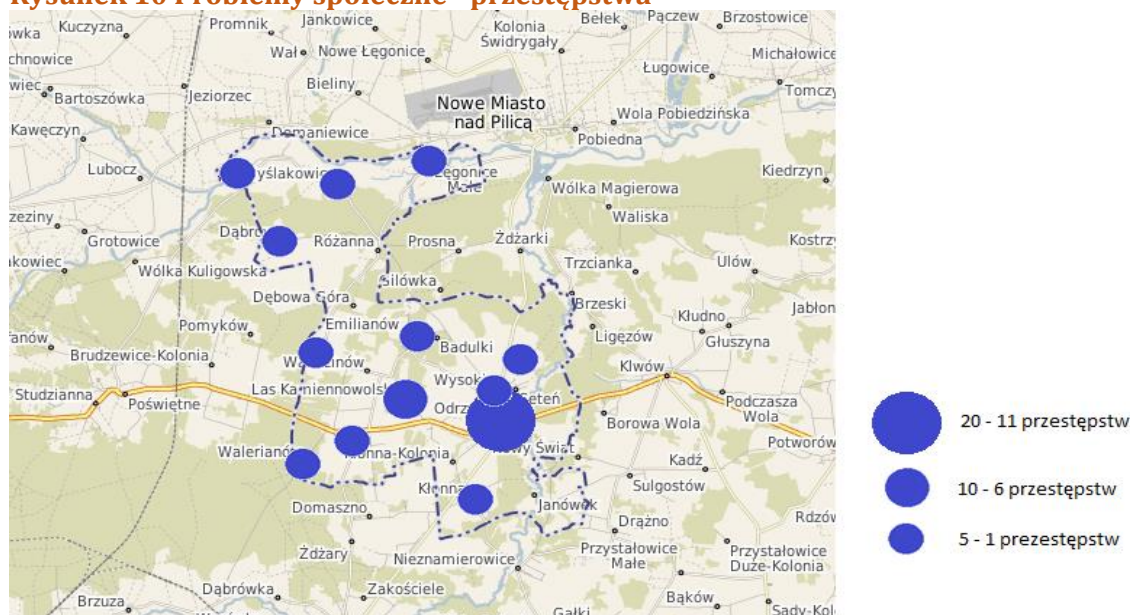
W przypadku przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Odrzywół wyraźnie zauważalna jest dysproporcja pomiędzy miejscowością Odrzywół, a pozostałymi miejscowościami. Na przestrzeni lat 2014-2015 w Odrzywole stwierdzono popełnienie 22 przestępstw, natomiast w pozostałych miejscowościach stwierdzono naruszenie prawa maksymalnie 8 razy w przeciągu dwóch lat.

Wykres 8 Liczba przestępstw w gminie Odrzywół w latach 2014 - 2015 w podziale na poszczególne miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Przysuszu, Posterunek Policji w Odrzywole

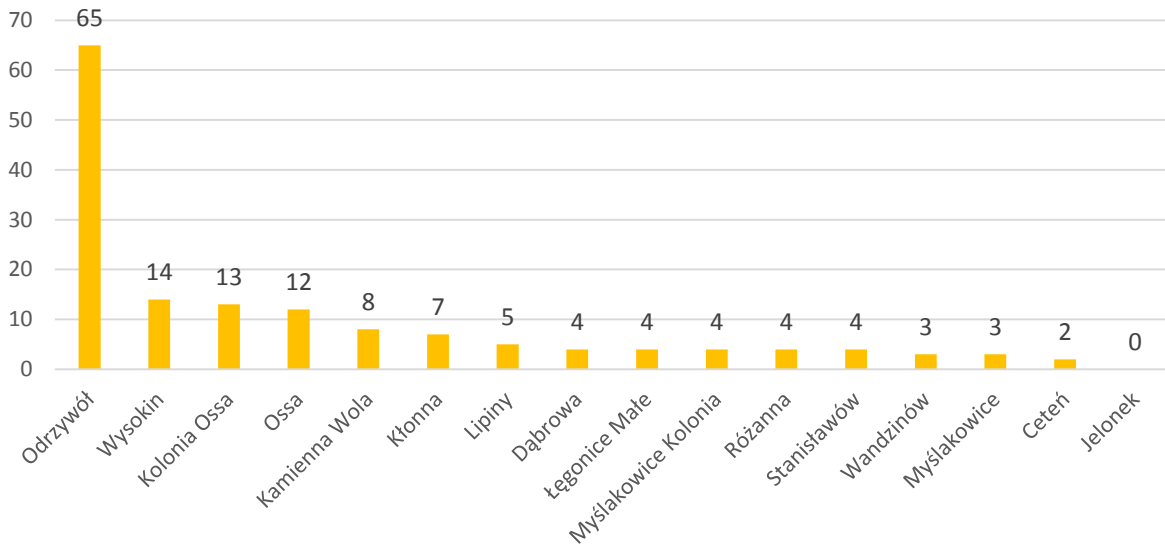
Rysunek 10 Problemy społeczne - przestępstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Przysuszu, Posterunek Policji w Odrzywole

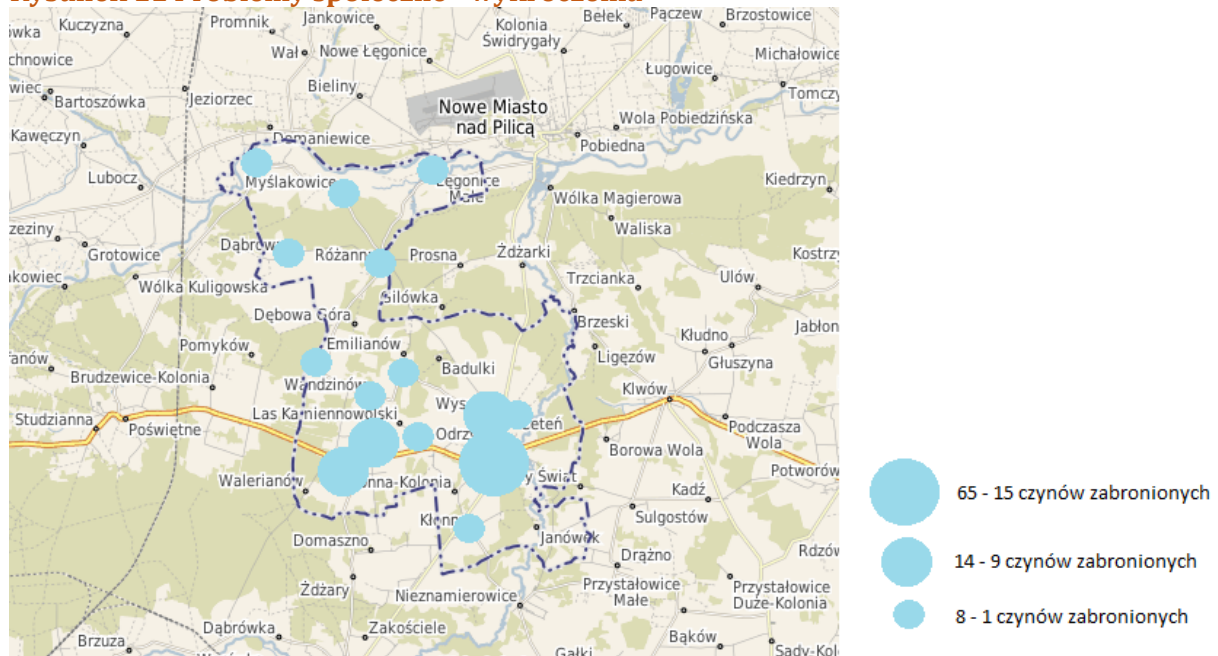
Również liczba czynów zabronionych i interwencji policji w miejscowości Odrzywół znacząco przewyższa liczbę analogicznych zdarzeń w innych miejscowościach w gminie. Jak wynika z danych przekazanych przez Posterunek Policji w Odrzywole liczba interwencji policji oraz czynów zabronionych w Odrzywole (w okresie od 01.2016 r. do 06.2016 r.) wyniosła 65, z kolei w pozostałych miejscowościach kształtowała się pomiędzy 0 a 14 zdarzeń).

Wykres 9 Liczba czynów zabronionych i interwencji policji w gminie Odrzywół w podziale na sołectwa (na przestrzeni 01 - 06.2015 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Przysuszu, Posterunek Policji w Odrzywolu

Rysunek 11 Problemy społeczne - wykroczenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji w Przysuszu, Posterunek Policji w Odrzywole

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: przestępczość

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców miasta gminy czuwa przede wszystkim policja oraz 2 jednostki OSP. W Odrzywole działa Komisariat Policji. Z analizy statystyki prowadzonej przez Komisariat wynika, że na terenie gminy nie notuje się poważnych przestępstw kryminalnych.

Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

Analizując funkcjonowanie organizacji pozarządowych na terenie Gminy Odrzywół należy zwrócić uwagę na możliwość agregacji danych dotyczących NGO, jedynie pod względem miejsca ich rejestracji, natomiast obszar ich funkcjonowania bardzo często kształtuje się na terenie całej Gminy (np. LGD).

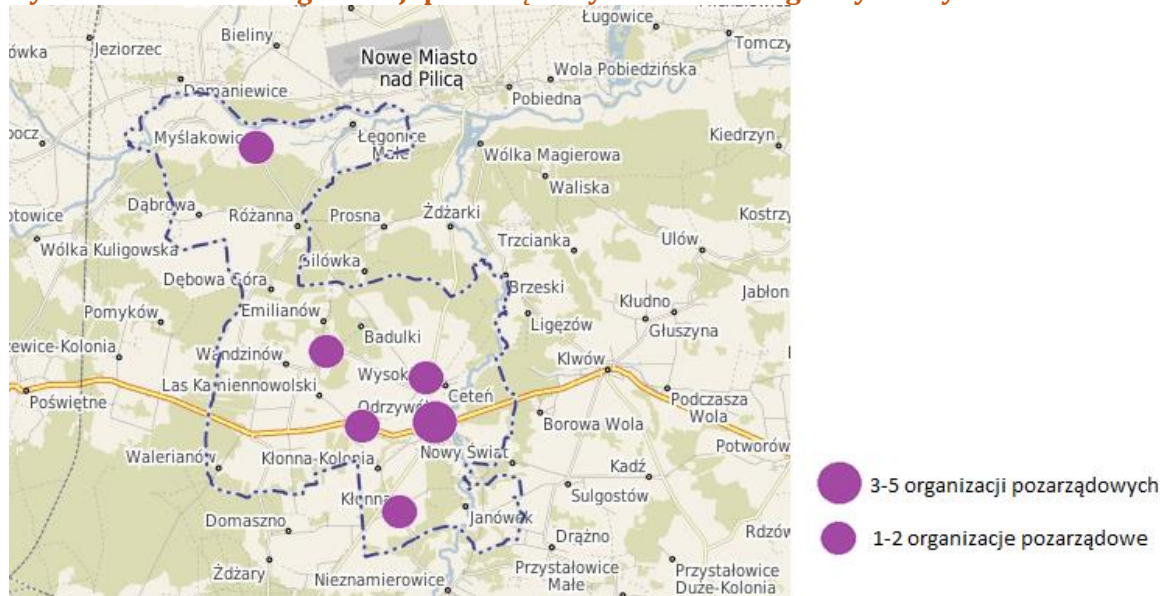
Jednakże zgodnie z danymi Urzędu Gminy Odrzywół na terenie gminy funkcjonuje łącznie 12 organizacji pozarządowych, z czego najwięcej w miejscowościach: Odrzywół (5), Kłonna (2) oraz Lipiny (2). Po jednej odnotowano również w Kamiennej Woli, Myślakowicach oraz Wysokinie. Szczegółowe zestawienie zawiera **Tabela 6 Liczba organizacji pozarządowych w poszczególnych miejscowościach gminy Odrzywół.**

Tabela 7 Liczba organizacji pozarządowych w poszczególnych miejscowościach gminy Odrzywół

Lp.	miejscowość	Liczba ludności (31.12.2015r.)	Liczba organizacji pozarządowych (wg. miejsca zarejestrowania)	liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców
1	Ceteń	192	-	-
2	Dąbrowa	118	-	-
3	Jelonek	80	-	-
4	Kamienna Wola	299	1	0,33
	Las Kamiennowolski	12	-	-
	Kłonna	319	2	0,63
	Kłonna-Kolonia	42	-	-
5	Janówek	21	-	-
6	Kolonia Ossa	191	-	-
	Lipiny	88	2	2,27
	Badulki	18	-	-
7	Emilianów	28	-	-
8	Łęgonice Małe	99	-	-
9	Myślakowice	116	1	0,86
10	Myślakowice-Kolonia	114	-	-
11	Odrzywół	1073	5	0,47
	Ossa	183	-	-
12	Walerianów	8	-	-
13	Różanna	52	-	-
14	Stanisławów	121	-	-
	Wandzinów	96	-	-
15	Dębowa Góra	10	-	-
16	Wysokin	664	1	0,15
Suma:			12	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Odrzywół

Rysunek 12 Liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy Odrzywół

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Odrzywół

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: liczba organizacji pozarządowych

Gmina Odrzywół realizuje zadania publiczne we współpracy z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego m.in. poprzez zlecenia podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 12 organizacji pozarządowych. Zagwarantowane w Konstytucji prawo do zrzeszania się umożliwia mieszkańcom gminy rozwijanie aktywności obywatelskiej w organizacjach politycznych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych. W mieście istnieją organizacje o różnej strukturze i zakresie prowadzonej działalności, dzięki której wiele problemów lokalnych może znaleźć rozwiązanie.

Infrastruktura kulturalna

Zgodnie z danymi statystycznymi na terenie gminy Odrzywół funkcjonuje jedna biblioteka: Gminna Biblioteka Publiczna (nie wliczając bibliotek szkolnych). W 2015 roku księgozbiór biblioteki gminnej wynosił 12 383 woluminów, z kolei w ciągu roku z dostępnego księgozbioru skorzystało zaledwie 352 czytelników, którzy wypożyczyli mniej niż połowę dostępnego księgozbioru (6 016). Szczegółowe dane dotyczące danych statystycznych odnoszących się do biblioteki przedstawia Tabela 7 Biblioteki na terenie gminy Odrzywół.

Zgodnie z poniższą tabelą bezproblemowy dostęp do zasobów bibliotecznych mają wyłącznie mieszkańcy miejscowości Odrzywół, natomiast mieszkańcy pozostałych sołectw odczuwają trudności związane z możliwością dostępu do kultury, w postaci książek.

Tabela 8 Biblioteki na terenie gminy Odrzywół

	Gmina Odrzywół
biblioteki i filie	1
księgozbiór	12 383
czytelnicy w ciągu roku	352
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	6 016
ludność na 1 placówkę biblioteczną	3 919
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3 159,7
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	89
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS)

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: niewystarczająca infrastruktura kulturalna

Jedyną instytucją kulturalną na terenie gminy jest Gminna Biblioteka Publiczna w Odrzywole. Jej zadaniem jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, oświatowych i kulturalnych mieszkańców. Biblioteka realizuje cele statutowe

organizując szereg imprez kulturalnych, skierowanych przede wszystkim do ludzi młodych i dzieci. Placówka organizuje konkursy plastyczne, czytelnicze i spotkania autorskie. W ramach ścieżki czytelniczo – medialnej prowadzi lekcje biblioteczne. Wraz z Urzędem Gminy w Odrzywole organizuje coroczne „Dożynki gminne”. Współpracuje ze Szkołą Podstawową w Myślakowicach przy organizacji „Sobótki nad Pilicą” (cykliczna impreza odbywająca się 23 czerwca). Z okazji historycznych oraz literackich rocznic organizuje uroczyste akademie i wystawy tematyczne. Przy bibliotece działa kultywujący rodzime tradycje zespół folklorystyczny „Znad Drzewiczki”. W bibliotece do dyspozycji czytelników jest zbiór 12155 woluminów. Placówka przystosowana jest do obsługi osób niepełnosprawnych. Biblioteka zajmuje trzy pomieszczenia w budynku Urzędu Gminy. Na etacie zatrudniona jest jedna osoba w pełnym wymiarze godzin.

Podsumowanie sfery społecznej

Najwyższymi negatywnymi wskaźnikami w obszarze społecznym charakteryzowały się obszar miejscowości Odrzywół, gdzie liczba występujących negatywnych zjawisk wyniosła 15 (wskaźniki społeczne oraz przestrzenno-funkcjonalne), w dalszej kolejności nasycenie negatywnymi zjawiskami obejmowało miejscowości: Kłonna (10), Wysokin (9) oraz Ossa (7). Pojedyncze występowanie negatywnych zjawisk odnotowano również w pozostałych miejscowościach gminy. Za obszar zdegradowany uznaje się miejscowość Odrzywół, która charakteryzuje się najwyższym natężeniem zjawisk kryzysowych.

Tabela 9 Podsumowanie negatywnych zjawisk społecznych w odniesieniu do średniej Gminy

Obszar	liczba mieszkańców	Bezrobocie	Bezrobocie długotrwałe	Bezrobotni do 25 r.ż.	Bezrobotni do 50 r.ż.	Bezrobotne Kobiety	Bezrobotni bez wykształcenia	Bezrobotni bez kwalifikacji	Ubóstwo	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	Alkoholizm	Niepelnosprawność	Przestępczość (Wykroczenia (suma 2015r.)	Suma
Ceteń	192	27	19	8	8	10	16	16	48	46	0	1	1	2	6
Dąbrowa	118	14	9	2	2	4	10	9	230	104	2	108	1	0	2
Jelonek	80	2	2	0	0	1	1	1	34	34	0	0	0	0	0
Kamienna Wola	311	40	24	2	16	22	22	20	92	84	0	8	0	8	6
Kłonna	382	67	34	19	8	24	46	29	414	303	14	97	0	7	11
Kolonia Ossa	191	12	6	3	1	4	6	7	130	71	8	41	4	13	3
Lipiny	134	10	6	2	3	7	3	4	121	40	0	81	1	5	1
Łęgonice Małe	99	5	2	2	0	1	1	2	56	37	0	12	1	4	
Myślakowice	116	15	8	3	1	7	8	7	216	107	0	109	2	3	3
Myślakowice Kolonia	114	3	1	2	0	0	1	3	122	125	2	0	1	4	1
Odrzywół	1073	119	73	20	30	56	47	51	420	303	33	80	14	65	13
Ossa	191	21	9	3	9	10	19	9	300	165	0	135	1	12	5
Różanna	52	6	4	1	0	2	4	5	70	12	0	63	0	4	1
Stanisławów	121	7	3	3	0	4	5	5	81	28	0	58	1	4	1
Wandzinów	106	11	5	2	1	6	4	4	57	54	0	2	0	3	0
Wysokin	664	65	38	12	23	24	42	26	362	267	6	81	0	14	12
Średnia		26,5	15,1875	5,25	6,375	11,375	14,6875	12,375	172,0625	111,25	4,0625	54,75	1,6875	9,25	

Źródło: opracowanie własne

4.2. Problemy gospodarcze

Podmioty gospodarcze

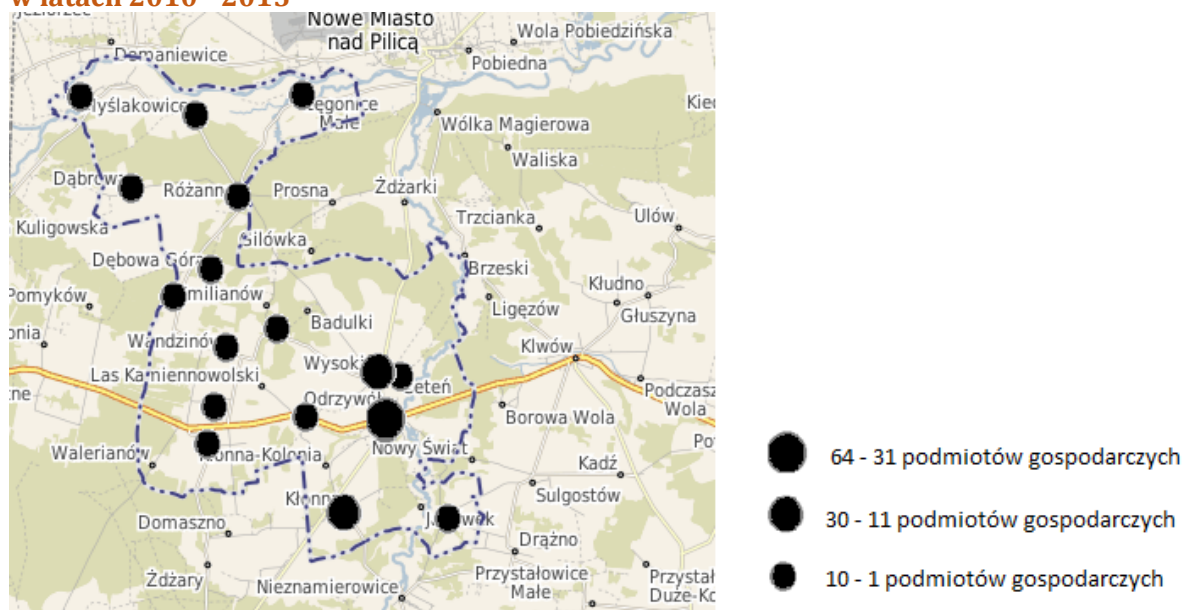
Analizując dane przekazane przez Urząd Gminy Odrzywół dotyczące nowych podmiotów gospodarczych na terenie gminy na przestrzeni lat 2010 – 2015 najczęściej nowych podmiotów zarejestrowano w miejscowości Odrzywół (64), Kłonna (24) oraz Wysokin (19), natomiast żaden podmiot gospodarczy nie został zarejestrowany w miejscowościach: Badulki, Emilianów, Janówek, Kłonna Kolonia, Las Kamiennowolski oraz Walerianów.

Tabela 10 Liczba nowych podmiotów gospodarczych w gminie Odrzywół w poszczególnych latach

Lp	Miejscowość	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Suma
1	Ceteń	1	0	0	1	0	1	3
2	Dąbrowa	1	1	0	0	0	0	2
3	Jelonek	0	0	0	0	0	0	1
4	Kamienna Wola	3	2	1	3	1	0	10
	Las Kamiennowolski	0	0	0	0	0	0	0
5	Kłonna	5	3	3	3	6	4	24
	Kłonna-Kolonia	0	0	0	0	0	0	0
	Janówek	0	0	0	0	0	0	0
6	Kolonia Ossa	0	0	0	2	2	0	4
7	Lipiny	1	2	1	0	0	0	4
	Badulki	0	0	0	0	0	0	0
	Emilianów	0	0	0	0	0	0	0
8	Łęgonice Małe		1	0	2	1	0	4
9	Myślakowice	1	0	0	3	0	0	4
10	Myślakowice-Kolonia	0	0	0	1		1	2
11	Odrzywół	8	12	11	16	8	9	64
12	Ossa	0	0	0	1	1	0	2
	Walerianów	0	0	0	0	0	0	0
13	Różanna	0	0	0	1	1	0	2
14	Stanisławów	0	0	0	2		0	2
15	Wandzinów	0	0	1	0	0	2	3
	Dębowa Góra	0	0	0	0	0	1	1
16	Wysokin	3	3	5	1	2	5	19
	Średnia dla gminy							6,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Odrzywół

Rysunek 13 Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Odrzywół

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: niski poziom aktywności gospodarczej

Gmina Odrzywół jest typową gminą wiejską, w której podstawową gałęzią gospodarki jest rolnictwo.

Wśród gruntów rolnych nie ma jednak gleb bardzo dobrej jakości, a gleb dobrej jakości jest niewiele. W zdecydowanej większości są to gleby słabe – stosunkowo najlepsze warunki dla upraw stwierdzono w miejscowościach: Wysokim, Ceteń, Kolonia i Ossa. W strukturze trwałych użytków zielonych nie występują łąki i pastwiska zaliczane do kompleksu 1z (bardzo dobre i dobre), a zakwalifikowane jako średnie (2z), stanowią zaledwie ok. 15 proc. Ogranicza to możliwości produkcji pasz objętościowych, tym bardziej, że postępuje proces ekstensyfikacji gospodarowania na łąkach i pastwiskach, co w dużym stopniu uwarunkowane jest sytuacją ekonomiczną. Czynnikiem ograniczającym plony jest uprawa zbóż po sobie. Strukturę gatunkową zbóż warunkuje

jakość gleb; czynnik ten decyduje również o doborze roślin i plonach z ha oraz ogranicza możliwości uprawy roślin o większych wymaganiach siedliskowych.

Podsumowując, przyczyną problemów gospodarczych w Gminie Odrzywół jest fakt, iż Odrzywół jest gminą wiejską, której podstawą gospodarki jest rolnictwo o niewielkich możliwościach rozwoju z powodu słabej jakości gleb. Pozostałe podmioty to w przeważającej części mikroprzedsiębiorstwa. Gmina jest w posiadaniu terenów, która można wykorzystać na działalność gospodarczą.

Podsumowanie – problemy gospodarcze

Jedynie cztery spośród 16 sołectw Gminy Odrzywół charakteryzują się wskaźnikiem podmiotów gospodarczych powyżej średniej gminy (6,57), są to: Odrzywół (64), Kłonna (24), Wysokin (19) oraz Kamienna Wola (10).

4.3. Problemy środowiskowe

Zgodnie z *Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* Stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz współistniejącymi negatywnymi zjawiskami m.in. w strefie środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi, bądź stanu środowiska).

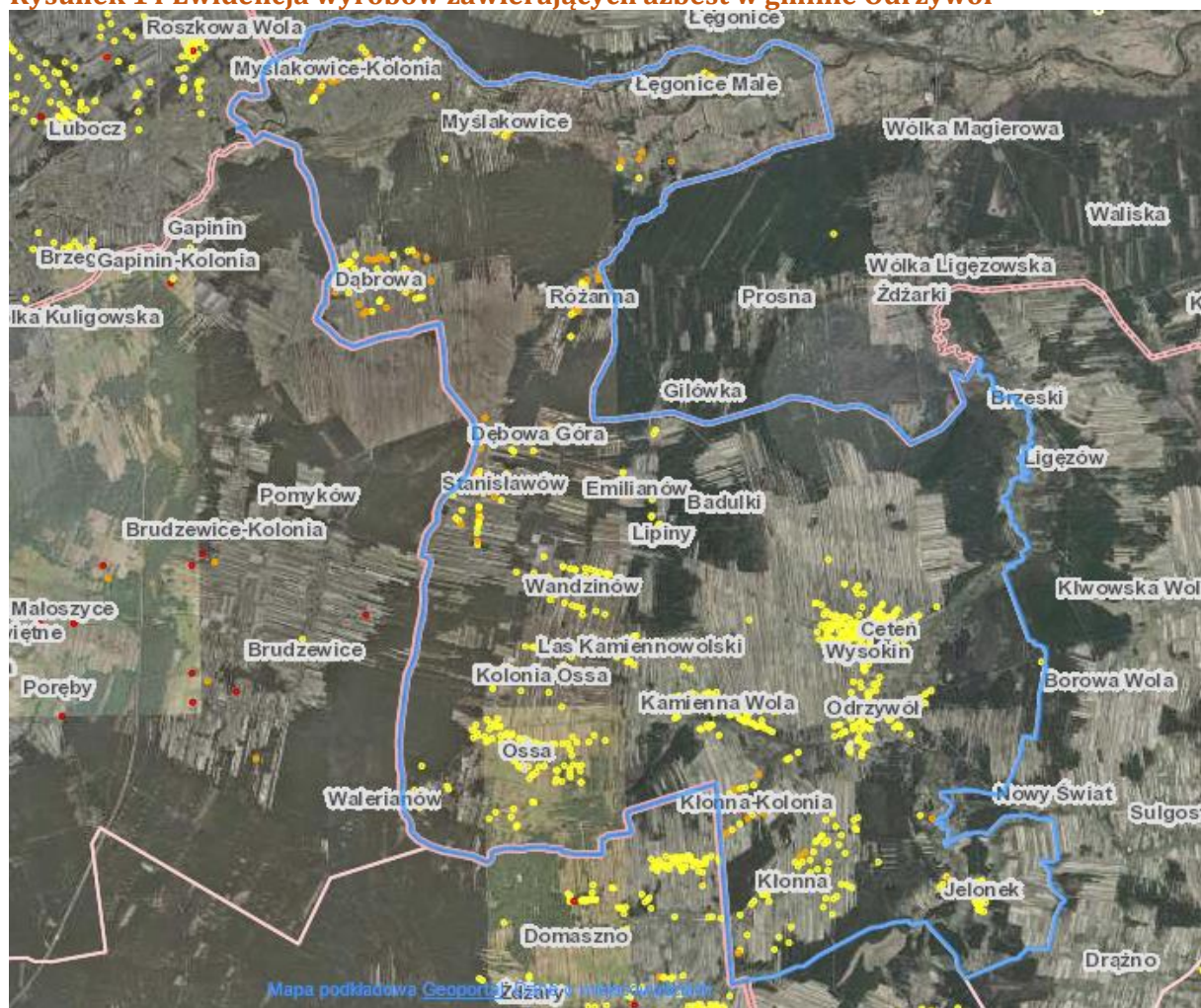
Azbest

Jednym z częstszych problemów środowiskowych, z jakim muszą zmagać się mieszkańcy obszarów przeznaczonych do rewitalizacji jest występowanie w budynkach mieszkalnych i gospodarczych azbestu. Włókna azbestowe stanowią zagrożenie dla zdrowia, w tym wiele chorób układu oddechowego. Szczególnie groźne są elementy,

z których na skutek uszkodzenia, ułatwione jest uwalnianie się cieniutkich (tzw. respiralne – do 0,01 μm) włókien przenikających do dolnych dróg oddechowych. Zgodnie z rozporządzeniem ministra gospodarki, pracy i polityki społecznej z 23 października 2003 r. (Dz.U. 2003, nr 192, poz. 1876). wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi do 31 grudnia 2032 r.

Poniższy **Rysunek 14 Ewidencja wyrobów zawierających azbest w gminie Odrzywół** przedstawia lokalizację wyrobów azbestowych na terenie gminy Odrzywół. Największe skupiska azbestu znajdują się w okolicach miejscowości Ceteń i Wysokin, Ossa, Odrzywół, Dąbrowa, Kamienna Wola oraz Kłonna.

Rysunek 14 Ewidencja wyrobów zawierających azbest w gminie Odrzywół

Źródło: Geo-Azbest Elektroniczny System Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, www.esip.bazaazbestowa.gov.pl/ [data dostępu: 3.08.2016]

Ilość zinwentaryzowana wyrobów azbestowych w gminie wynosi 3 749 Mg., z czego największy udział przypada na wyroby azbestowe III stopnia (3 300, 923 Mg.). Na drugim miejscu pod względem udziału wyrobów azbestowych uplasowały się wyroby

stopnia II (448,532 Mg.), natomiast na terenie gminy Odrzywół nie znajdują się wyroby zakwalifikowane do I stopnia pilności ich usunięcia¹¹.

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: azbest

Podczas inwentaryzacji stwierdzono, iż na terenie gminy Odrzywół występują 2 rodzaje wyrobów azbestowych, czyli płyty azbestowo – cementowe typu „karo” (W01) oraz płyty dachowe faliste (W02).

Inwentaryzacja wykazała, iż najwięcej wyrobów azbestowych stwierdzono w miejscowości Wysokin – 706,3 Mg, najmniej natomiast w miejscowości Badulki - 6,9 Mg.

Wszystkie wyroby azbestowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi powinny zostać usunięte w terminie do 2032 roku. W pierwszej kolejności należy usunąć pokrycia dachowe o stwierdzonych dużych uszkodzeniach, z widocznymi pęknięciami lub ubytkami.

Niska emisja

W aspekcie przekroczenia standardów jakości środowiska Gmina Odrzywół zмага się również z problemem niskiej emisji. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Odrzywół mówi, że na przestrzeni lat 2009 – 2014 emisja CO₂ z terenu gminy wzrosła o 651 MgCO₂/rok. Największy udział w wartości emisji ma sektor mieszkalnictwa jedno i wielorodzinnego, na drugim miejscu znajduje się sektor transportu, natomiast trzecie

¹¹ Geo-Azbest Elektroniczny System Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, www.esip.bazaazbestowa.gov.pl/raporty [data dostępu: 3.08.2016]

miejsce wśród emisji CO₂ zajmują budynki użyteczności publicznej. Zużycie energii w rozkładzie na poszczególne jej nośniki na terenie Gminy jest bardzo zróżnicowane. Poniżej w tabeli przedstawiono zużycie energii i roczną emisję dwutlenku węgla dla poszczególnych nośników energii. Sumaryczna wartość emisji CO₂ w roku bazowym 2009 wyniosła **14 087,84 MgCO₂/rok**, natomiast w roku 2014 było to **14 738,84 MgCO₂/rok**.

Wielkość emisji CO₂ z obszaru Gminy Odrzywół w roku bazowym 2009 wynosiła 14 087,84 MgCO₂. Celem Gminy jest redukcja emisji do 2020 roku do poziomu 13 720,95 MgCO₂, co daje redukcję na poziomie 3% w stosunku do roku bazowego.

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: niska emisja

Osiągnięcie założonego celu redukcji emisji dwutlenku węgla w Gminie Odrzywół jest możliwe przez zmianę zachowań mieszkańców, zastosowanie nowych technologii, tatakże działania przeprowadzane w poszczególnych sektorach W sektorze obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej pożądany efekt przyniesie **zwiększenie izolacyjności budynków** oraz zastępowanie paliw wysokoemisyjnych na ekologiczne, a także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W sektorze transportowym zmniejszenie emisji CO₂ można osiągnąć przez zmianę parametrów emisyjnych pojazdów, **modernizacja istniejących oraz rozbudowa sieci drogowej**.

4.4. Problemy przestrzenno-funkcjonalne

Zasoby mieszkaniowe

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w 2015 r. na terenie gminy Odrzywół znajdowało się 1 490 budynków mieszkalnych, w większości domy jednorodzinne i niewielka liczba domów wielorodzinnych. Według struktury własnościowej większość mieszkań jest własnością prywatną (indywidualna własność hipoteczna). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na koniec 2015 r. wyniosła 76,1 m².

W latach 2010 – 2015 przybyło 37 budynków. Przy utrzymaniu dotychczasowych tendencji demograficznych, (jeżeli przyrost liczby ludności będący wypadkową prognozy biologicznej i migracyjnej utrzyma się na dotychczasowym poziomie), przewidywana liczba nowych mieszkań w pełni zaspokoi zapotrzebowania ludności.

Gmina jest całkowicie zwodociągowana. W łazienki wyposażonych jest 85 % mieszkań, natomiast w centralne ogrzewanie 70 %.

W posiadaniu gminy znajduje się tylko 5 lokali komunalnych¹².

¹² Informacje przekazane przez Urząd Gminy Odrzywół

Transport publiczny

Istotnym problemem wynikającym z analizy desk research, gminy Odrzywół jest brak komunikacji publicznej¹³, co powoduje utrudniony dostęp dla wszystkich mieszkańców do podstawowej opieki lekarskiej oraz do instytucji publicznych: urzędów, ZUS, KRUS itp. Niejako w ramach komunikacji publicznej mieszkańcy oraz interesariusze rewitalizacji mogą korzystać z autobusów PKS, których trasy jednak nie obejmują wszystkich miejscowości w gminie. Komunikacja PKS nie obsługuje następujących miejscowości: Wandzinów, Stanisławów, Różanna, Dąbrowa, Myślakowice, Myślakowice Kolonia, Łęgonice Małe, Jelonek, Janówek, Dębowa Góra, Kolonia Kłonna, Walerianów¹⁴.

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: transport publiczny

Metodologia analizy problemu dotyczącego komunikacji publicznej bazuje na dostępności poszczególnych jednostek urbanistycznych z punktu widzenia osoby niezmotoryzowanej, której poprzez brak połączeń pomiędzy miejscem zamieszkania a obiektami użyteczności publicznej ogranicza się możliwości ekonomicznego i efektywnego funkcjonowania na terenie Gminy, jak również ogranicza możliwości podjęcia pracy w sołectwach oddalonych od miejsca zamieszkania.

¹³ Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym komunikacja miejska oznacza gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo: miasta i gminy, miast, albo miast i gmin sąsiadujących - jeżeli zostało zawarte porozumienie lub został utworzony związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego.

¹⁴ <http://www.odrzywol.eu/index.php/services/view/4/17>, data dostępu: 02.08.2016 r.

Przyczyną braku transportu publicznego należy doszukiwać wśród takich czynników jak: poziom bezrobocia, nieuprzemysłowienie terenów, brak zakładów pracy, powoduje, iż prowadzenie transportu publicznego na terenie Gminy Odrzywół jest dla organizatora przewozów nierentowne.

Infrastruktura społeczna

Zgodnie z definicją¹⁵ infrastruktura społeczna obejmuje usługi w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia i oświaty, kultury, opieki społecznej i służby zdrowia, budownictwa mieszkaniowego itp. (np. szkoły, szpitale, sądy, więzienia, instytucje administracji państwowej).

Według danych zawartych w *Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Odrzywół na lata 2016-2022* w Gminie Odrzywół funkcjonuje jeden Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, w którym działają cztery przychodnie zapewniające mieszkańcom podstawowy zakres opieki medycznej:

- Pediatryczna,
- Stomatologiczna,
- Neurologiczna,
- Internistyczna,

W Gminie nie ma szpitala – najbliższy znajduje się w Nowym Mieście nad Pilicą dysponujący liczbą 125 łóżek rzeczywistych. Swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje miasto-gminę Nowe Miasto, Drzewicę, Mogielnica oraz gminy **Odrzywół**, Klwów, Potworów, Rzeczyca, Sadkowice. Na terenie gminy dostępna jest jedna apteka.

¹⁵ Encyklopedia PWN, hasło: infrastruktura

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem ośrodka jest zapobieganie sytuacjom, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Mieszkańcy gminy Odrzywół mają do dyspozycji: dwie szkoły podstawowe, gimnazjum oraz Zespół Szkół Ekonomicznych.

Na terenie Gminy Odrzywół funkcjonują również:

- Gminna Biblioteka Publiczna, która jest jedyną instytucją kulturalną na terenie Gminy;
- Trzy świetlice wiejskie – w Kłonnie, Kamiennej Woli oraz Wysokinie, których głównym zadaniem jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych oraz wspomaganie rozwoju dziecka.
- Trzy zespoły muzyczne kultywujące rodzime tradycje:
 - Zespół Ludowy Dziecięcy „MATEUSKI”,
 - Zespół Ludowy „Polne Kwiaty”,
 - Zespół ludowy działający przy Stowarzyszeniu Wiejskim Wysokina i Cetenia.
- Koła i stowarzyszenia prowadzące działalność kulturalną oraz inicjujące przedsięwzięcia edukacyjne i kulturalne:
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Kamiennej Woli;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Kłonnie;
 - Stowarzyszenie Wiejskie Wysokina i Cetenia;
 - Stowarzyszenie „Nad Pylicą”;
 - Stowarzyszenie Kulturalno Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej.
- Dwa zbiorniki o funkcji rekreacyjnej:

- Zbiornik w Odrzywole stanowiący zlewnie rzeki Drzewiczki o powierzchni 5,5 ha;
- Zbiornik w Łęgonicach Małych stanowiący zlewnie rzeki Kiełcznicy o powierzchni lustra wody 3,5 ha.
- Trzy kluby sportowe:
 - UKS „Blask” Odrzywół,
 - UKS „Gemini”,
 - UKS „SMS Lipiny.

Problem gminy Odrzywół w aspekcie przestrzenno-funkcjonalnym stanowi również niedostateczny poziom ilościowy i jakościowy infrastruktury usług opiekuńczych dla seniorów - osób starszych, samotnych, często schorowanych.

Tabela 11 Liczba infrastruktury społecznej usług opiekuńczych dla seniorów w Gminie Odrzywół

Lp	Miejscowość	Dom dziennego pobytu/ Dom Seniora	Środowiskowy Dom Samopomocy	Pozostała infrastruktura usług opiekuńczych dla seniorów
1	Ceteń	0	0	0
2	Dąbrowa	0	0	0
3	Jelonek	0	0	0
4	Kamienna Wola	0	0	0
	Las Kamiennowolski	0	0	0
5	Kłonna	0	0	0
	Kłonna-Kolonia	0	0	0
	Janówek	0	0	0
6	Kolonia Ossa	0	0	0
7	Lipiny	0	0	0
	Badulki	0	0	0
	Emilianów	0	0	0
8	Łęgonice Małe	0	0	0
9	Myślakowice	0	1 ¹⁶	0

¹⁶ Środowiskowy Dom Samopomocy

10	Myślakowice-Kolonia	0	0	0
11	Odrzywół	0	0	0
12	Ossa	0	0	0
	Walerianów	0	0	0
13	Różanna	0	0	0
14	Stanisławów	0	0	0
15	Wandzinów	0	0	0
	Dębowa Góra	0	0	0
16	Wysokin	0	0	0
Średnia dla Gminy		0,00	0,04	0,00
		0,01		

Źródło: opracowanie własne

Analiza wewnątrzgminna – przyczyny, uwarunkowania, skala występowania zjawiska: niewystarczająca infrastruktura społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez GOPS. Dominującym problemem klientów Ośrodka jest ubóstwo i bezrobocie. Ich powrót na rynek pracy jest utrudniony, a często nawet niemożliwy ze względu na niski poziom wykształcenia i kwalifikacji (lub ich brak) oraz skutki, jakie stały się ich udziałem w związku z długotrwałym brakiem zatrudnienia (m.in.: niska samoocena, brak wiary w siebie i swoje możliwości, stres, bierność, brak motywacji, roszczeniowość). W celu pomocy swoim klientom Ośrodek współpracuje z organizacjami pozarządowymi; realizuje też kolejne projekty z Programów Operacyjnych.

4.5. Interpretacja wyników analizy wskaźnikowej – delimitacja obszarów zdegradowanych

Podsumowanie szczegółowej diagnozy negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych w Gminie Odrzywół należy rozpocząć od wykreowania wskaźnika syntetycznego, bazującego na wskaźnikach cząstkowych.

Wskaźnik syntetyczny został opracowany na podstawie porównania wartości wskaźników cząstkowych do średniej (obliczenie odchylenia standardowego od średniej) w Gminie, a następnie obliczenie wskaźnika syntetycznego według wzoru:

$$W = \Sigma[M - (n1 + n2 + n3 + \dots + n7)] - [M - n8] - n9 - n10$$

Gdzie:

W – wskaźnik syntetyczny

Σ – suma

M – średnia wartość wskaźnika dla Gminy

n1, n2, n3...n7 – wartości wskaźników społecznych

n8 – wskaźnik gospodarczy

n9 – wskaźnik środowiskowy

n10 – wskaźnik przestrzenno-funkcjonalny

Wartość wskaźnika syntetycznego obrazuje poziom degradacji poszczególnych jednostek urbanistycznych w Gminie (odchylenie od średniej Gminy – im niższy poziom wskaźnika, tym bardziej zdegradowany obszar).

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa umożliwiła hierarchizację i priorytetyzację wszystkich jednostek urbanistycznych ze względu na stopień degradacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej. Poniższe tabele przedstawiają sumaryczne wartości wskaźników syntetycznych, obrazujących natężenie negatywnych zjawisk społecznych w danej jednostce urbanistycznej.

Zgodnie z Tabelą 11: im niższa wartość zsumowanego wskaźnika syntetycznego, tym większy poziom koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, czy przestrzennych. Jednostki, dla których stwierdzono wartość dodatnią, cechują się lepszą

sytuacją społeczną względem średniej wartości dla gminy i nie stwierdzono tam nasycenia negatywnymi zjawiskami społecznymi.

Tabela 12 Podsumowanie wskaźników syntetycznych

Obszar	Bezrobocie	Ubóstwo	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	Alkoholizm	Niepełnosprawność	Przestępczość	Wykroczenia	Podmioty Gospodarcze	Azbest (0-1)	Komunikacja publiczna (0-1)
Ceteń	104	48	46	0	1	1	2	3	1	0
Dąbrowa	50	230	104	2	108	1	0	2	1	1
Jelonek	7	34	34	0	0	0	0	1	1	1
Kamienna Wola	146	92	84	0	8	0	8	10	1	0
Kłonna	227	414	303	14	97	0	7	24	1	0
Kolonia Ossa	39	130	71	8	41	4	13	4	0	0
Lipiny	35	121	40	0	81	1	5	4	0	0
Łęgonice Małe	13	56	37	0	12	1	4	4	0	1
Myślakowice	49	216	107	0	109	2	3	4	1	1
Myślakowice Kolonia	10	122	125	2	0	1	4	2	0	1
Odrzywół	396	420	303	33	80	14	65	64	1	0
Ossa	80	300	165	0	135	1	12	2	1	0
Różanna	22	70	12	0	63	0	4	2	1	1
Stanisławów	27	81	28	0	58	1	4	2	1	1
Wandzinów	33	57	54	0	2	0	3	4	1	1
Wysokin	230	362	267	6	81	0	14	19	1	0
Średnia	91,75	172,0625	111,25	4,0625	54,75	1,6875	9,25	9,4375	-	-

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13 Wyliczenie wskaźnika syntetycznego dot. wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Obszar	Bezrobocie	Ubóstwo	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	Alkoholizm	Niepełnosprawność	Przestępczość	Wykroczenia	Podmioty Gospodarcze	Azbest (0-1)	Komunikacja publiczna (0-1)	Suma wskaźnika syntetycznego
Ceteń	-12,25	124,0625	65,25	4,0625	53,75	0,6875	7,25	-8,13	1	0	233,6825
Dąbrowa	41,75	-57,9375	7,25	2,0625	-53,25	0,6875	9,25	-8,26	1	1	-60,4475
Jelonek	84,75	138,0625	77,25	4,0625	54,75	1,6875	9,25	-7,82	1	1	359,9925
Kamienna Wola	-54,25	80,0625	27,25	4,0625	46,75	1,6875	1,25	-9,91	1	0	95,9025
Kłonna	-135,25	-241,938	-191,75	-9,9375	-42,25	1,6875	2,25	-14,09	1	1	-633,278
Kolonia Ossa	52,75	42,0625	40,25	-3,9375	13,75	-2,3125	-3,75	-8,66	0	0	130,1525
Lipiny	56,75	51,0625	71,25	4,0625	-26,25	0,6875	4,25	-11,12	0	0	150,6925
Łęgonice Małe	78,75	116,0625	74,25	4,0625	42,75	0,6875	5,25	-10,61	0	1	310,2025
Myślakowice	42,75	-43,9375	4,25	4,0625	-54,25	-0,3125	6,25	-10,02	1	1	-53,2075
Myślakowice Kolonia	81,75	50,0625	-13,75	2,0625	54,75	0,6875	5,25	-8,32	0	1	171,4925
Odrzywół	-304,25	-247,938	-191,75	-28,9375	-25,25	-12,3125	-55,75	-12,53	1	0	-879,718
Ossa	11,75	-127,938	-53,75	4,0625	-80,25	0,6875	-2,75	-7,66	1	1	-257,848
Różanna	69,75	102,0625	99,25	4,0625	-8,25	1,6875	5,25	-10,42	1	1	261,3925
Stanisławów	64,75	91,0625	83,25	4,0625	-3,25	0,6875	5,25	-8,22	1	1	235,5925
Wandzinów	58,75	115,0625	57,25	4,0625	52,75	1,6875	6,25	-9,7	1	1	284,1125
Wysokin	-138,25	-189,938	-155,75	-1,9375	-26,25	1,6875	-4,75	-9,43	1	0	-525,618

Źródło: opracowanie własne

4.6. Pogłębienie analizy wskaźnikowej: Identyfikacja przyczyn degradacji analizowanego obszaru w aspekcie społecznym

Jak wynika z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej najliczniejszą grupą wymagającą interwencji na obszarze zdegradowanym są osoby bezrobotne. W Odrzywole zarejestrowanych jest 119 osób bezrobotnych, z czego 51 nie posiada kwalifikacji zawodowych, 47 wykształcenia. Jednym z najistotniejszych problemów w kontekście osób bezrobotnych na obszarze zdegradowanym Gminy Odrzywół jest wysoka liczba osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.

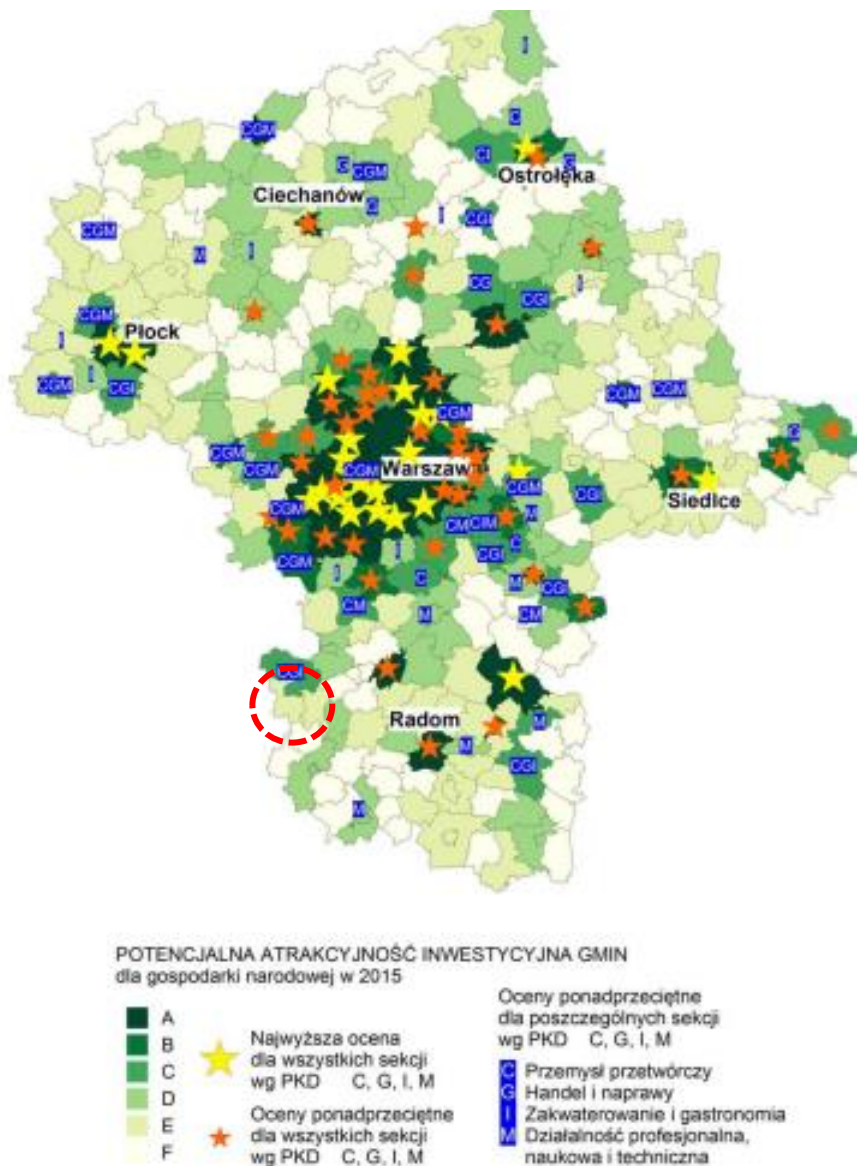
Pozostawanie w stosunku wykluczenia z rynku pracy ponad 12 miesięcy generuje negatywne następstwa dla osób bezrobotnych oraz ich rodzin, takie jak: kłopoty finansowe, ubóstwo, trudności z zagospodarowaniem wolnego czasu, izolacja społeczna, zależność od innych ludzi, upokorzenie, poczucie destabilizacji, niepokój o przyszłość, czy poczucie napiętnowania i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Powyższe negatywne skutki bezrobocia pogłębiać może stan psychiczny bezrobotnych, zwłaszcza gdy pozostawanie bez pracy określane jest jako „długotrwale”, czyli trwa powyżej 12 miesięcy.

Na rozmiar zjawiska bezrobocia wpływ mają m.in. zjawiska społeczne, jego rozmiar zależy od systemu gospodarczego, polityki rynku pracy, czy atrakcyjność inwestycyjna danego terenu. Związane jest zazwyczaj z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego. Na atrakcyjność inwestycyjną, czyli podstawę tworzenia nowych miejsc pracy, obszaru zdegradowanego Gminy Odrzywół jest wynikiem oceny istotnych z punktu widzenia inwestora warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Według Raportu pn. *Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2016*, przygotowanego na zlecenie Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, za czynniki kształtujące

poziom atrakcyjności inwestycyjnej przyjmuje się: **sytuację na rynku pracy, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz społeczną, a także sytuację rynkową oraz uwarunkowania przyrodnicze.**

Gmina Odrzywół w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej uzyskała notę „E” w sześciostopniowej skali „A – F”, gdzie „A” oznacza najwyższy wskaźnik atrakcyjności, natomiast „F” – najniższy.

Rysunek 15 Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Mazowieckiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

Źródło: ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA REGIONÓW 2016

Powyższa mapa oceny atrakcyjności inwestycyjnej ukazuje sytuację gospodarczą na mapie województwa mazowieckiego, która obrazuje niski poziom atrakcyjności na

terenie Gminy Odrzywół, który bezpośrednio wpływa na niekorzystną sytuację na lokalnym rynku pracy.

Ponadto pogorszenie się stanu materialnego spowodowane statusem na rynku pracy łączy się z destabilizacją życia rodzinnego powodującą konieczność zmiany stylu życia oraz przyzwyczajień konsumpcyjnych. W przypadku występowania zjawiska bezrobocia wśród członka rodziny, obciążeni finansowo i psychicznie są wszyscy jej członkowie, a bezrobocie rodziców uniemożliwia realizację np. aspiracji edukacyjnych dzieci.

Wysoka liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji Gminy Odrzywół przekłada się na liczbę rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na ubóstwo, która w Odrzywole w 2015 r. oscylowała na poziomie 323 rodzin. W kontekście realizacji procesu rewitalizacji zależność finansowa (również zależność od świadczeń GOPS) może doprowadzić do ukształtowania dzieci dysfunkcyjnych postaw życiowych i nieprawidłowych relacji z innymi. W związku z licznym korzystaniem ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na terenie analizowanego obszaru ograniczone zostały zdolności poszczególnych jednostek do integracji oraz aktywizacji społecznej, co powoduje pogłębiające się różnice społeczne, będące konsekwencją zróżnicowania ze względu na status materialny, społeczny, wiek, czy status na rynku pracy. Osoby nie uczestniczące w procesie integracji i aktywizacji społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym, które może pogłębić stan zdegradowania wśród poszczególnych osób zamieszkujących obszar rewitalizacji.

Zjawisko bezrobocia powoduje również generowanie ogromnej ilości czasu wolnego, który w rezultacie zmniejszenia aktywności społeczno-zawodowej i poziomu motywacji zaczyna być marnotrawiony, a bezrobotni zmniejszają swoją aktywność we wszystkich dziedzinach, mniej czytają, mniej udzielają się w życiu rodzinnym. Z polskich badań wynika, że wraz z upływem czasu bezrobotni coraz mniej rozumieją konieczność

własnej aktywności w szukaniu porad, pracy czy przekwalifikowania. Nie widzą innego wyjścia jak oczekiwanie na pracę pełnoetatową i to w zawodzie, którzy wykonywali.

Bezrobotni z dnia na dzień stają przed ogromnym wyzwaniem, jakim jest nadmiar wolnego czasu, czego do tej pory nie doświadczali. Wciąż żyją wartościami osoby pracującej i nie potrafią się odnaleźć w nowej rzeczywistości. Ocena skutków bezrobocia bez względu na to, z jakim rodzajem następstw mamy do czynienia jest zawsze negatywna, gdyż występowanie bezrobocia oznacza zawsze marnotrawstwo ograniczonego zasobu pracy. Ocena skutków bezrobocia jest zależna od długości okresu pozostawania bez pracy. Z tego względu należy zauważyć, że im dłuższy okres pozostawania bez pracy tym bardziej negatywne skutki wywołuje bezrobocie.

Wśród skutków bezrobocia i ubóstwa wymienić można również:

- Generowanie patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, ze względu na ograniczone możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, co spowodować może problemy związane z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Na terenie obszar rewitalizacji Gminy Odrzywół pomoc w sprawach bezradności opiekuńczo wychowawczej w 2015 r. uzyskało 245 rodzin.
- Z kolei wśród osób dorosłych poczucie bezsilności spowodowana niestabilną sytuacją życiową oraz zbyt duża ilość wolnego czasu może skutkować sięganiem po używki. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na alkoholizmu uzyskało najwięcej mieszkańców Odrzywołu (9 osób).

Działania rewitalizacyjne muszą być także ukierunkowane na pomoc osobom z niepełnosprawnością. W 2015 r. na terenie obszaru rewitalizacji roku 49 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.

Przyczyną zdegradowania analizowanego obszaru z punktu widzenia osób z niepełnosprawnością są ich problemy wynikające z faktu, iż dysfunkcja organizmu uniemożliwia lub ogranicza im prawidłowe wypełnianie ról społecznych, a także podjęcie pracy zarobkowej. Osoby z niepełnosprawnością mają trudności w zdobyciu lub uzupełnieniu wykształcenia nie tylko na poziomie wyższym, ale także średnim, a nawet podstawowym. W społeczeństwie występują tendencje do izolacji i ograniczania udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym. Pomoc takim osobom i ich rodzinom nie powinna zatem ograniczać się jedynie do pomocy usługowej czy finansowej. Niezwykle ważne jest stworzenie warunków do szerszego i aktywnego udziału osób z niepełnosprawnością w ich własnym rozwoju. Wymaga to z jednej strony, przygotowania społeczeństwa do takiej sytuacji, a z drugiej, przygotowania samych osób, zmagających się z niepełnosprawnością do pełnienia różnych ról społecznych w lokalnym środowisku.

Poziom oraz poczucie bezpieczeństwa również wpływają negatywnie na obraz obszaru rewitalizacji Gminy Odrzywół. Bezpieczeństwo jest stanem pewności i gwarancją jej utrzymania, dającą poczucie stabilizacji i pozwalającą na dalszy rozwój jednostki. Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb egzystencjonalnych człowieka i charakteryzuje się brakiem obawy przed utratą wartości, takich jak: życie, zdrowie, uczucia, szacunek, praca, czy dobra, zarówno materialne, jak i niematerialne. Potrzeba bezpieczeństwa przejawia się w funkcjonowaniu społecznym i międzyludzkim. Stanowi podstawę organizacji i funkcjonowania w życiu codziennym oraz społecznym i państwowym. Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji marginalizowane jest przez brak stabilizacji zawodowej, ekonomicznej oraz przez najwyższą w gminie liczbę stwierdzonych przestępstw (14) oraz wykroczeń (65) w ciągu 2015 roku.

4.7. Identyfikacja genezy problemów w pozostałych aspektach

Kolejnym krokiem analizy przyczyn najwyższego stopnia degradacji na obszarze rewitalizacji był rozkład pozostałych sfer problemowych, w sferach: gospodarczych, środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych. Analiza wskaźnikowa nie wykazała problemów w zakresie sfery gospodarczej – ze względu, iż Gmina Odrzywół jest gminą wiejską, a źródłem dochodu części mieszkańców jest działalność rolna, bezpodstawną jest analiza korelacji wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczych z problemami lokalnej społeczności.

W aspekcie środowiskowym przyczyną degradacji obszaru jest liczne występowanie budynków zawierających azbest. Azbest jest minerałem o wyjątkowych właściwościach chemicznych oraz fizycznych, w tym odporność na działanie wysokich temperatur, właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, czy elastyczność. W pierwszych latach ubiegłego stulecia mieszaniny azbestu i cementu wkroczyły do przemysłu materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt eternitowych stosowanych do pokryć dachowych, a także jako okładziny ścienne oraz wytłaczane panele do dekoracji ścian i sufitów. Wszystkie te zalety spowodowały, że mieszaniny azbestu i cementu zaczęto wykorzystywać w przemyśle materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt, znanych jako eternit.

„W Polsce jedynym pełnym źródłem informacji o występowaniu chorób wywołanych azbestem są dane dotyczące chorób zawodowych. Każdy stwierdzony przypadek choroby zawodowej wywołanej azbestem jest w naszym kraju rejestrowany i analizowany. Analiza zapadalności na choroby zawodowe dotyczące osób o znacznej ekspozycji sprzed wielu lat umożliwia w oparciu o model dawka-odpowiedź oszacowanie ryzyka wystąpienia nowotworów azbestozależnych w populacjach narażonych środowiskowo, pozwala także na określenie m.in. okresu latencji nowotworów spowodowanych azbestem.

Pomimo niestosowania w naszym kraju już od ponad 10 lat azbestu do produkcji różnych wyrobów, liczba zawodowych chorób azbestozależnych utrzymuje się na dość wysokim poziomie, co jest związane ze specyfiką biologicznego działania azbestu, którego następstwa zdrowotne mogą się ujawniać w trakcie zatrudnienia, jak również wiele lat po zaprzestaniu pracy w narażeniu. W aktualnie obowiązującym wykazie chorób zawodowych za choroby i zmiany patologiczne będące skutkiem zawodowego narażenia na pył azbestu uznane są:

- pylica azbestowa,
- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu:
 - rozległe zgrubienia opłucnej,
 - rozległe blaszki opłucnej lub osierdzia,
 - wysięk opłucnowy,
- nowotwory złośliwe:
 - rak płuca, rak oskrzela,
 - międzybłoniak opłucnej lub otrzewnej,
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli¹⁷.

Na terenie Gminy Odrzywół ilość wyrobów azbestowych wynosi 3 749 Mg., z czego największy udział przypada na wyroby azbestowe III stopnia (3 300, 923 Mg.). Na drugim miejscu pod względem udziału wyrobów azbestowych uplasowały się wyroby stopnia II (448,532 Mg.), z czego najliczniej zlokalizowane są one w obrębie miejscowości Odrzywół.

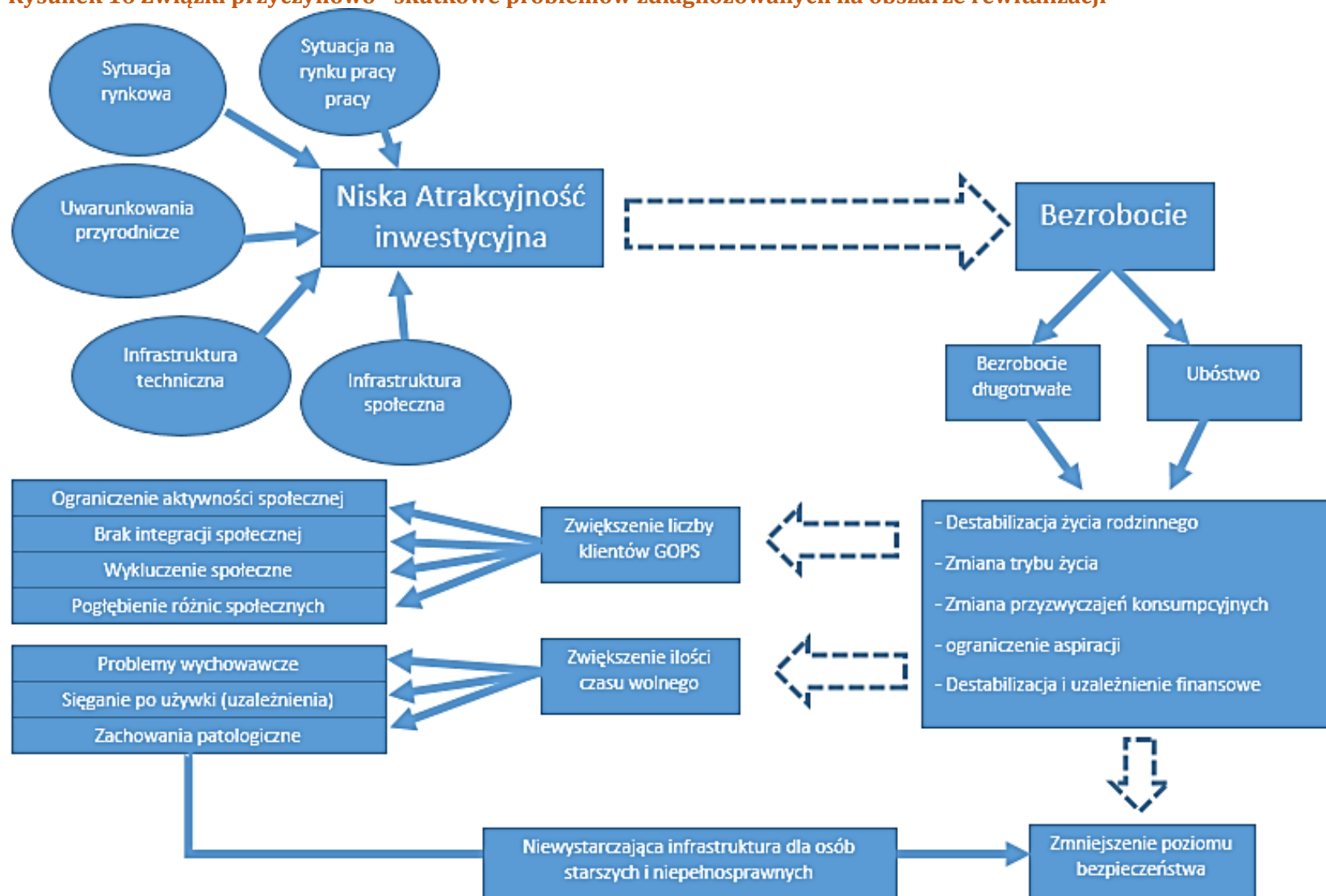
¹⁷ <http://wolniodazbestu.pl/edukacja/azbest-i-jego-szkodliwosc/>

Ponadto w sferze środowiskowej zdiagnozowano problem niskiej emisji, którego przyczyną jest nieodpowiedni stan budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej (niewystarczająca izolacyjność budynków) oraz rosnąca liczba samochodów przy jednoczesnej, postępującej degradacji infrastruktury komunikacyjnej. Z kolei brak komunikacji publicznej w niektórych sołectwach, powoduje konieczność korzystania z własnych środków lokomocji.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej Gmina Odrzywół prowadzi sukcesywne działania z zakresu poprawy stanu technicznego i funkcjonalności infrastruktury technicznej i społecznej. Na terenie gminy odnotowano wzrost dotyczący inwestycji w zakresie budownictwa jednorodzinne. Jednakże w zakresie funkcjonalności przestrzennej w Gminie problem stanowi mała liczba lokali komunalnych, będących własnością Gminy. Zaledwie 5 lokali komunalnych nie stanowi zaplecza niezbędnego do ewentualnego zakwaterowania osób potrzebujących schronienia w ramach stwierdzenia niemożliwości ich dalszego mieszkania w lokalach zniszczonych przez np. klęski żywiołowe.

Problem z punktu widzenia procesu rewitalizacji stanowi brak w Gminie komunikacji publicznej, która zwiększyłaby poziom dostępności mieszkańców całej Gminy Odrzywół do infrastruktury społecznej, opiekuńczej, edukacyjnej, medycznej, czy mobilność związaną z podjęciem lub zmianą pracy. Problem dostępności do usług społecznych i opiekuńczych dodatkowo pogłębia niedostateczna liczba i jakość infrastruktury skierowanej do osób starszych. Przyczyną braku komunikacji publicznej jest jej nierentowność spowodowana pośrednio przez wysoki stopień bezrobocia, nieuprzemysłowienie gminy, brak chęci do zamieszkania w gminie nowych mieszkańców (niska atrakcyjność osiedleńcza), niedostateczna infrastruktura drogowa czy duża liczba klientów pomocy społecznej.

Rysunek 16 Związki przyczynowo - skutkowe problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

4.8. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z pkt 3 rozdziału 3 Wytycznych, obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, który wg punktu 2: spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Obszar zdegradowany został wyznaczony na podstawie mierników rozwoju opisujących powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju w odniesieniu do całej gminy.

Na etapie analizy wskaźnikowej zidentyfikowano jednostki urbanistyczne charakteryzujące się wzmożoną koncentracją negatywnych obszarów problemowych w wyżej wymienionych sferach ze względu na różnice odbiegające od średniej wartości dla gminy.

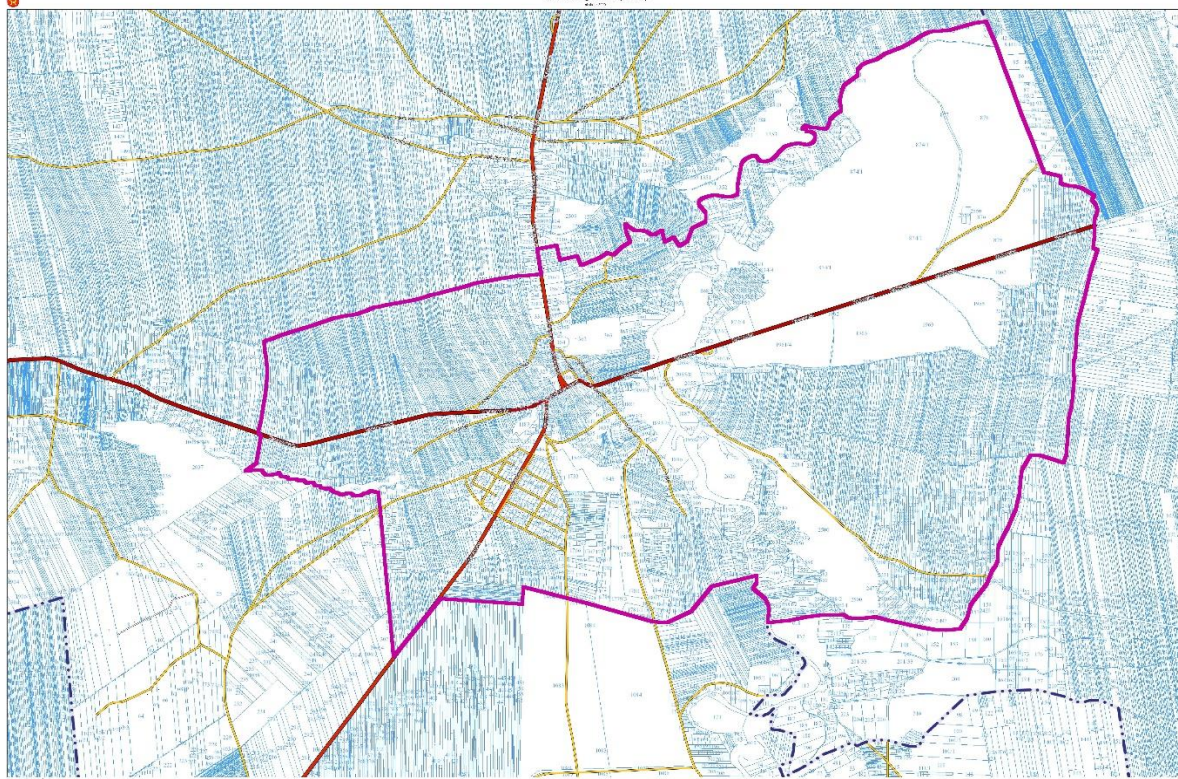
Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową najbardziej zdegradowaną jednostką urbanistyczną (wg. podziału przyjętego w analizie wskaźnikowej) w Gminie jest są sołectwa: Odrzywół, Kłonna oraz Wysokin. Szczegółowe informacje dotyczące odchylenia od średniej wartości całej Gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela 14 Poziom koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych w wybranych sołectwach gminy Odrzywół

Hierarchia	Obszar	Suma wskaźnika syntetycznego
1	Odrzywół	-879,718
2	Kłonna	-633,278
3	Wysokin	-525,618

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wskaźnikowej

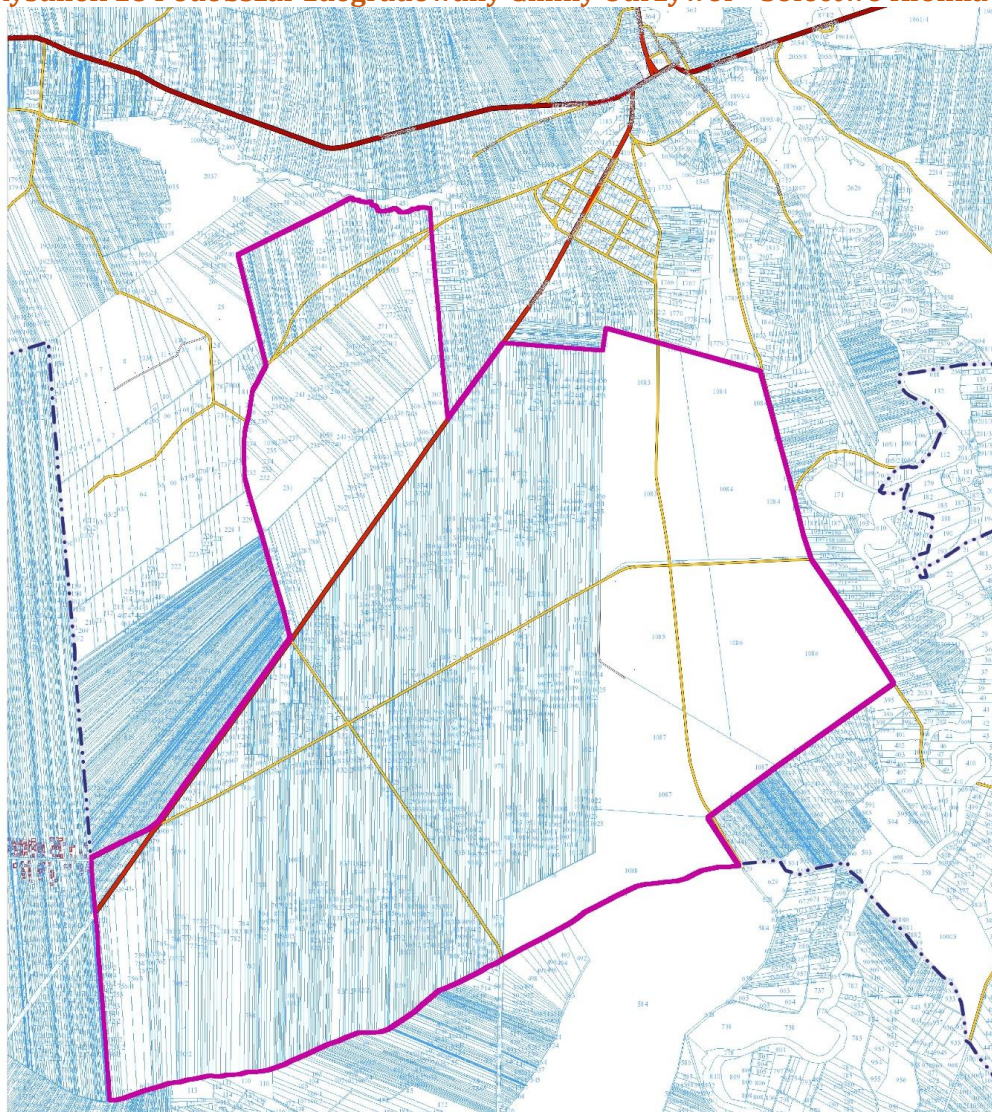
Rysunek 17 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Odrzywół

Obszar zdegradowany

Źródło: opracowanie własne

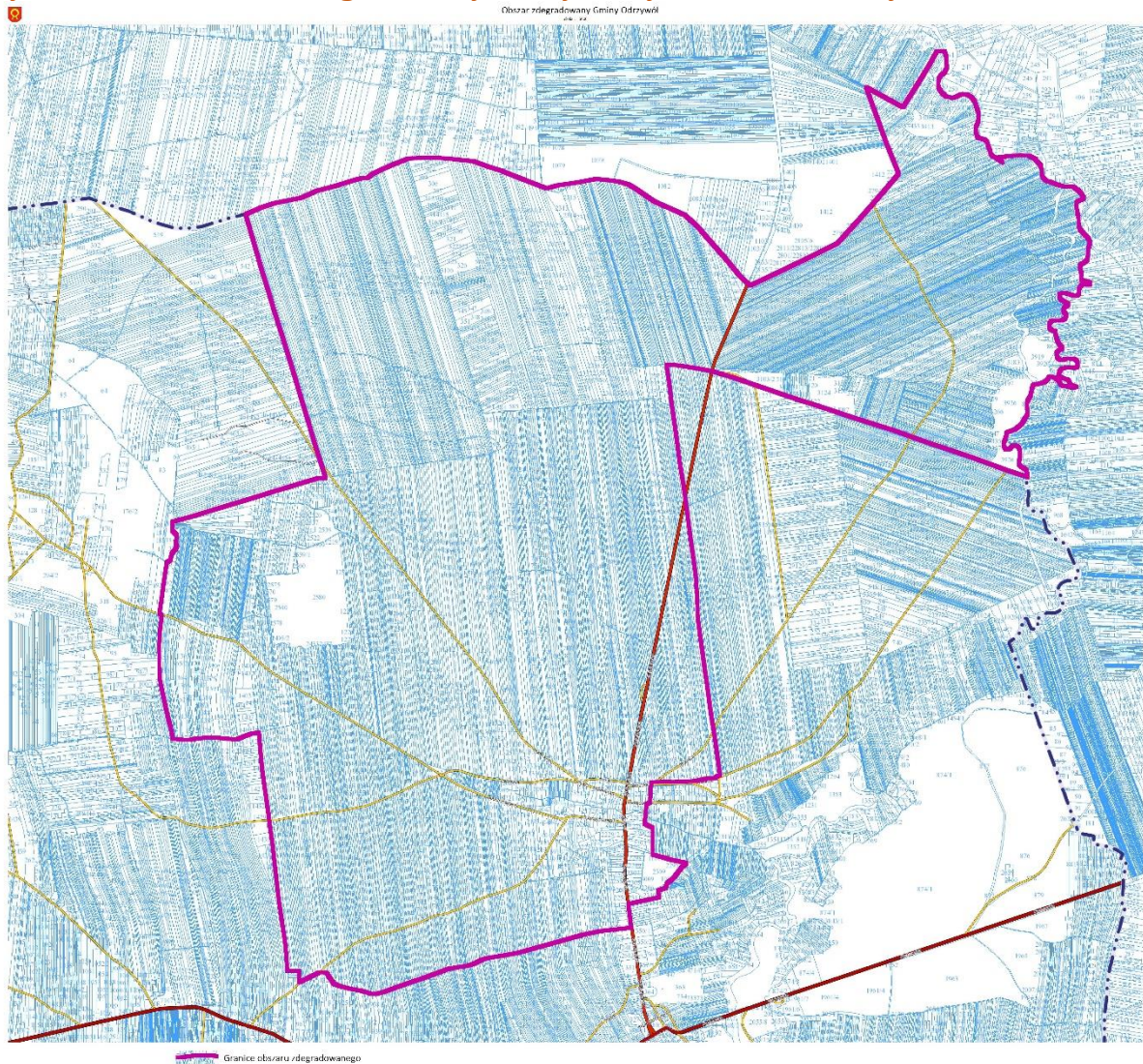
Rysunek 18 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Kłonna

Obszar zdegradowany

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 19 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Wysokin

Obszar zdegradowany

Źródło: opracowanie własne

5. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zostały zdiagnozowane i opracowane na podstawie szczegółowej diagnozy pogłębionej, analizy wskaźnikowej (**Rozdział 4. Identyfikacja obszarów kryzysowych**), jak również wyników wypracowanych podczas warsztatów strategicznych, konsultacji społecznych oraz zgodnie z wynikami badania ankietowego wśród mieszkańców.

W 2016 r. w Odrzywole odbyły się warsztaty strategiczne i konsultacje społeczne dotyczące opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół, które odbyły się:

- 5.09.2016 r. - warsztat z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, pracownikami UG i jednostek podległych Gminie Odrzywół, którego celem było zapoznanie z problematyką rewitalizacji i pozyskanie opinii, stanowisk i pomysłów dot. problemów na terenie Gminy Odrzywół.
- 4.11.2016 r. - warsztat z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, pracownikami UG i jednostek podległych Gminie Odrzywół, podczas którego przedstawiona została koncepcja LPR oraz dyskusja na temat obszarów zdegradowanych, rewitalizowanych oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na terenie gminy Odrzywół zostało również przeprowadzone badanie ankietowe PAPI na próbie 100 respondentów – dobór próby losowy (mieszkańcy oraz interesariusze Gminy Odrzywół). Badanie zostało zlecone na potrzeby zapoznania się zespołu badawczego z opinią interesariuszy na temat potrzeb lokalnej ludności w zakresie planowanej rewitalizacji kryzysowych obszarów na terenie gminy.

Początkowa faza badania dotyczy zagadnień związanych z występowaniem problemów z różnych sfer na terenie gminy.

Tabela 15. Ocena ogólnego stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów

	bardzo zły	zły	przeciętny	dobry	bardzo dobry	nie wiem/ trudno powiedzieć
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Odrzywół	0%	6%	51%	26%	1%	16%
Wysokin	0%	1%	45%	14%	0%	40%
Ceteń	0%	0%	46%	7%	0%	47%
Kamienna Wola	0%	0%	48%	8%	0%	44%
Kłonna	1%	3%	45%	6%	0%	45%
Ossa	0%	1%	50%	3%	0%	46%
Ossa Kolonia	0%	2%	47%	3%	0%	48%
Myślakowice	0%	3%	46%	3%	0%	48%
Myślakowice Kolonia	0%	2%	47%	3%	0%	48%
Lipiny	0%	1%	48%	3%	0%	48%
Wandzinów	0%	1%	48%	3%	0%	48%
Stanisławów	0%	3%	48%	3%	0%	46%
Dąbrowa	0%	1%	49%	3%	0%	47%
Różanna	0%	0%	49%	3%	0%	48%
Łęgonice Małe	0%	1%	49%	3%	0%	47%
Jelonek	0%	0%	49%	3%	0%	48%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Najwyższe oceny ogólnego stanu społeczno-gospodarczego na terenie Gminy zostały odnotowane w **sołectwie Odrzywół**. Respondenci w 51% przypadków odpowiedzieli na postawione pytanie dotyczące sytuacji w miejscowości „przeciętna”, 26% uznało stan za dobry, 16% nie miało zdania. Dodatkowo jeden respondent wskazał, iż sytuacja w gminie jest bardzo dobra, natomiast jedynie 6% korespondentów oceniło stan, jako zły.

Spośród uzyskanych wyników, warto zwrócić uwagę także na **sołectwo Wysokin**, którego ewaluacja przybrała drugie, najbardziej korzystne oceny. Ankietowani w 46%

przypadków wskazali na odpowiedź „przeciętny”, co czwarty nie miał zdania, natomiast 14% oceniło sytuację w miejscowości, jako dobrą.

Statystycznie istotna różnica w rozkładzie wyników została także stwierdzona w odpowiedziach dotyczących stanu trzech sołectw, odpowiednio: **Ceteni, Kamiennej Woli i Kłonny**. Respondenci wskazali na podobne wyniki, których różnica oscyluje w granicach maksymalnie 3 punktów procentowych. Oceny sytuacji społeczno-gospodarczej przedstawiają się w trzech sołectwach następująco:

- przeciętny (45% - 48%),
- trudno powiedzieć (44% - 47%),
- dobry (6% - 8%),
- zły (0% - 3%),
- bardzo zły (0% - 1%).

Pozostałych 11 sołectw, a mianowicie: **Ossa, Ossa Kolonia, Myślakowice, Myślakowice Kolonia, Lipiny, Wandzinów, Stanisławów, Dąbrowa, Różanna, Łęgowice Małe, Jelonek** nie wykazywało znaczących różnic pomiędzy wynikami (różnice w odpowiedziach wahały się maksymalnie o 4 punkty procentowe w jednej kategorii). Rozkład ich ocen wynosił:

- przeciętny (46% - 50%),
- trudno powiedzieć (46% - 48%),
- dobry (3%),
- zły (0% - 3%).

Tabela 16. Ocena skali występowania poszczególnych problemów w sołectwie respondenta

	bardzo mała	mała	przeciętna	duża	bardzo duża	nie trudno powiedzieć	wiem/
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	
degradacja środowiska, zanieczyszczenie powietrza, wód, gleby itp.	0%	8%	82%	10%	0%	0%	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	0%	8%	87%	5%	0%	0%	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	0%	8%	90%	2%	0%	0%	
wysoki poziom bezrobocia	0%	8%	87%	4%	1%	0%	
niskie dochody mieszkańców, ubóstwo	0%	9%	86%	5%	0%	0%	
niski poziom bezpieczeństwa	0%	8%	80%	12%	0%	0%	
duże natężenie problemów społecznych, w tym szczególnie przemoc w rodzinie, alkoholizm itp.	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
niski poziom edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
niski poziom edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
niski poziom przedsiębiorczości, mała liczba przedsiębiorstw, brak miejsc pracy, brak wsparcia dla przedsiębiorców	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
słaba oferta kulturalno - rozrywkowa	0%	8%	54%	37%	1%	0%	
słaba oferta sportowo - rekreacyjna	0%	8%	50%	41%	1%	0%	
mała liczba przedszkoli i żłobków	0%	10%	88%	2%	0%	0%	
mała liczba szkół	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
mała liczba obiektów ochrony zdrowia, słaby dostęp do usług medycznych	0%	8%	91%	1%	0%	0%	
słaba komunikacja wewnątrz	0%	8%	90%	1%	1%	0%	

gminy, mała liczba połączeń komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami								
słaba infrastruktura transportowa, zły stan techniczny dróg, brak parkingów itp.	0%	8%	56%	35%	1%	0%		
niska jakość terenów publicznych, terenów zielonych, skwerów, miejsca rekreacyjne i wypoczynkowe	0%	8%	90%	2%	0%	0%		
niski poziom aktywności społecznej mieszkańców, mała liczba organizacji pozarządowych, stowarzyszeń klubów sportowych itp.	0%	8%	91%	1%	0%	0%		
słabo rozwinięta baza turystyczna	0%	8%	87%	3%	2%	0%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Respondenci w następnym pytaniu wypowiedzieli się w kontekście skali występowania poszczególnych, negatywnych zjawisk na obszarze miejsca ich zamieszkania.

Ankietowani wskazali trzy obszary kryzysowe, wobec, których działania rewitalizacyjne powinny zostać uznane za priorytetowe:

- **słaba oferta kulturalno - rozrywkowa** (przeciętna - 54%, duża - 37%, mała - 8%, bardzo duża - 1%),
- **słaba oferta sportowo - rekreacyjna** (przeciętna - 50%, duża - 41%, mała - 8%, bardzo duża - 1%),
- **słaba infrastruktura transportowa, zły stan techniczny dróg, brak parkingów itp.** (przeciętna - 56%, duża - 35%, mała - 8%, bardzo duża - 1%).

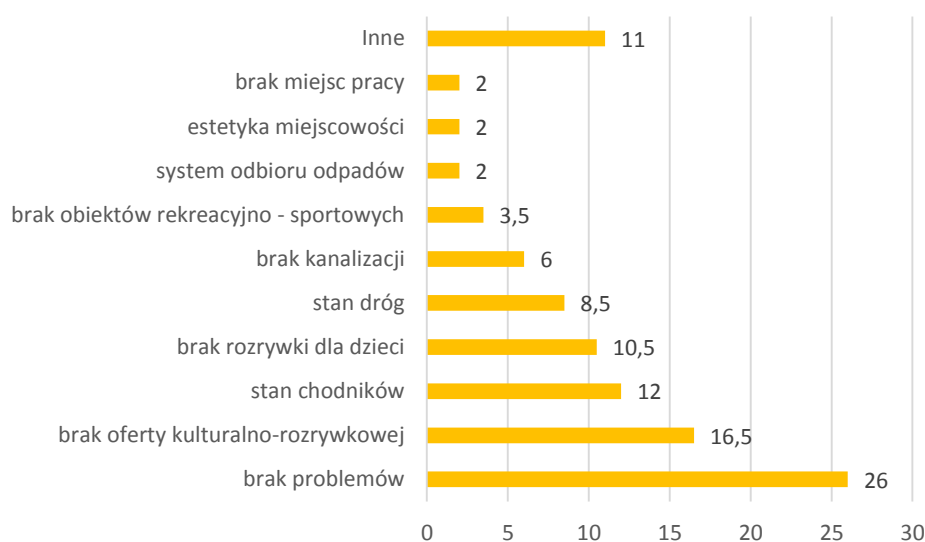
Mieszkańcy wyróżnili w swoich wskazaniach pozostałe dwa zagadnienia, których skala występowania według respondentów przybiera duże rozmiary.

Respondenci uznali skalę występowania zjawiska **niskiego poziomu bezpieczeństwa** za przeciętną w 80%, odpowiedź duża wybrało 12%, natomiast mała 8%. Zbliżone wyniki odnotowano wśród odpowiedzi dotyczącej **degradacji środowiska, zanieczyszczenie powietrza, wód, gleby** itp. Ankietowani odpowiednio ocenili skalę zjawiska na przeciętną (82%), dużą (10%) oraz małą (8%).

Ankietowani, którzy wzięli udział w badaniu, w bardzo podobnej mierze ocenili skalę występowania pozostałych 15 problemów. Ewaluacja zjawisk przybierała wartości w poszczególnych zagadnieniach w granicach:

- przeciętna (86% - 91%),
- mała (8% - 10%),
- duża (1% - 5%),
- bardzo duża (0% - 1%).

Wykres 10. Występowanie negatywnych zjawisk na terenie zamieszkania respondenta [%]

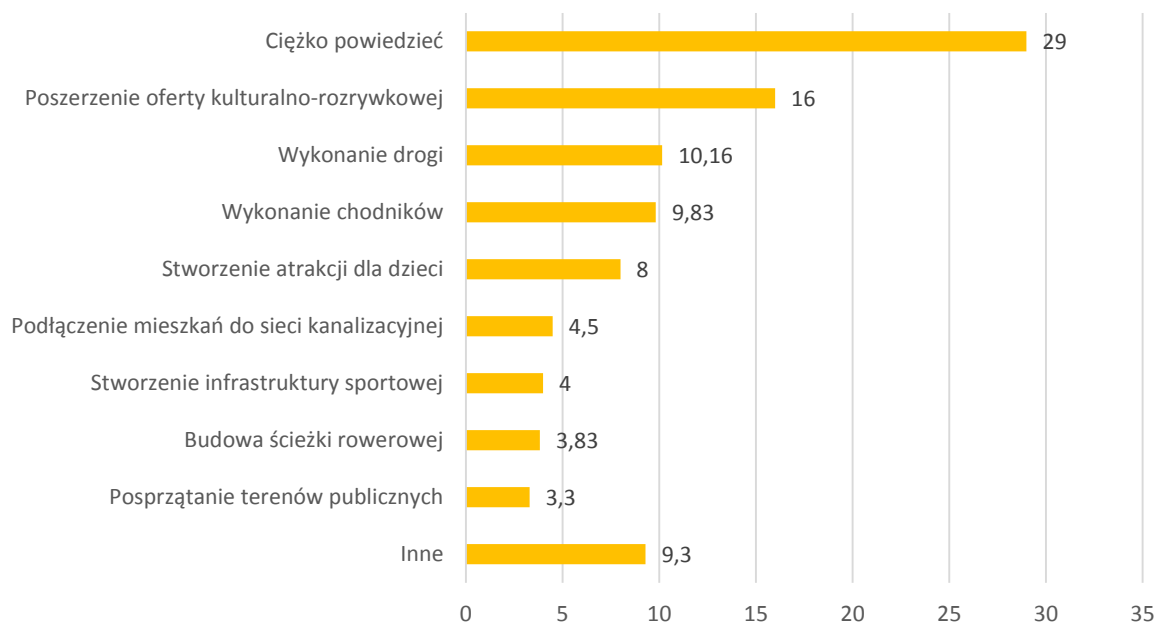
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Ankietowani zapytani o wybór negatywnych zjawisk na terenie ich miejsca zamieszkania w ponad ¼ przypadków (26%) wskazali na **brak szczególnych problemów**.

Podczas wyznaczania obszarów kryzysowych, respondenci w 16,5% przypadków wskazali na **problem braku oferty kulturalno - rozrykowej**, w 12% na **zły stan chodników** oraz w 10,5% **brak rozrywki dla dzieci**. W dalszej kolejności wskazania dotyczyły sfery przestrzennej sołectw, zwrócono uwagę na **zły stan dróg** (8,5%), **brak podłączenia budynków do sieci kanalizacyjnej** (6%), a także **niedobór obiektów rekreacyjno - sportowych** (3,5%).

W mniejszym stopniu ankietowani twierdzili, iż problemem w ich miejscu zamieszkania jest: **brak miejsc pracy, niesprawny system odbioru odpadów** oraz **niezadowalające estetyka sołectw** (po 2%).

Wykres 11. Działania, które powinny zostać podjęte przez władze Gminy w celu eliminacji/ograniczenia obszarów kryzysowych [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Na kolejnym wykresie zostały przedstawione odpowiedzi mieszkańców dotyczące najskuteczniejszych metod eliminowania obszarów kryzysowych w Gminie Odrzywół.

Podobnie, jak w przypadku pytania nr. 3, największa część respondentów odpowiedziała zachowawczo, **nie wskazując jednoznacznie** na żadne działania, które władze samorządowe powinny podjąć, aby ograniczyć zjawiska kryzysowe.

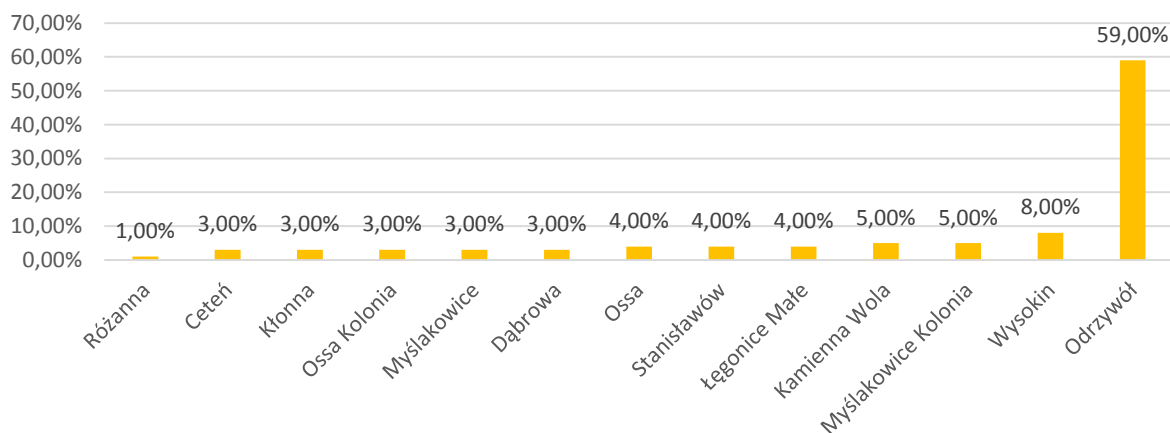
Najliczniej reprezentowanymi opiniami nt. najskuteczniejszych działań z zakresu eliminowania negatywnych zjawisk w gminie są **rozbudowa oferty kulturowo-rozrywkowej** (16%), a **także poprawa stanu dróg** (10,16%).

Mieszkańcy Gminy zwrócili także uwagę na możliwą poprawę codziennego funkcjonowania lokalnej społeczności przy wdrożeniu projektów związanych z **wykonaniem dodatkowych chodników** (9,83%), a także **stworzeniem oferty rozrywki dla dzieci i młodzieży** (8,5%).

Respondenci w mniejszym stopniu wskazali na działania z zakresu:

- **podłączenia mieszkań do sieci kanalizacyjnej** (4,5%),
- **stworzenia infrastruktury sportowej** (4%),
- **budowy ścieżki rowerowej** (3,83%),
- **posprzątania miasta** (3,33%).

Wykres 12. Obszary na terenie gminy, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Większość respondentów, w pytaniu dotyczącym miejsca, w którym powinny zostać podjęte działania rewitalizacyjne z zakresu wsparcia społecznego, wskazała **sołectwo Odrzywół** (59%). O priorytecie dla działań w **sołectwie Wysokim** wystąpiło w badaniu 8% ankietowanych.

W dalszej kolejności mieszkańcy zgłosili do działań rewitalizacyjnych sołectwa:

- **Myślakowice Kolonia** oraz **Kamienna Wola** (po 5%),
- **Ossa, Stanisławów** oraz **Łęgonice Małe** (po 4%),
- **Dąbrowa, Myślakowice, Ossa Kolonia, Kłonna** oraz **Ceteń** (po 3%),
- **Różanna** (1%).

Tabela 17. Ocena istotności problemów społecznych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%]

	najmniej istotny	raczej nieistotny	trudno powiedzieć	raczej istotny	najbardziej istotny
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Przestępczość	0%	35%	64%	1%	0%
Ubóstwo	0%	34%	48%	18%	0%

Bezrobocie	0%	34%	57%	8%	1%
Patologie społeczne	0%	34%	64%	2%	0%
Niski poziom edukacji	0%	34%	66%	0%	0%
Niepełnosprawność	0%	34%	66%	0%	0%
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	0%	33%	60%	6%	1%
Słaba integracja lokalnej społeczności	0%	34%	64%	2%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Ewaluacja istotności poszczególnych problemów społecznych przez miejscową ludność została przedstawiona w powyższej tabeli. Respondenci jednoznacznie zasygnalizowali brak znajomości problematyki, bądź też ocenę niskiej istotności problemów społecznych na terenie Gminy Odrzywół.

Jedynymi wskazaniem, wyróżniającymi się na tle pozostałych są:

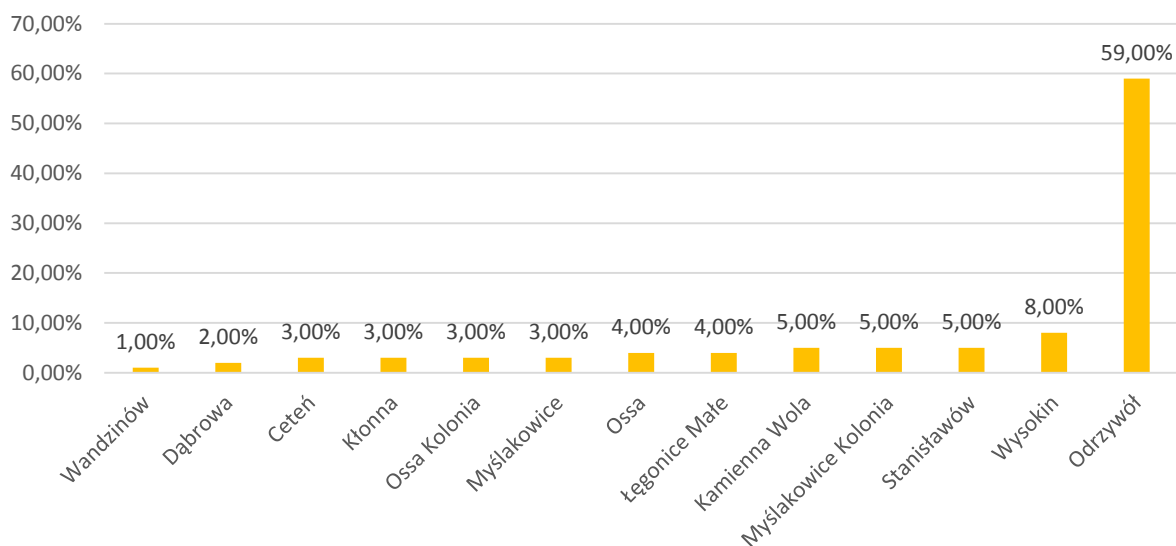
- **Ubóstwo** (trudno powiedzieć – 48%, raczej nieistotny – 34%, raczej istotny – 18%, najbardziej istotny – 0%),
- **Bezrobocie** (trudno powiedzieć – 57%, raczej nieistotny – 34%, raczej istotny – 8%, najbardziej istotny – 1%),
- **Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** (trudno powiedzieć – 60%, raczej nieistotny – 33%, raczej istotny – 6%, najbardziej istotny – 1%).

Pozostałe problemy społeczne (**przestępczość, patologie społeczne, niski poziom edukacji, niepełnosprawność** oraz **słaba integracja lokalnej społeczności**) zostały przez respondentów zmarginalizowane, a różnice w odpowiedziach oscylowały w granicach:

- trudno powiedzieć (64% - 66%),

- raczej nieistotny (34%),
- raczej istotny (0% - 2%).

Wykres 13. Obszary na terenie gminy, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Większość mieszkańców gminy biorących udział w badaniu wskazało obszar **sołectwa Odrzywół** (59%), jako priorytetowy do podjęcia działań z zakresu wsparcia gospodarczego. W przeprowadzonym badaniu, 8% respondentów wytypowało **sołectwo Wysokin**, jako kluczowe ze względu na podjęcie wsparcia w sferze gospodarki.

W dalszej kolejności różnice pomiędzy liczbą odpowiedzi przybierały niskie wartości, ankietowani zwrócili uwagę na wsparcie gospodarcze dla takich sołectw jak:

- **Stanisławów, Myślakowice Kolonia i Kamienna Wola** (po 5%),
- **Łęgonice Małe i Ossa** (po 4%),

- **Myślakowice, Ossa Kolonia, Kłonna i Ceteń** (po 3%),
- **Dąbrowa** (2%),
- **Wandzinów** (1%).

Tabela 18. Ocena istotności problemów gospodarczych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%]

	najmniej istotny	raczej nieistotny	trudno powiedzieć	raczej istotny	najbardziej istotny
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw	0%	27%	71%	2%	0%
Niski stopień przedsiębiorczości	0%	28%	67%	5%	0%
Brak inwestorów	0%	28%	66%	6%	0%
Słabo rozwinięty sektor usług	0%	27%	56%	17%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

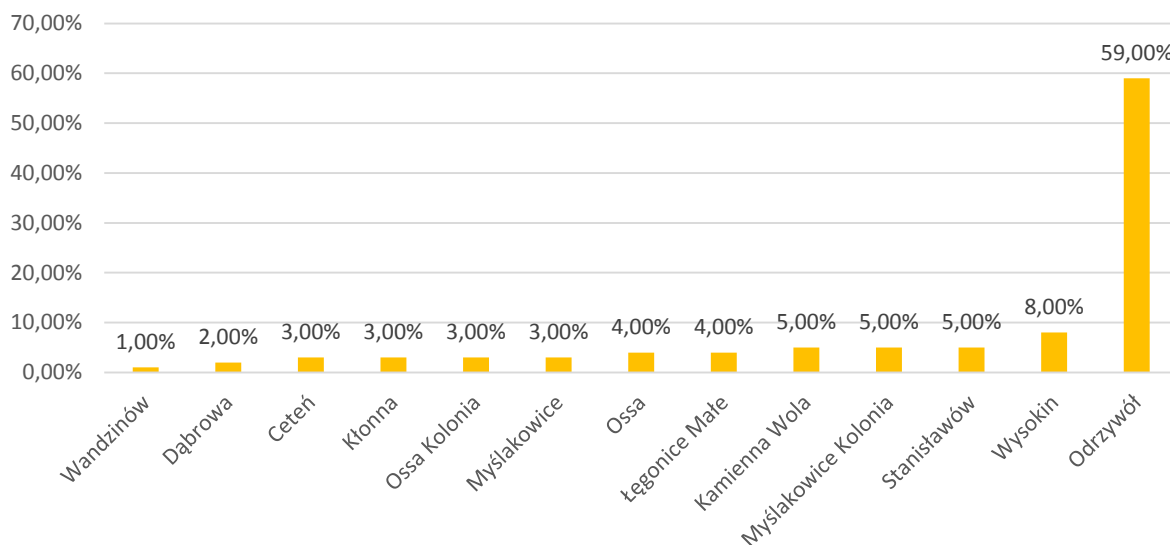
Respondenci zostali zapytani o istotność występowania poszczególnych problemów gospodarczych na terenie gminy. Odpowiedzi dla kolejnych zjawisk przybierały podobne wartości.

Należy zwrócić uwagę na zjawisko, które według ankietowanych przejawiało się największym stopniem istotności w ogólnych problemach gospodarczych gminy (pomimo łącznej przewagi wskazań o nacechowaniu negatywnym). Wskazane przez respondentów zjawisko dotyczyły **słabo rozwiniętego sektora usług**, 56% mieszkańców nie potrafiło wskazać jednoznacznej odpowiedzi, 27% stwierdziło, iż jest to raczej nieistotny problem, jedynie 17% opowiedziało się za umiarkowaną istotnością kwestii.

Poziom różnic we wskazaniach, w pozostałych kategoriach problemów nie cechuje się statystyczną istotnością. Poziom rozbieżności pomiędzy wartościami odpowiedzi jest na

niskim poziomie. Respondenci w zdecydowanej większości przypadków nie uważają problemów gospodarczych za istotne.

Wykres 14. Obszary gminne, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Większość respondentów biorących udział w badaniu wskazała obszar **sołectwa Odrzywół** (59%), jako priorytetowy do podjęcia działań z zakresu modernizacji infrastruktury. W przeprowadzonym badaniu 8% ankietowanych wytypowało **sołectwo Wysokin**, jako kluczowe ze względu na podjęcie wsparcia w zakresie poprawy stanu infrastruktury.

W dalszej kolejności, różnice pomiędzy liczbą odpowiedzi przybierały niskie wartości, mieszkańcy zwrócili uwagę na wsparcie gospodarcze dla takich sołectw jak:

- **Stanisławów, Myślakowice Kolonia i Kamienna Wola** (po 5%),
- **Łęgonice Małe i Ossa** (po 4%),
- **Myślakowice, Ossa Kolonia, Kłonna i Ceteń** (po 3%),
- **Dąbrowa** (2%),

➤ Wandzinów (1%).

Tabela 19. Ocena istotności problemów przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%]

	najmniej istotny	raczej nieistotny	trudno powiedzieć	raczej istotny	najbardziej istotny
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Zły stan techniczny budynków	0%	33%	65%	2%	0%
Brak rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych	0%	30%	68%	2%	0%
Brak rozwiązań technicznych w zakresie ochrony środowiska w obiektach budowlanych	0%	31%	64%	5%	0%
Bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do: budynków, dróg, chodników	0%	32%	67%	1%	0%
Brak dostępu lub niska jakość podstawowych usług	0%	32%	65%	3%	0%
Brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	0%	26%	47%	27%	0%
Niski poziom obsługi komunikacyjnej	0%	32%	66%	1%	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

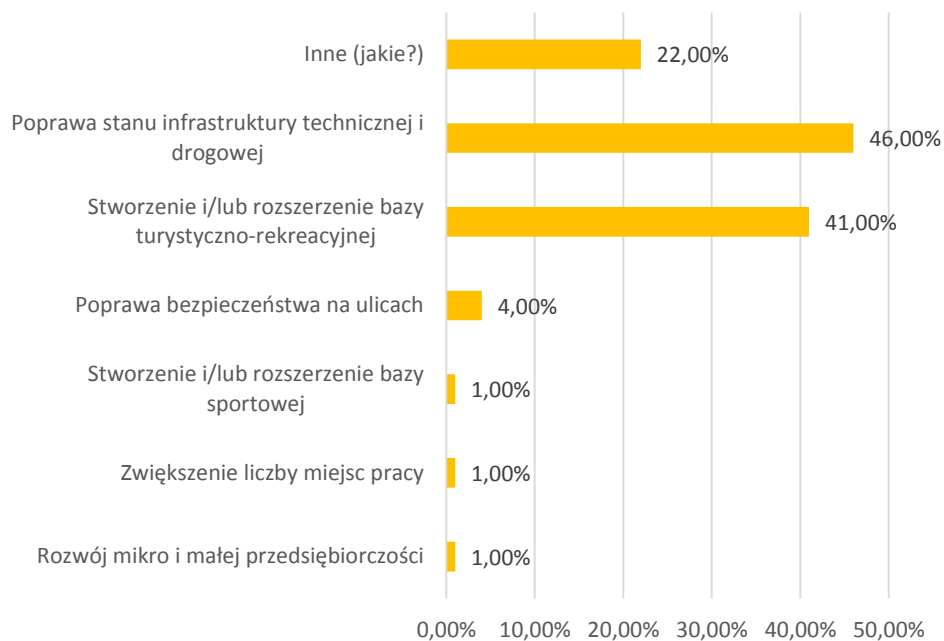
Respondenci zostali poproszeni o ewaluację istotności problemów przestrzennych występujących na terenie gminy. Wśród siedmiu zaproponowanych trudności infrastrukturalnych ankietowani wskazali wyłącznie na jeden ich zdaniem istotny.

Problem związany z **brakiem terenów rekreacyjno-wypoczynkowych** stanowi według respondentów główną trudność w sferze przestrzennej na terenie gminy. Podczas badania, 47% mieszkańców udzieliło odpowiedzi trudno powiedzieć, 27% wskazało na istotność problemu, natomiast 26% oceniło zjawisko przeciwnie, jako raczej nieistotne.

Pozostałe zjawiska charakteryzowały się podobną liczbą wskazań na poszczególne kategorie oceny. Większość respondentów oceniła ich istotność, jako „trudno powiedzieć” (65% - 68%), odpowiedź „raczej nieistotne” uzyskała od 30% do 32% wskazań, natomiast jedynie do 5% ankietowanych uznało za istotne pozostałe trudności.

Wykres 15. Planowane rezultaty zamierzonych działań z zakresu procesu rewitalizacji

[%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Ostatnie pytanie dotyczyło kwestii zakładanych rezultatów podjętych działań rewitalizacyjnych. Mieszkańcy mogli wybrać maksymalnie pięć wariantów efektów, których oczekują po przeprowadzonej rewitalizacji.

Najwyższa liczba wskazań dotyczyła dwóch aspektów funkcjonowania gminy. Pierwszy z nich dotyczył **poprawy stanu infrastruktury technicznej i drogowej** (46%). W skład

tego pojęcia wchodziły procesy poprawy stanu technicznego mieszkań, podłączenia budynków do różnych rodzajów sieci sanitarnych, jak i budowy chodników.

Drugim, najczęściej powtarzającym się wskazaniem było **stworzenie lub rozszerzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej** (41%). Z tym pojęciem związany jest ogół prac dotyczący powstawania infrastruktury społeczno-rekreacyjnej, jak place zabaw, parki, czy siłownie pod chmurką.

Wartym odnotowania jest trzecia kategoria odpowiedzi **inne**, która uzyskała 22% wskazań. Mieszkańcy nie potrafili wybrać spośród dostępnych wariantów oczekiwanego rezultatu działań, jednakże także mając możliwość wyznaczenia swojej wizji, również stwierdzali „**ciężko powiedzieć**”.

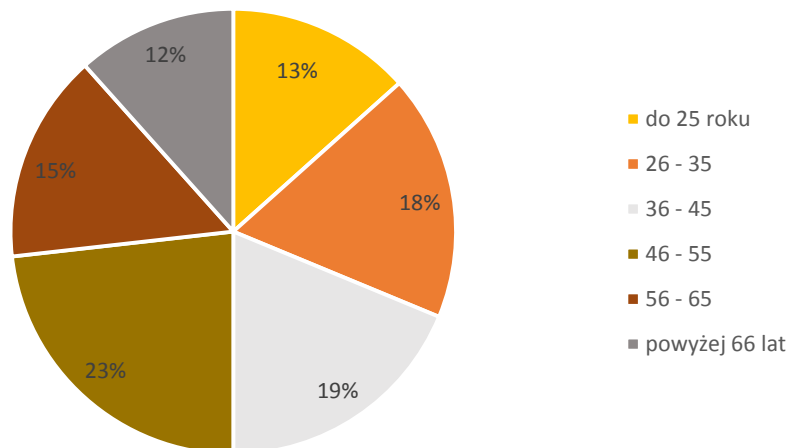
W dalszej kolejności respondenci wskazali na warianty:

- **poprawa bezpieczeństwa na ulicach** (4%),
- **stworzenie lub rozszerzenie bazy sportowej** (1%),
- **zwiększenie liczby miejsc pracy** (1%),
- **rozwój mikro i małej przedsiębiorczości** (1%).

Dane metryczkowe

Ostatnia część badania ankietowego do raportu Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Odrzywół dotyczyła danych metryczkowych respondentów. Poniższe trzy wykresy prezentują informacje dotyczące przebadanej grupy.

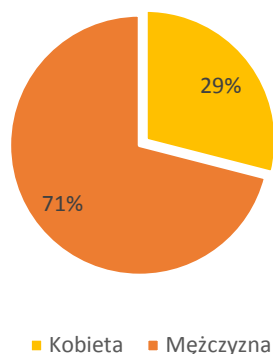
Wykres 16. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Respondenci, którzy wzięli udział w badaniu charakteryzowali się bardzo zróżnicowanym rozkładem ze względu na wiek. Największą grupę (23%) stanowiły osoby w przedziale lat 46 – 55. W dalszej kolejności ankietowani byli mieszkańcy w latach: 36 – 45 (19%), 26 – 35 (18%), 56 – 65 (15%), < 25 (13%) oraz > 66 (12%).

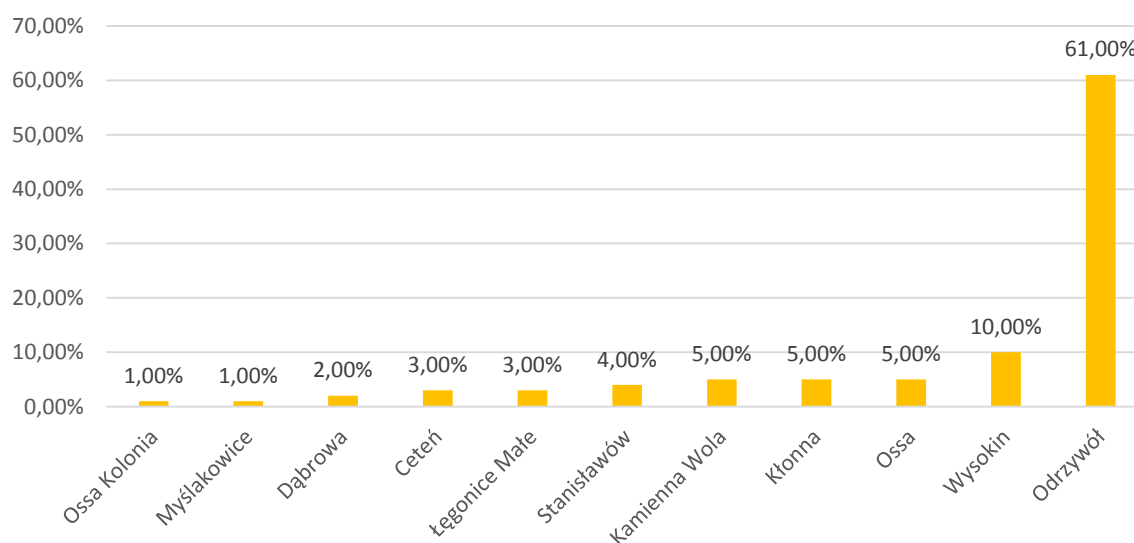
Wykres 17. Płeć respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

Rozkład osób ankietowanych ze względu na płeć został przedstawiony na powyższym wykresie. Bardzo wyraźnie zarysowana została różnica pomiędzy płcią respondentów, z istotną przewagą mężczyzn. Wśród biorących udział w ankiecie osób, 71% stanowili mężczyźni, natomiast tylko 29% stanowiły kobiety.

Wykres 18. Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=100

W badaniu wzięło udział 100 respondentów. Największą liczbę ankietowanych stanowili mieszkańcy **sołectwa Odrzywół** (61% całości). Co dziesiątym ankietowanym mieszkańcem gminy była osoba z **sołectwa Wysokin**. Pozostałe sołectwa posiadały od jednego do pięciu przedstawicieli w przeprowadzonym badaniu:

- **Ossa, Kłonna i Kamienna Wola** (po 5%),
- **Stanisławów** (4%),
- **Łęgonice Małe i Ceteń** (po 3%),
- **Dąbrowa** (2%),

- **Myślakowice i Ossa Kolonia (po 1%).**

Podsumowanie diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych

Podczas warsztatów strategicznych, badania ankietowego oraz dzięki analizie danych zastanych wyodrębnione zostały następujące problemy społeczności lokalnej Gminy Odrzywół:

Tabela 20 Zestawienie czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Odrzywół

Czynniki społeczne	Czynniki gospodarcze	Czynniki infrastrukturalne/ techniczne/ środowiskowe
<ul style="list-style-type: none"> • Spadająca liczba mieszkańców • Ujemny przyrost naturalny utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat • Ujemny wskaźnik migracji • Spadająca liczba dzieci w szkołach • Wysoka liczba osób i rodzin korzystająca z usług Pomocy Społecznej • Wysoki poziom bezrobocia • Wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji osób bezrobotnych ogółem 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom aktywności gospodarczej, zobrazowany małą liczbą nowopowstałych podmiotów gospodarczych • Brak oferty turystycznej • 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura niedostosowana dużej liczby osób niepełnosprawnych • Liczne występowanie budynków zawierających azbest • Brak komunikacji publicznej i utrudniony dojazd (dostęp) do infrastruktur społecznej • Niski poziom jakościowy i ilościowy infrastruktury (w tym opiekuńczej) dostosowanej do potrzeb seniorów. • Brak infrastruktury spędzania czasu wolnego dla młodzieży • Niedostateczny poziom infrastruktury drogowej

Źródło: opracowanie własne

5.1. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych

Metodologia wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Granice obszaru rewitalizacji wyznaczone zostały na podstawie analizy porównawczej wskaźników dotyczących obszarów problemowych wyłącznie na zdegradowanych podobszarach do średniej wewnątrz całego podobszaru zdegradowanego. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się najwyższą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych spośród wszystkich trzech jednostek urbanistycznych, które zostały, poprzez analizę wskaźnikową oraz badania i konsultacje społeczne, określone jako zdegradowane (sołectwa: Kłonna, Odrzywół, Wysokin).

Rysunek 20 Podsumowanie wskaźników wewnątrz obszaru zdegradowanego

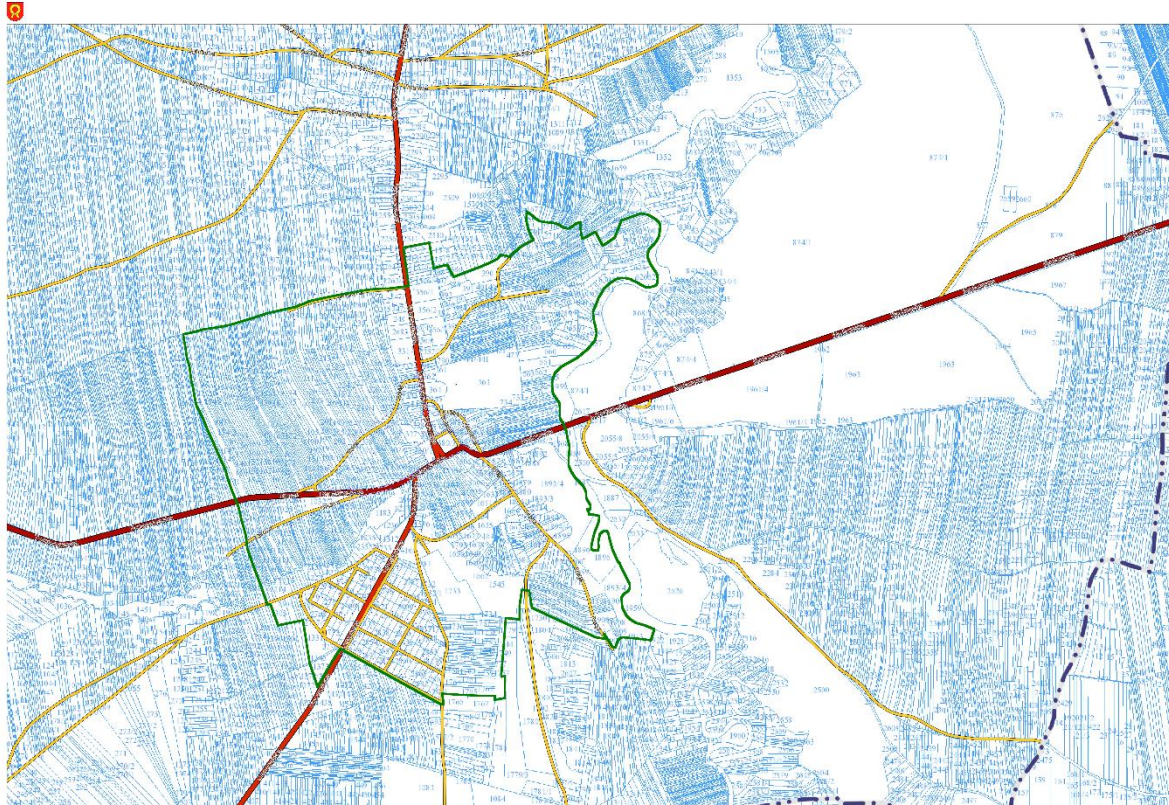
Obszar	Bezrobocie	Ubóstwo	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	Alkoholizm	Niepełnosprawność	Przestępczość	Wykroczenia	Podmioty Gospodarcze	Azbest (0-1)	Komunikacja publiczna (0-1)	Liczba obszarów kryzysowych w danym sołectwie przewyższających średnią
Kłonna	227	414	303	14	97	0	7	24	1	0	4
Odrzywół	396	420	303	33	80	14	65	64	1	0	8
Wysokin	230	362	267	6	81	0	14	19	1	0	1
Średnia	284,33	398,67	291,00	17,67	86,00	4,67	28,67	35,67	-	-	4,33

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie powyższej analizy obszar rewitalizacji wyznaczony został w granicach sołectwa Odrzywół. **Z granic obszaru rewitalizacji wyeliminowane zostały tereny stricte rolnicze, oddalone od zabudowań mieszkalnych, które nie będą mieć wpływu na stan kryzysowy wśród lokalnej społeczności oraz bez znaczenia dla rozwoju lokalnego.**

Obszar wyznaczony do rewitalizacji zlokalizowany jest w granicach miejscowości Odrzywół. Zajmuje 171 ha, co stanowi 1,74% powierzchni gminy oraz zamieszkały jest przez 1073 mieszkańców¹⁸, co stanowi 27% mieszkańców gminy ogółem.

Rysunek 21 Obszar wyznaczony do rewitalizacji w gminie Odrzywół

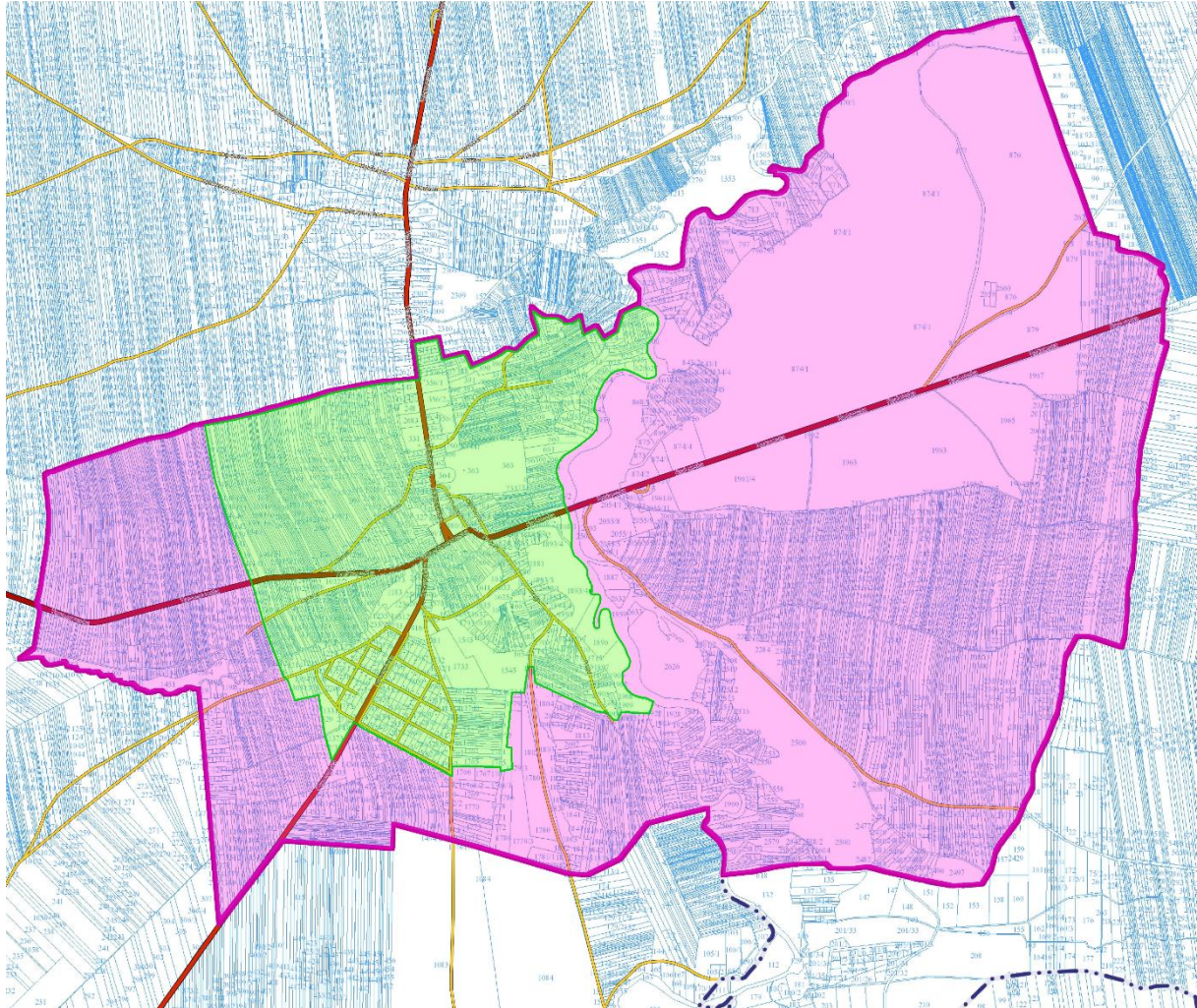

Obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

¹⁸ Dane z dnia 31.12.2015 r.

Rysunek 22 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w sołectwie Odrzywół.

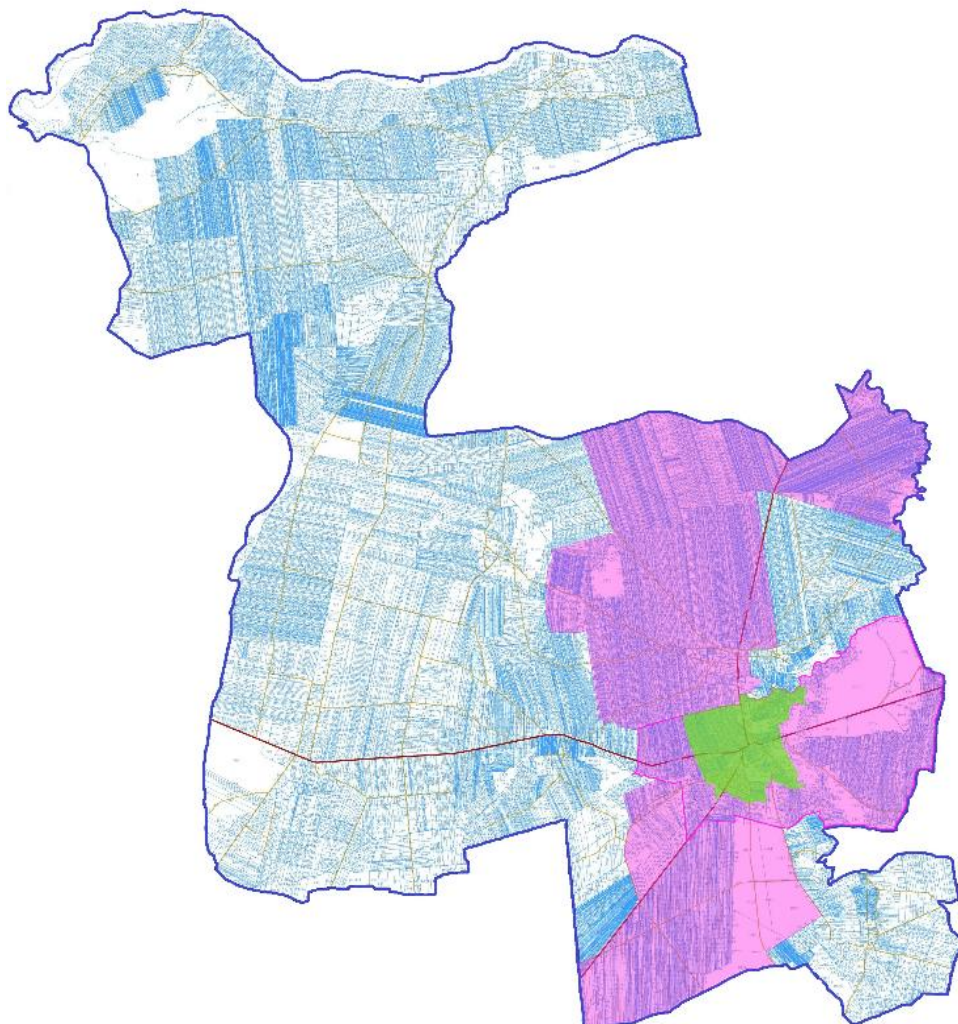

Legenda:

- Obszar zdegradowany
- Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 23 Obszar rewitalizacji na tle mapy gminy oraz obszaru zdegradowanego Gminy Odrzywół

Legenda:

- Obszar zdegradowany
- Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

6. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar wyznaczony do rewitalizacji obejmuje część miejscowość Odrzywół.

„Miejscowości Odrzywół jest siedzibą Gminy Odrzywół. Od 1998 r. Miejscem centralnym jest rynek, którego układ przestrzenny pochodzi z k. XVII w. Integralną częścią tego układu jest dochodząca do rynku z północy ulica Warszawska. Przy tej ulicy mieszczą się Kościół, Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, szkoły i remiza OSP. Charakterystyczna zabudowa Odrzywołu z XX w. zachowała się wokół Placu Kilińskiego, na ul. Tomaszowskiej, częściowo Radomskiej i Opoczyńskiej.

Miejscowość posiada w 98% dostęp do kanalizacji sanitarnej. Ścieki są utylizowane w nowoczesnej oczyszczalni ścieków w Odrzywole. Wszystkie ulice posiadają nawierzchnie asfaltową. Miejscowość jest w pełni oświetlona i zwodociągowana. Brak uregulowania prawnego gruntów przy ul. Radomskiej (po byłym SKR i GS) uniemożliwił rozwój gospodarczy tych obszarów.

Odrzywół w dawnych latach słynął z handlu, rzemiosła i hodowli owiec. Obecnie funkcja druga i trzecia praktycznie zamarła. Gospodarowaniem rolnym zajmuje się tylko 2-3 osoby. Dzięki położeniu na skrzyżowaniu dróg aktualna jest funkcja handlowa, jednak handel detaliczny przejęły w większości sieci handlowe. Targ w Odrzywole mający charakter rolny jest już niewielki.

W Odrzywole mieści się siedziba gminy, w budynku której znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna, będąca jednocześnie ośrodkiem kultury oraz Posterunek Policji.

Przy ul. Warszawskiej mieszczą się budynki szkolne Publicznego Gimnazjum i Publicznej Szkoły Podstawowej wraz z budynkiem przedszkolnym.

Przy szkołach istnieje od 2000 r. Hala Sportowa oraz wybudowane w 2014 r. boisko wielofunkcyjne. Po przeciwnej stronie znajduje się Remiza OSP Odrzywół i ziemne boisko sportowe wykorzystywane przez szkoły, młodzież pozaszkolną oraz klub UKS Blask Odrzywół i SMS Lipiny. Obok przedszkola istnieje wybudowany w 2014 r. plac zabaw o sztucznej nawierzchni.

Na ul. Radomskiej mieści się plac targowy administrowany przez Gminę. Targi te miały charakter rolny lub związany z rolnictwem. Wobec znaczącego zmniejszenia się ilości gospodarstw rolnych w Gminie Odrzywół, jak i wobec powstania targów w Drzewicy, targi w Odrzywole mają znaczenie tylko lokalne. Natej ulicy znajdują się dawne zabudowania GS, SKR i Firmy „GRETEX”, obecnie wykorzystywane w niewielkiej części. Firmy te już nie istnieją, a stan prawny gruntów jest nieuregulowany.

Nad Drzewiczką znajduje się zbiornik retencyjny o pow. 4,5 ha lustra wody. Zbiornik został wybudowany wraz z wałami przeciwpowodziowymi przez gminę w 1995 r. Istniejący próg wodny piętrzący rzekę będzie przebudowany na potrzeby małej elektrowni wodnej.

Przy drodze krajowej nr 48, przy granicy z Gminą Klwów znajduje się składowisko odpadów komunalnych wybudowane przez gminę w 1992 r. Składowisko funkcjonowało do 2014 r. Obecnie musi być zrekultywowane i zamknięte.

Na ul. Opoczyńskiej rozbudowało się od 1988 r. osiedle jednorodzinne. Obecnie mieszka tam prawie 400 osób. Na ul. Praga występuje zabudowa rekreacyjna.

W Odrzywole znajdują się dwa zabytki: neogotycki kościół parafialny pod wezwaniem św. Jadwigi Śląskiej i św. Stanisława. Budowę rozpoczęto w 1840 r. konsekrowany na początku XX w. Drugim zabytkiem jest budynek plebanii z końca XVIII w”¹⁹.

Odrzywół na tle pozostałych sołectw/ miejscowości charakteryzuje się bardzo wysoką liczbą osób bezrobotnych, w tym liczbą osób długotrwale bezrobotnych. Istotny problem w Odrzywole stanowią również osoby o szczególnym znaczeniu na lokalnym rynku pracy: bezrobotni do 25 roku życia oraz bezrobotni przekraczający 50 lat, jak również osoby bez wykształcenia i jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych.

Na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji odnotowano również zwiększony względem pozostałych sołectw/ miejscowości wskaźnik udzielania świadczeń pomocy społecznej (ze względu na ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm i niepełnosprawność).

Analizując statystyki Komendy Powiatowej Policji można zauważyć, że wyznaczony obszar w stosunku do wszystkich miejscowości gminy Odrzywół cechuje się również zwiększonym natężeniem występowania przestępstw stwierdzonych oraz wykroczeń.

Istotnym problemem wszystkich mieszkańców gminy Odrzywół stanowi dostęp do infrastruktury społecznej, kulturalnej oraz edukacyjnej, w tym występowanie licznych barier dla osób z niepełnosprawnością. Wyzwanie dla gminy Odrzywół, w tym przede wszystkim dla miejscowości gminnej, stanowi interwencja w obszarze reagowania na pogłębiające się proces starzejącego się społeczeństwa, w tym konieczność zapewnienia opieki i umożliwienia uczestnictwa w życiu społeczno- kulturalnym oraz emigracji młodych mieszkańców gminy.

¹⁹ plan odnowy miejscowości Odrzywół, Gmina Odrzywół, Dokument zaktualizowany, Odrzywół 2015

Wśród problemów środowiskowych obszaru rewitalizacji należy zwrócić uwagę przede wszystkim zwiększoną koncentrację wyrobów zawierających azbest, natomiast w aspekcie problemowym odnoszącym się do przestrzeni publicznych i miejsc użyteczności publicznej problemem Odrzywołu dotyczą:

- zbyt małej liczby dostępnych lokali komunalnych,
- utrudnionej dostępności do ww. obiektów ze względu na brak komunikacji publicznej,
- braku infrastruktury usług opiekuńczych i rozrywkowych dla seniorów,
- trudności z dojazdem do szkół dla dzieci z pozostałych sołectw/ miejscowości.

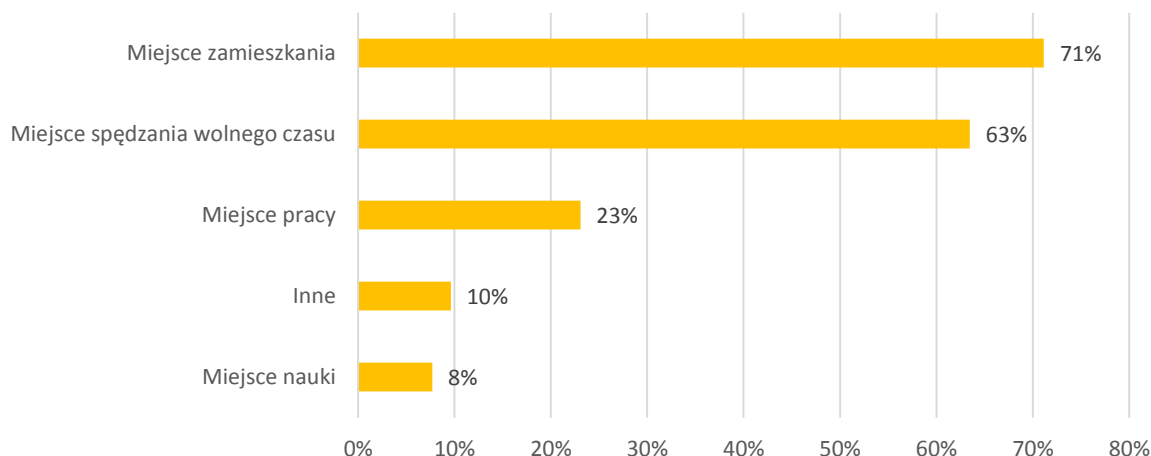
6.1. Wyniki badania ankietowego – konsultacji społecznych obszaru rewitalizacji

Respondenci biorący udział w badaniu zostali zapytani o związek z obszarem rewitalizacji. Blisko 3/4 z nich (71%) mieszka na terenie rewitalizacji. 63% respondentów na tym obszarze spędza wolny czas, zaś 23% pracuje. 8% uczestników badania wskazało, że jest to dla nich obszar nauki, natomiast pozostali (10%) wskazali powiązania związane z miejscem pochodzenia, czy miejscem zamieszkania rodziny.

Żaden z respondentów nie prowadzi na badanym terenie działalności gospodarczej, organizacji pozarządowej ani grupy nieformalnej.

Wykres 19. Związki respondentów z obszarem rewitalizacji

(brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

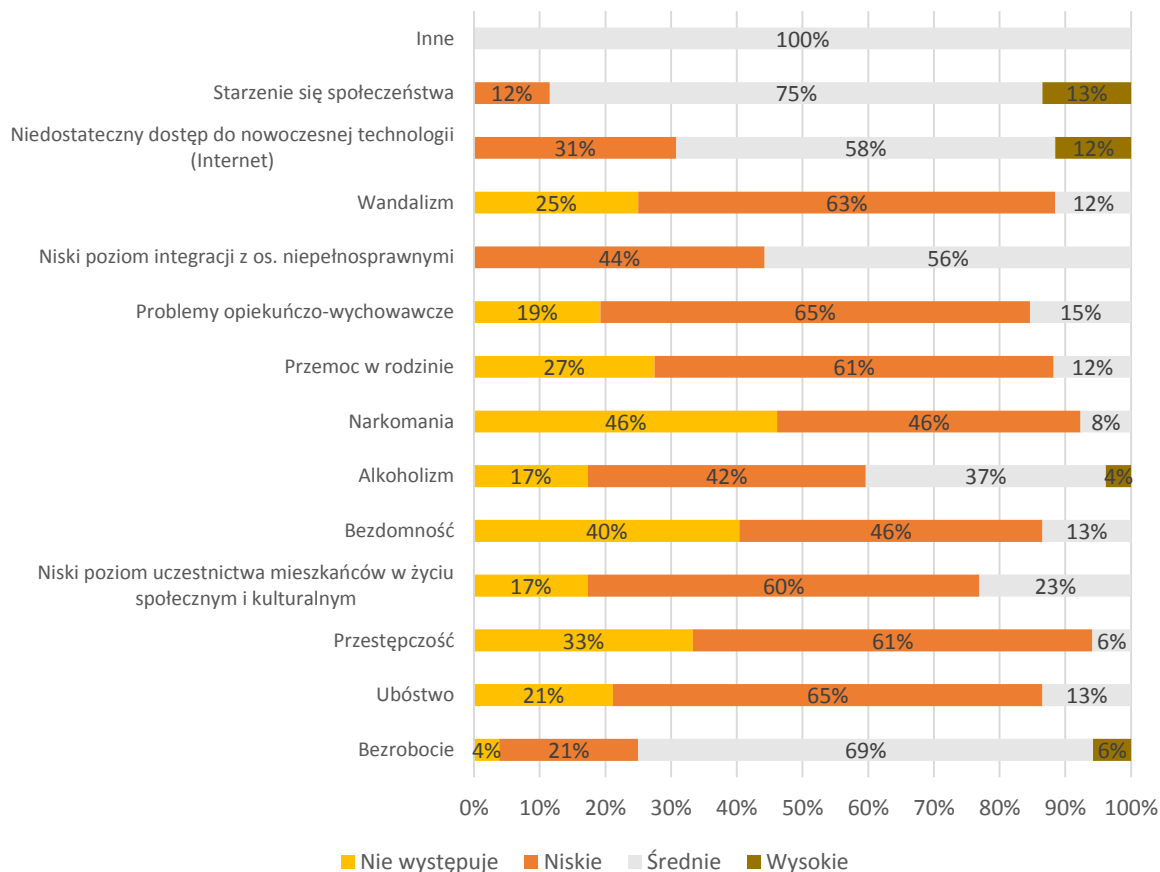

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Badani zostali poproszeni o ocenę natężenia problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Za najbardziej poważny problem uznali starzenie się społeczeństwa (13,0% wskazań na wysokie natężenie i 75% na natężenie średnie). Nieco mniejszy odsetek odpowiedzi dotyczył problemów bezrobocia (6% wskazań na wysokie natężenie i 69% na natężenie średnie), niedostatecznego dostępu do Internetu (12% wskazań natężenia wysokiego i 59% średniego) oraz niskiego poziomu integracji z os. niepełnosprawnymi (56% średniego). Za inne istotne do rozwiązania problemy badani uznali alkoholizm (4% wskazań natężenia wysokiego i 37% średniego) oraz niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym (23% średniego).

Warto zauważyć, że dość znaczny odsetek respondentów uważał, że problemy dotyczące narkomanii, bezdomności, wandalizmu oraz przestępczości występują na badanym obszarze w relatywnie niskim natężeniu.

Wykres 20. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

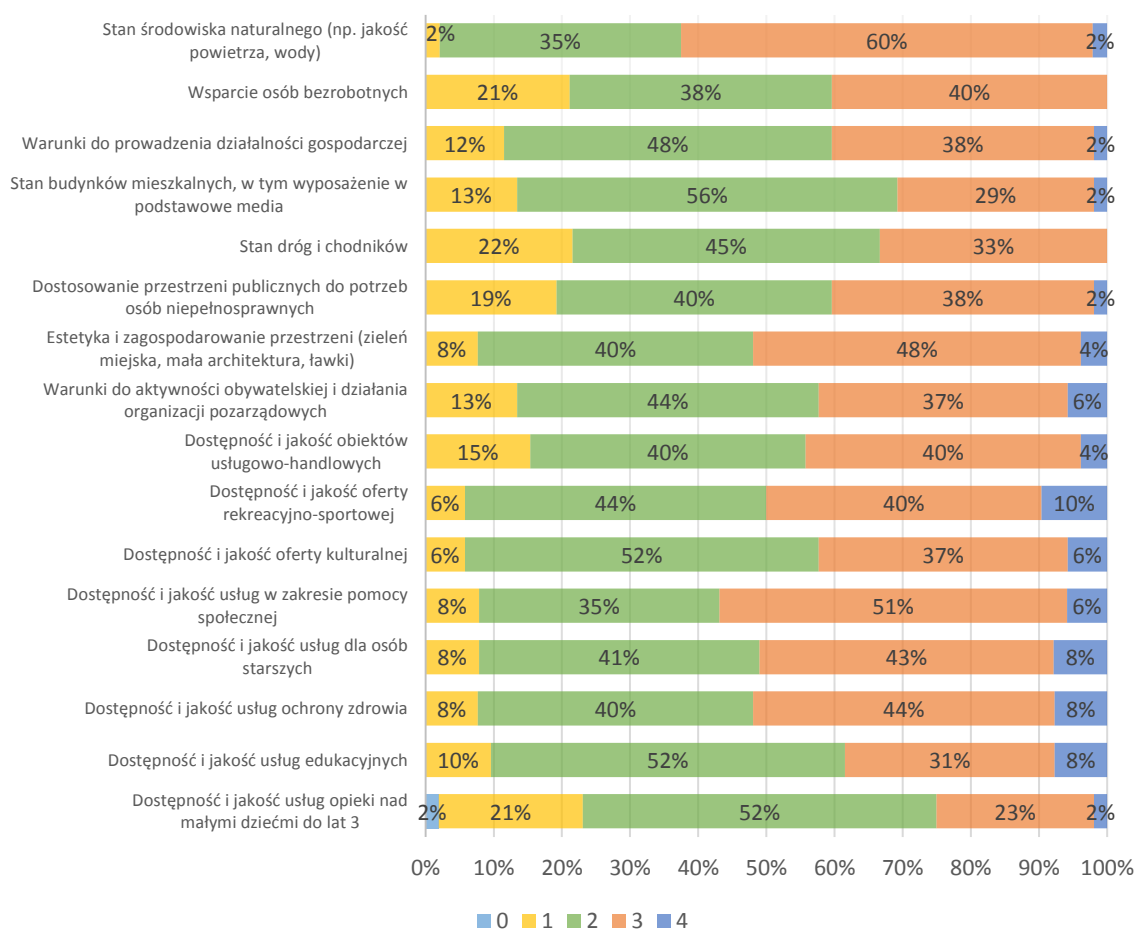
Badani zostali poproszeni o ocenę poszczególnych aspektów życia na rewitalizowanym obszarze.

Najgorzej funkcjonującymi według badanych aspektami, są dostępności i jakość usług opieki nad małymi dziećmi do lat 3 (23%), stan dróg i chodników (22%), oraz wsparcie osób bezrobotnych (21%).

Najlepiej zdaniem respondentów wypadła stan środowiska naturalnego (62%) oraz dostępność i jakość w zakresie pomocy społecznej (57,0%).

Dość problematycznym aspektem okazała się dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej. Otrzymała ona najwięcej zarówno negatywnych jak i pozytywnych ocen. Pozostałe aspekty oceniane były raczej średnio.

Wykres 21. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji

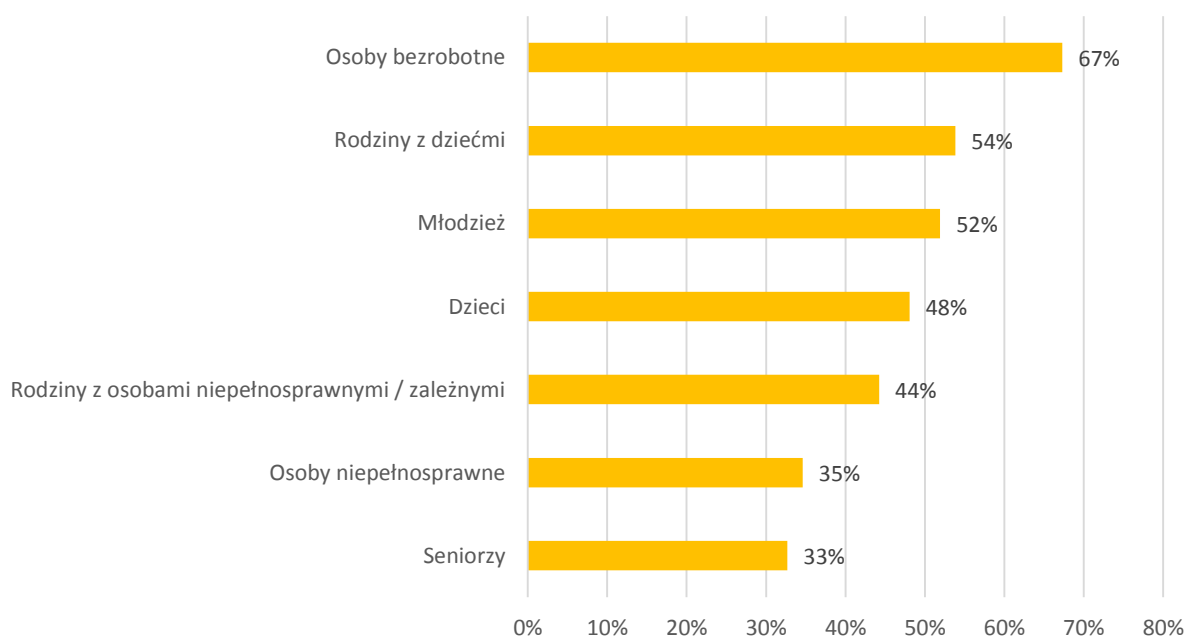

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Według opinii respondentów, najbardziej wspieranymi grupami społecznymi funkcjonującymi na obszarze rewitalizacji powinny być osoby bezrobotne (67% wskazań), rodziny z dziećmi (54%) oraz młodzież (52%). 48% badanych stwierdziło także, że wspieraną grupą powinny być dzieci, zaś 44%, że rodziny z osobami niepełnosprawnymi. Najmniejsza liczba respondentów odpowiedziała, że taką grupą powinny być osoby starsze (33% wskazań).

Wykres 22. Grupy społeczne, które powinny być głównie wspierane na obszarze rewitalizacji

(brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

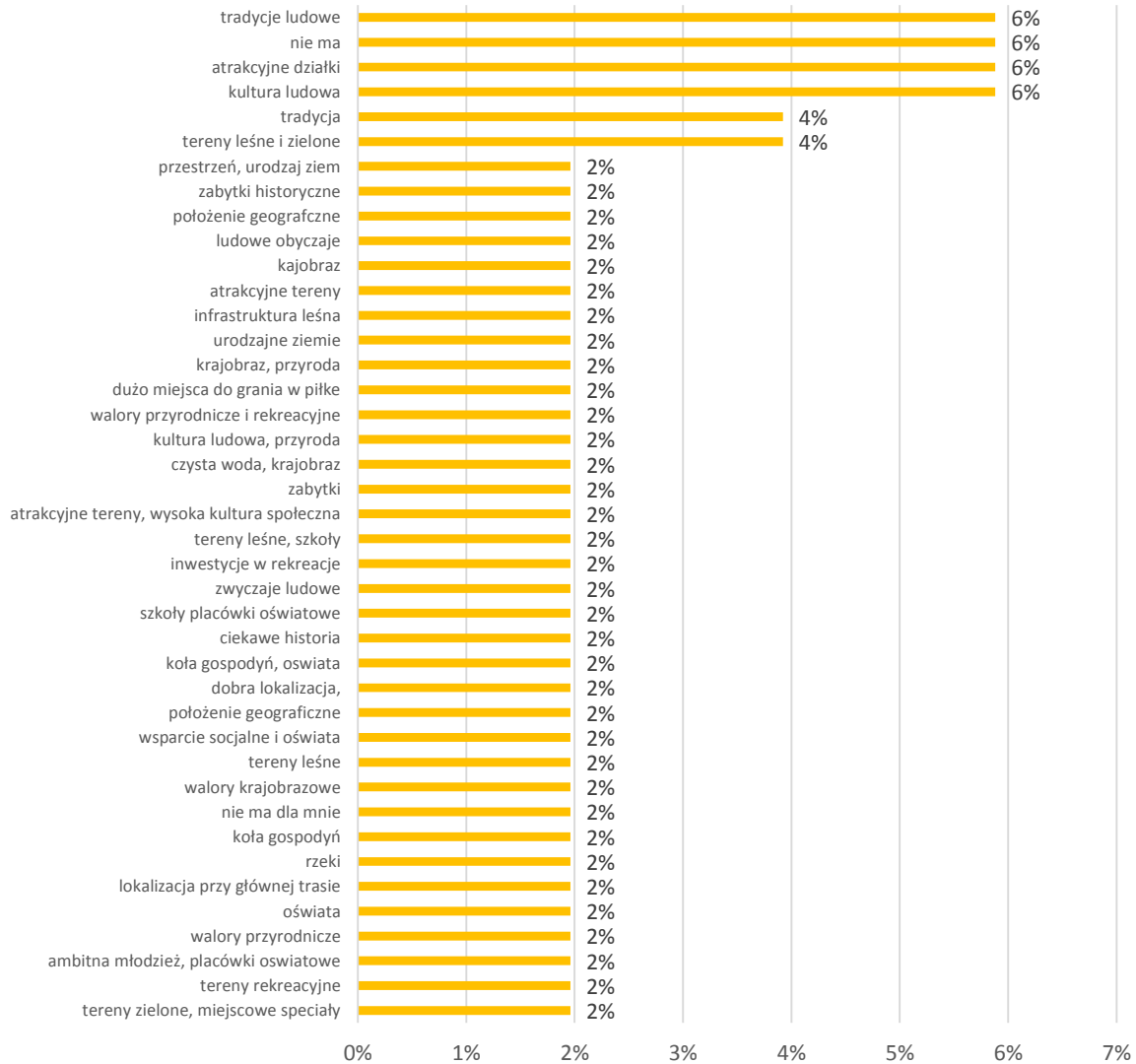
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Mieszkańców zapytano o największe atuty i potencjały obszaru rewitalizacji. Respondenci nie wybierali odpowiedzi z gotowej kafeterii, dlatego też ich wskazania poruszały wiele różnych aspektów.

Z badań wynika, że głównym atutem omawianego terenu są jego tradycje ludowe, atrakcyjne działki oraz kultura ludowa (po 6%). Dość wysoko uplasowały się również tradycja oraz tereny leśne i zielone (po 4%).

Aż 8% respondentów stwierdziło, że nie wie jakie są największe atuty i potencjały danego obszaru (6% - „nie ma”, 2 % - „dla mnie nie ma”).

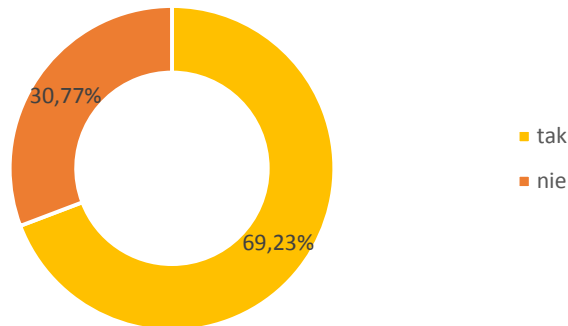
Wykres 23. Największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji (pytanie otwarte)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Aż 69% badanych przyznało, że nie włączyłoby się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w swoim miejscu zamieszkania. Pozostali mieszkańcy badanego terenu stwierdzili, że przyłączyliby się do takich działań. Tak znaczny odsetek odpowiedzi negatywnych świadczyć może o braku chęci do działań oddolnych.

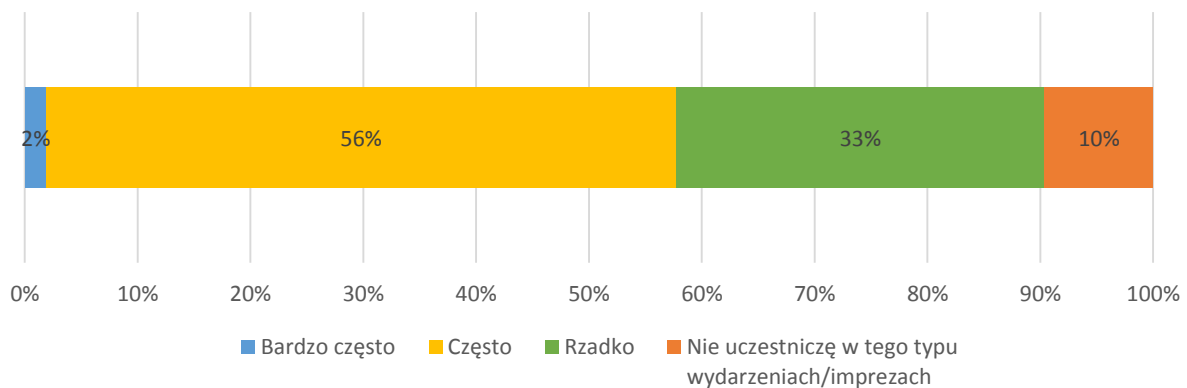
Wykres 24. Inicjatywa włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Respondenci zostali zapytani o uczestnictwo w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w Gminie. Większość z nich (56% osób) przyznała, że często uczestniczy w tego typu wydarzeniach. 33% respondentów stwierdziło, że rzadko uczestniczy w wydarzeniach organizowanych w miejscowości. Co dziesiąty badany przyznał, że nie uczestniczy w tego typu wydarzeniach. Jedynie 2% respondentów korzysta bardzo często z tego typu oferty kulturalnej.

Wykres 25. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w Odrzywole

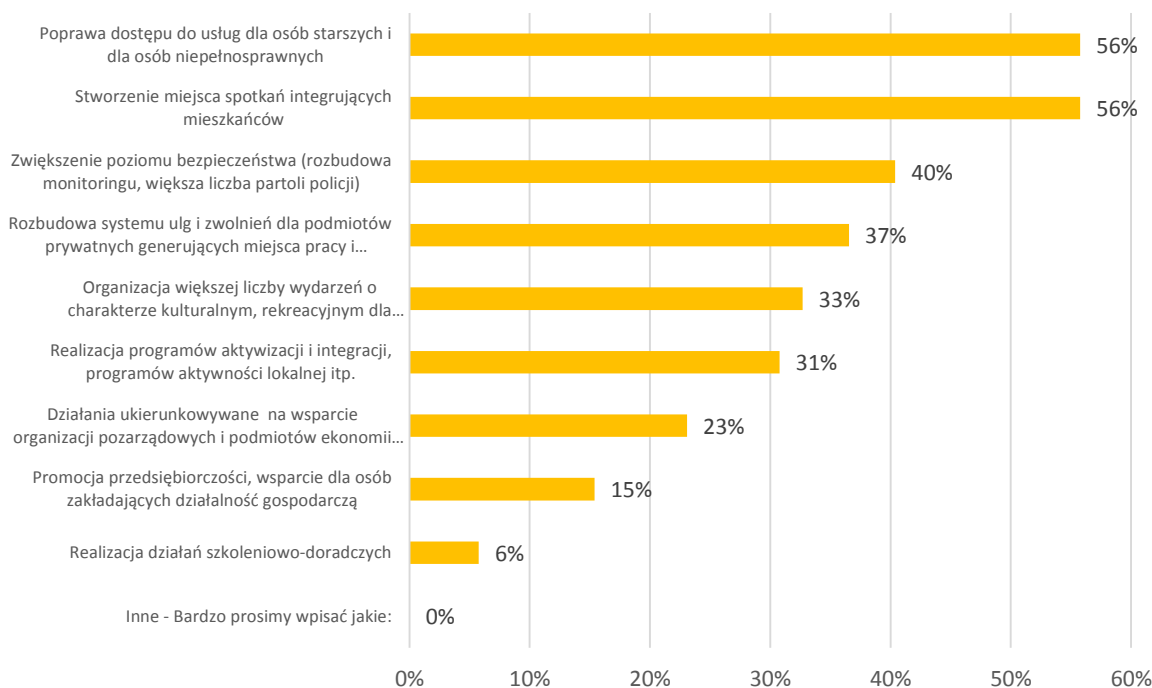

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Zapytano, jakie rodzaje przedsięwzięć powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych. Największy odsetek respondentów wskazał, że najważniejszym działaniem powinna być poprawa dostępu do usług dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz stworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (56% wskazań). Niewiele mniej osób (40%) uważa, że takim programem powinno być zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba patroli policji). Za rozbudową systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy oraz organizacją większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym lub rekreacyjnym opowiedziało się odpowiednio po 37% i 33% respondentów.

Zdaniem respondentów, najmniej ważnym przedsięwzięciem jest realizacja działań szkoleniowo-doradczych (0%).

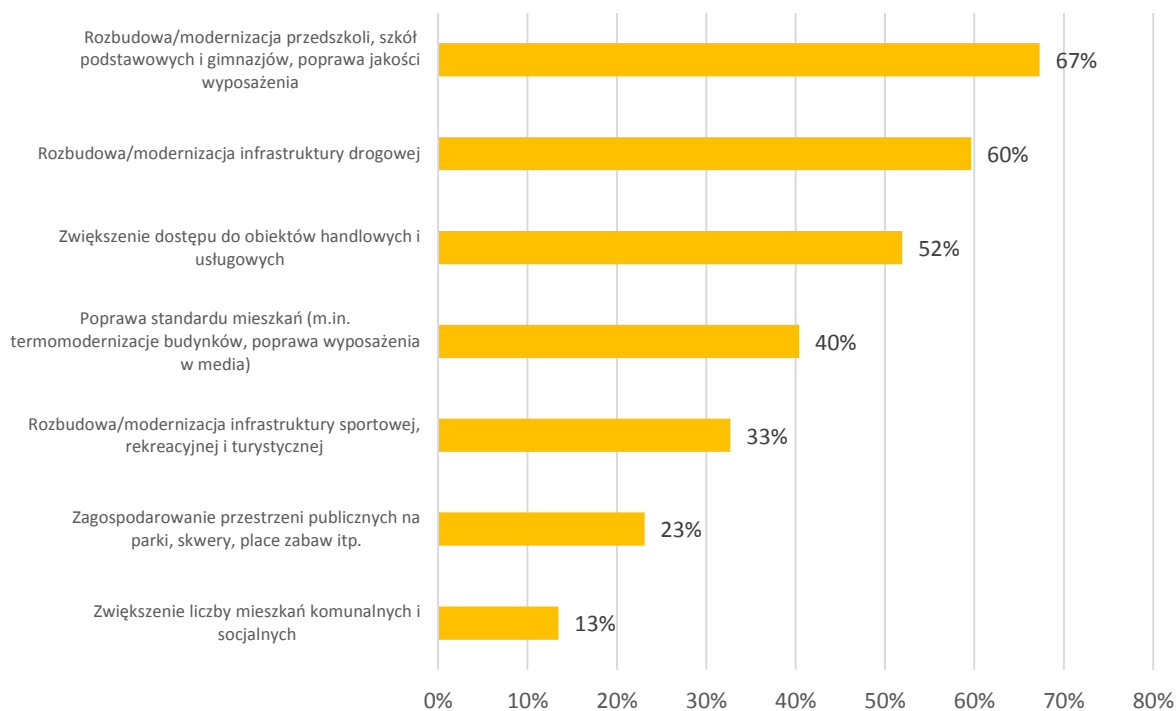
Wykres 26. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być Państwa zdaniem podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na wskazanym obszarze (brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Badanych zapytano także o rodzaje przedsięwzięć ograniczających negatywne zjawiska środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Według nich, najważniejszym działaniem powinna być rozbudowa/modernizacja infrastruktury przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia (67% wskazań) oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej (60%). Ponad 1/2 wskazań otrzymała odpowiedź: zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych (52%). Najmniejsza liczba respondentów uznała, że by ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, należy zwiększyć liczbę mieszkań komunalnych i socjalnych (13%).

Wykres 27. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być Państwa zdaniem podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze (brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)

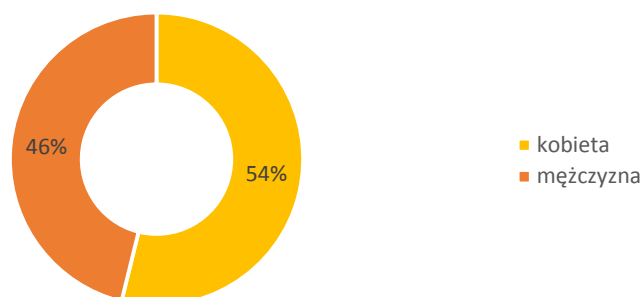

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

METRYCZKA

W badaniu danego obszaru wzięło udział łącznie 52 respondentów, z czego 54% stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni 46%.

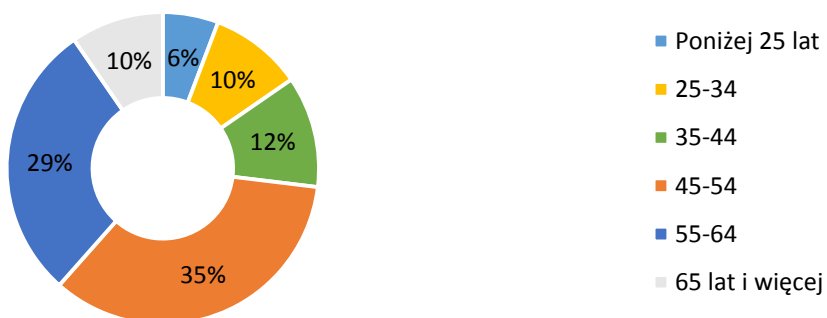
Wykres 28. Płeć respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Osobami najczęściej badanymi byli mieszkańcy między 45 a 54 rokiem życia (34%) oraz mieszkańcy pomiędzy 55 a 64 rokiem życia (29%). 11% respondentów stanowiły osoby w wieku pomiędzy 35 a 44 lata. Nieco mniej odnotowano osób w wieku 25-34 lat (10%), powyżej 65 roku życia (10%) oraz w poniżej 25 lat (6%).

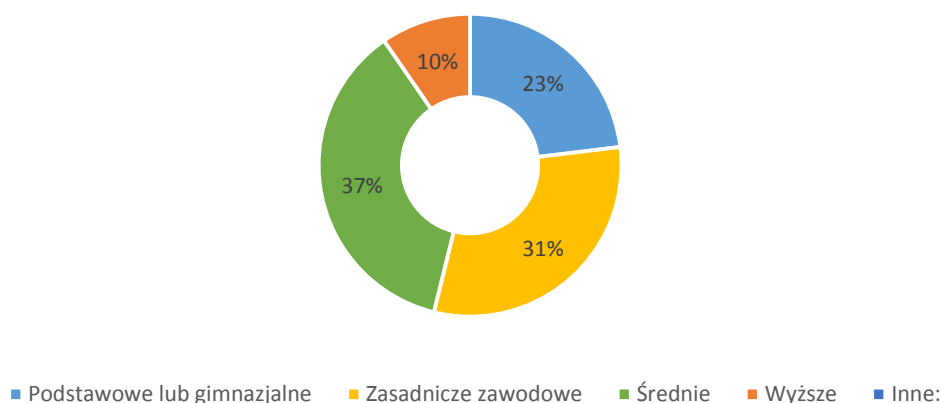
Wykres 29. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Największy odsetek badanych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (31%) oraz średnim (37%). 10% respondentów to osoby posiadające wykształcenie wyższe, natomiast 2%3 badanych ma wykształcenie podstawowe.

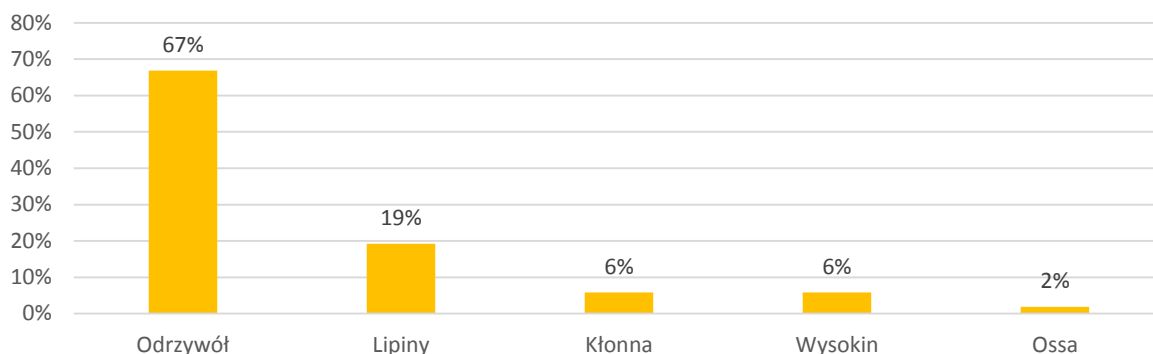
Wykres 30. Wykształcenie badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Większość badanych zamieszkuje na obszarach wskazanych do rewitalizacji - największy ich odsetek stanowiły osoby mieszkające w Odrzywole (67%). 19 % uczestników mieszka w Lipinach, natomiast mniej, niż 5% zamieszkuje pozostałe miejscowości, takie jak: Kłonna, Wysokin oraz Ossa.

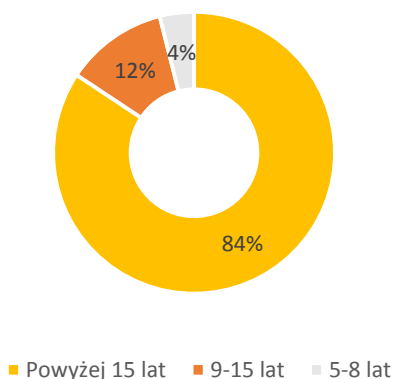
Wykres 31. Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Ponad 80% respondentów stanowiły osoby mieszkające w Odrzywole od ponad 15 lat. 12% badanych to osoby zamieszkujące miejscowość od 9 do 15 lat natomiast 4% - 5-8 lat. Żaden z respondentów nie mieszka w Odrzywole krócej niż 5 lat.

Wykres 32. Liczba lat zamieszkiwania w Gminie Odrzywół

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

Zdecydowaną większość badanych stanowiły osoby pracujące (54%). Mniejszy odsetek tworzyli bezrobotni (25%) oraz emeryci i renciści (15%), zaś 6% respondentów to studenci bądź uczniowie.

Wykres 33. Status zawodowy badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, N=52

7. Wizja wprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Dla efektywnego przygotowania procesu rewitalizacji w pierwszej kolejności przeprowadzona została diagnoza problemów dotyczących mieszkańców i interesariuszy Gminy Odrzywół, na podstawie której zdefiniowana została wizja obszaru wyznaczonego do rewitalizacji. Wizja wyprowadzenia ze stanu kryzysowego terenu zlokalizowanego na terenie sołectwa Odrzywół obejmuje okres do roku 2023 i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowane zostały obszary problemowe.

Przy określaniu wizji kierowano się zdiagnozowanymi (wyniki analizy wskaźnikowej oraz badań przeprowadzonych w ramach konsultacji społecznych) przyczynami stanu zdegradowanego w sołectwie Odrzywół, które przejawiają się głównie w postaci:

- Ograniczenia aktywności społecznej i zawodowej wśród mieszkańców obszaru zdegradowanego,
- Braku integracji społecznej lokalnej społeczności,

- Zagrożenie wykluczeniem społecznym wśród klientów pomocy społecznej,
- Pogłębiające się różnice społeczne,
- Zachowania patologiczne dzieci i młodzieży,
- Problemy wychowawcze,
- Sięganie po używki oraz uzależnienia,
- Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa,
- niewystarczająca oferta infrastruktury społecznej,
- niewystarczająca oferta sportowo – rekreacyjna,
- niska dostępność komunikacyjna.

Zgodnie z pogłębioną analizą przyczyn występowania negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych powyższe problemy obszaru rewitalizacji są konsekwencją poziomu bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego. W związku z czym projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny bazować interwencji w obszarach aktywności i integracji społecznej, niwelowaniu przyczyn ubóstwa i degradacji społecznej, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz wyniki badań ankietowych, sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji:

*Odrzywół miejscem zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego, które swoją charakterystyką i potencjałem przyciąga nowych mieszkańców i inwestorów. Obszar rewitalizacji stanie się miejscem bezpiecznym, **aktywnym i zintegrowanym** społecznie. Obszar rewitalizacji charakteryzować się będzie wysokim wskaźnikiem dostępności do podstawowych **usług społecznych**, kulturalnych i rekreacyjnych dla mieszkańców w każdym wieku i zróżnicowanym statusie materialnym.*

Mieszkańców Odrzywołu wyróżnia aktywność społeczna i zawodowa oraz zaangażowanie w przedsięwzięciach i inicjatywach sportowo – kulturalnych na obszarze rewitalizacji.

Tabela 21 Korelacja pomiędzy elementami wizji a zdiagnozowanymi problemami obszaru rewitalizacji

Problem obszaru rewitalizacji	Rozwiązanie (element wizji)
Ograniczenia aktywności społecznej i zawodowej wśród mieszkańców obszaru zdegradowanego,	(...) Obszar rewitalizacji stanie się miejscem bezpiecznym, aktywnym i zintegrowanym społecznie (...)
Braku integracji społecznej lokalnej społeczności,	(...) Obszar rewitalizacji stanie się miejscem bezpiecznym, aktywnym i zintegrowanym społecznie (...)
Zagrożenie wykluczeniem społecznym wśród klientów pomocy społecznej,	Mieszkańców Odrzywołu wyróżnia aktywność społeczna i zawodowa oraz zaangażowanie w przedsięwzięciach i inicjatywach sportowo – kulturalnych na obszarze rewitalizacji
Pogłębiające się różnice społeczne,	(...) dla mieszkańców w każdym wieku i zróżnicowanym statusie materialnym (...)
Zachowania patologiczne dzieci i młodzieży,	(...) zaangażowanie w przedsięwzięciach i inicjatywach sportowo – kulturalnych na obszarze rewitalizacji.
Problemy wychowawcze,	(...) Obszar rewitalizacji stanie się miejscem bezpiecznym, aktywnym i zintegrowanym społecznie (...)
Sięganie po używki oraz uzależnienia,	(...) zaangażowanie w przedsięwzięciach i inicjatywach sportowo – kulturalnych na obszarze rewitalizacji.
Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa,	(...) Obszar rewitalizacji stanie się miejscem bezpiecznym, aktywnym i zintegrowanym społecznie (...)
niewystarczająca oferta infrastruktury społecznej,	Obszar rewitalizacji charakteryzować się będzie wysokim wskaźnikiem dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych dla mieszkańców w każdym wieku i zróżnicowanym statusie materialnym.
niewystarczająca oferta sportowo – rekreacyjna,	Obszar rewitalizacji charakteryzować się będzie wysokim wskaźnikiem dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych dla mieszkańców w każdym wieku i zróżnicowanym statusie materialnym.
niska dostępność komunikacyjna.	Obszar rewitalizacji charakteryzować się będzie wysokim wskaźnikiem dostępności do podstawowych usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych dla mieszkańców w każdym wieku i zróżnicowanym statusie materialnym.

Źródło: opracowanie własne

8. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmujący działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną oraz działania dotyczące renowacji infrastruktury społecznej, technicznej oraz przestrzeni publicznej.

Odrzywół jako jedna z najistotniejszych lokalizacji gminy, która dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym, może przyczynić się do rozwoju całej gminy w aspekcie niwelowania koncentracji negatywnych obszarów kryzysowych.

Rewitalizację miejscowości Odrzywół zaplanowano w formie trzech kierunków interwencji wyodrębnionych na podstawie analizy danych zastanych, diagnozy potrzeb i problemów rewitalizacyjnych oraz procesu partycypacji społecznej. Dziedziny te są odpowiedzią na zidentyfikowane zjawiska kryzysowe, natomiast misją gminy Odrzywół, umożliwiającą kompleksową i efektywną rewitalizację, jest:

Wykreowanie przestrzeni i możliwości efektywnej aktywizacji społeczności lokalnej na potrzeby odwrócenia niekorzystnych procesów migracyjnych oraz poprawy sytuacji ekonomicznej, zawodowej i społecznej mieszkańców gminy w każdym wieku.

Realizując cel strategiczny Lokalnego Programu Rewitalizacji, jakim jest: **ożywienie społeczno-gospodarcze mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz zmniejszenie koncentracji obszarów problemowych gminy Odrzywół przy partycypacji i zaangażowaniu zróżnicowanych grup interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji.**

8.1. Rekomendowane kierunki interwencji

Realizacja celu strategicznego Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Odrzywół prowadzić będzie do zwiększenia partycypacji społecznej oraz przede wszystkim wprowadzenia zdiagnozowanego obszaru ze stanu kryzysowego i zwiększenia możliwości rozwojowych obszaru rewitalizacji.

Dwa pierwsze kierunki interwencji stanowią podstawę efektywnej realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Odrzywół do roku 2023 poprzez bezpośrednie oddziaływanie na mieszkańców terenów poddanych rewitalizacji w kwestiach dotyczących największego nasycenia problemów społeczno-gospodarczych.

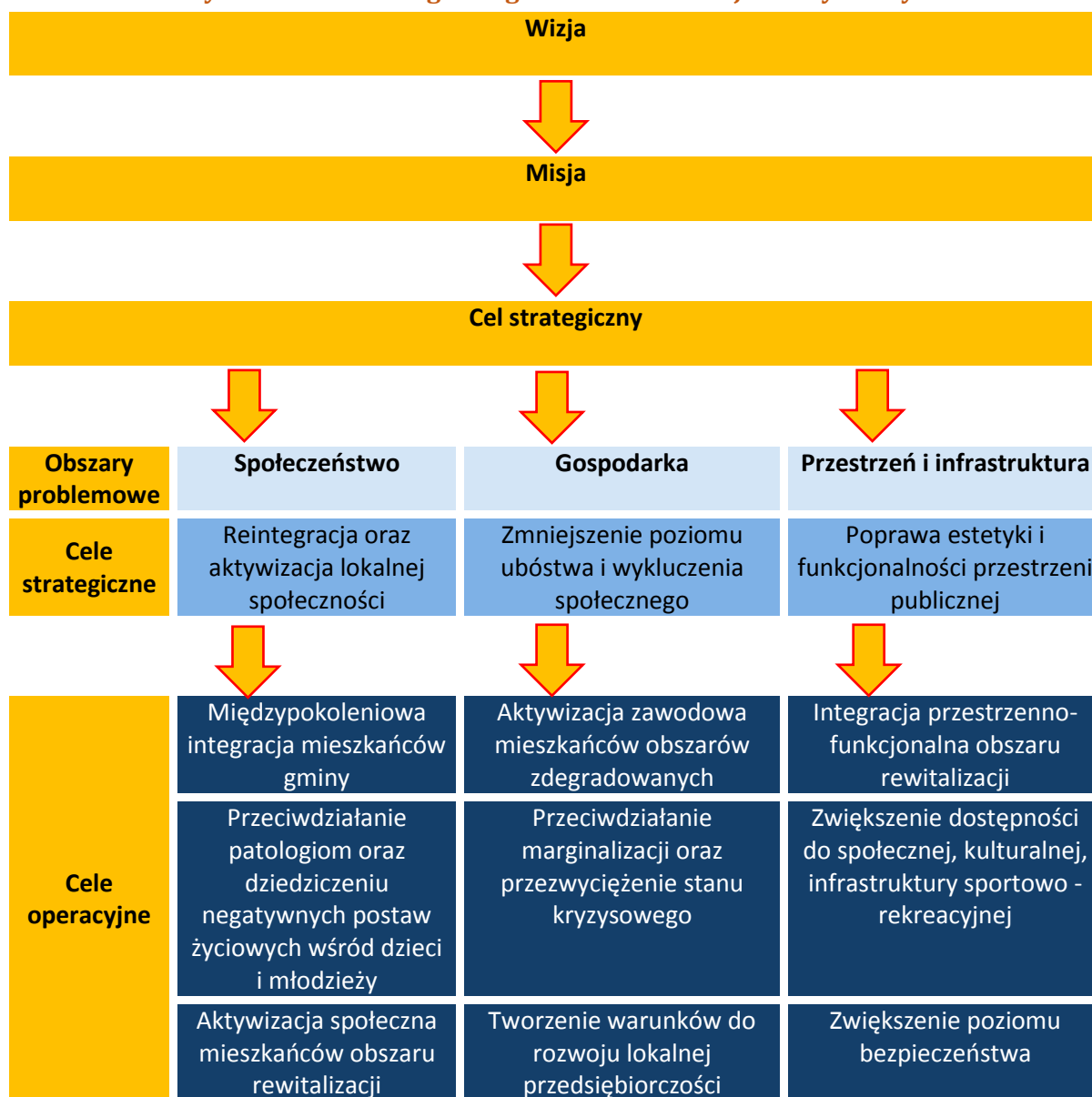
1. Kierunek interwencji (obszar problemowy): **Sfera społeczna**
Cel strategiczny: **Reintegracja oraz aktywizacja lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji**
2. Kierunek interwencji (obszar problemowy): **Sfera gospodarcza**
Cel strategiczny: **Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego**

Trzeci kierunek interwencji będący dopełnieniem rozwoju społeczno – gospodarczego mieszkańców stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne gminy Odrzywół.

3. Kierunek interwencji (obszar problemowy): **Przestrzeń i infrastruktura**
Cel strategiczny: **Poprawa estetyki i zwiększenie funkcjonalności przestrzeni publicznej**

Dla każdego z kierunków interwencji (obszarów problemowych) opracowano cele operacyjne, do których przyporządkowane zostały poszczególne działania rewitalizacyjne.

Tabela 22 Matryca celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Odrzywół

Źródło: opracowanie własne

8.2. Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych

Obszar strategiczny – społeczeństwo

Cel strategiczny: Reintegracja oraz aktywizacja lokalnej społeczności

Uzasadnienie: Działania rewitalizacyjne powinny bezpośrednio przyczyniać się do poprawienia jakości życia zarówno mieszkańców rewitalizowanego obszarów, jak i całej społeczności lokalnej.

Na etapie diagnozy zidentyfikowane zostały obszary problemowe gminy Odrzywół w aspekcie społecznym w dwóch kategoriach: pierwsza dotyczy funkcjonowania lokalnej społeczności, której największe problemy dotyczą: wysokiej liczby osób bezrobotnych, wysokiego wskaźnika osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność, ubóstwo, alkoholizm oraz ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Problemem dotyczącym społeczności lokalnej obszarów są również odnotowane przestępstwa i wykroczenia – w szczególności w miejscowości Odrzywół.

Drugą kategorią problemową dotyczącą społecznego aspektu rewitalizacji jest życie kulturalne mieszkańców obszarów zdegradowanych, wśród których wyszczególnić należy niewystarczającą liczbę odpowiednich miejsc spotkań pełniących rolę ośrodków kultury, miejsc spotkań, uprawiania sportu i rekreacji, a także dziennego pobytu.

Dlatego w ujęciu działań rewitalizacyjnych zaleca się próbę skorygowania postaw życiowych mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez aktywizację społeczną i promocję zaangażowania społecznego, w szczególności działania te powinny koncentrować się na osobach z grup wykluczonych i narażonych na wykluczenie społeczne.

Szczególna uwaga powinna być skierowana na dzieci i młodzież zamieszkujące obszar rewitalizacji, którzy nadmiar wolnego czasu „pożytkują” na zachowania patologiczne, zagrażające poczuciu bezpieczeństwa wśród pozostałych mieszkańców Odrzywołu, czy sięgając po substancje psychoaktywne. Dlatego w procesie rewitalizacji powinny zostać uwzględnione przedsięwzięcia i projekty dotyczące zapewnienia alternatywnych form spędzania czasu wolnego na terenie obszaru rewitalizacji.

Równoległe do działań pobudzających aktywność i zaangażowanie lokalnej społeczności należy podjąć działania, których celem będzie niwelowanie lub całkowita likwidacja natężenia zjawisk negatywnych i zagrożeń społecznych na tych obszarach. Kompleksowa realizacja działania rewitalizacyjnego związanego z poprawą funkcjonowania lokalnej społeczności poza aktywizacją i likwidacją koncentracji zjawisk negatywnych wymaga działań mających na celu integrację społeczną, która z założenia nie pozwoli na ponowne wystąpienie lub pogłębienie nasycenia negatywnych zjawisk na rewitalizowanym obszarze.

Obszar strategiczny – gospodarka

Cel strategiczny: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego

Uzasadnienie: Działania rewitalizacyjne związane z aspektem gospodarczym powinny oddziaływać na ożywienie gospodarcze i poprawę atrakcyjności lokalnego rynku pracy, który bezpośrednio może mieć wpływ na status materialny i aktywną postawę życiową wśród mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Analiza zjawisk i trendów gospodarczych na terenie Gminy Odrzywół sugeruje konieczność interwencji w kierunkach dotyczących popytu i podaży na rynku pracy, jak również poziomu kapitału ludzkiego (kwalifikacji, kompetencji, gotowości do podjęcia pracy mieszkańców Gminy). W wyniku identyfikacji gospodarczych obszarów problemowych na terenie gminy Odrzywół zdiagnozowano takie zjawiska negatywne

jak: mała liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych przy wysokiej liczbie osób bezrobotnych. Wśród pozostałych aspektów problemowych dotyczących aspektu gospodarczego wyszczególnić można takie zjawiska jak: niski poziom wynagrodzeń, nieopłacalność pracy oraz brak chęci podjęcia pracy wśród osób długotrwale bezrobotnych, szara strefa, wysokie zasiłki będące substytutem wynagrodzenia za pracę, czy niechęć do podnoszenia kwalifikacji i zdobywania umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

Ponadto przy tworzeniu warunków do prowadzenia lokalnych działalności gospodarczych należy zwrócić uwagę na niekorzystną sytuację rynkową, która uniemożliwia zaspokojenie podaży niezbędnej do utrzymania przedsiębiorstw na analizowanym obszarze. Wpływ na zdiagnozowany stan mają niskie dochody społeczności lokalnej oraz brak chęci zaktywizowania zawodowego wśród osób długotrwale bezrobotnych.

Rekomendowane działania rewitalizacyjne powinny dwutorowo wymuszać zmiany na lokalnej gospodarce – zarówno z perspektywy przedsiębiorców, jak również z perspektywy osób pracujących lub poszukujących pracy. Działania rewitalizacyjne w Gminie Odrzywół skupione powinny być na **podniesieniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszarów zdegradowanych**, a tym samym zwiększyć ich szanse i możliwości na zmianę statusu na rynku pracy oraz przekształceń dotyczących samego rynku pracy, które wpłyną na motywatory podjęcia i opłacalność pracy. Konsekwencją działań rewitalizacyjnych dotyczących aspektu gospodarczego powinien być również rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej oraz rekreacyjno-sportowej na obszarze zdegradowanym, który traktować można zarówno jako pochodną działań wpływających na gospodarkę, jak również czynnik wpływający na bezrobocie i poziom gospodarczy miejscowości.

Obszar strategiczny – Przestrzeń i infrastruktura

Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej

Uzasadnienie: interesariusze obszaru rewitalizacji, w tym: mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, potencjalni przedsiębiorcy, osoby pracujące na danym obszarze zmuszeni są do funkcjonowania w warunkach odbiegających od miana komfortowych, natomiast stan techniczny oraz infrastruktura na analizowanym terenie zniechęca do podejmowania jakichkolwiek działań na obszarach zdegradowanych.

Integracja przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji powinna bazować nie na zmianach wizualnych i estetyzacji przestrzeni publicznych, a przede wszystkim na projektach mających na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego, poprzez inwestycje infrastrukturalne, lokalnej społeczności.

W aspekcie działań rewitalizacyjnych zaleca się przede wszystkim projekty uwzględniające modernizację infrastruktury technicznej oraz rewitalizację budynków znajdujących się na rewitalizowanym obszarze, które bezpośrednio wpłyną na jakość życia i poziom bezpieczeństwa. Poza zmianami poprawiającymi komfort oraz bezpieczeństwo interesariuszy, modernizacji wizualnych centrum miejscowości Odrzywół niezbędne jest utworzenie w jego centralnej części miejsc „ożywienia” społecznego w postaci **infrastruktury społeczno-kulturalno-edukacyjnej** dla mieszkańców i interesariuszy, która wpłynie na utożsamianie się mieszkańców z Gminą, lokalny patriotyzm, zaangażowanie społeczne, a także stanie się platformą umożliwiającą aktywizację społeczną i zawodową osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

8.3. Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 zakłada realizację 9 celów operacyjnych, których realizacja opierać się będzie na 7 głównych projektach rewitalizacyjnych. Projekty te mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących koncentrację negatywnych zjawisk kryzysowych.

W celu określenia wpływu na zjawiska kryzysowe poszczególnym celom operacyjnym przyporządkowano numerację:

- 1.1. Międzypokoleniowa integracja mieszkańców gminy
- 1.2. Przeciwdziałanie patologiom oraz dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych wśród dzieci i młodzieży
- 1.3. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji
- 2.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych
- 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji oraz przewyciężenie stanu kryzysowego
- 2.3. Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
- 3.1. Integracja przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji
- 3.2. Zwiększenie dostępności do społecznej, kulturalnej, infrastruktury sportowo - rekreacyjnej
- 3.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa

Poziom wpływu poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe, a tym samym zasadności ich realizacji został oceniony na podstawie analizy potrzeb rewitalizacyjnych w skali 1-3, gdzie:

- 1: niski poziom wpływu niwelowanie obszaru problemowego;
- 2: średni poziom wpływu niwelowanie obszaru problemowego;
- 3: wysoki poziom wpływu niwelowanie obszaru problemowego.

Poziom wpływu poszczególnych celów operacyjnych oceniony został na podstawie prac zespołu badawczego w oparciu o doświadczenia i analizę wpływu celów na obszary problemowe.

Tabela 23 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na aspekty problemowe

		Społeczeństwo			Gospodarka			Przestrzeń i infrastruktura		
		1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.
Cele operacyjne:										
Problemy społeczne	Bezrobocie	2	3	2	3	3	3	2	3	3
	Ubóstwo	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Przestępczość	2	3	3	2	3	3	3	3	3
	Alkoholizm	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom edukacji	2	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom kapitału społecznego	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niekorzystne procesy demograficzne	3	3	3	3	3	3	3	3	3
problemy gospodarcze	niski stopień przedsiębiorczości	2	3	3	3	3	3	2	3	3
	słaba kondycja przedsiębiorstw	1	1	1	3	3	3	2	3	3
problemy środowiskowe	przekroczenie standardów jakości środowiska	3	1	1	2	2	2	3	2	3
	obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska	1	1	1	1	1	1	3	2	3
problemy przestrzenno-funkcjonalne	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	1	1	1	3	3	3	3	2	3
	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	3	1	2	3	3	3	2	2	3
	brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość usług	3	1	3	3	3	3	2	3	3
	niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	1	1	1	2	3	3	3	2	3
	brak lub niska jakość terenów publicznych	1	1	1	2	2	3	3	2	3
Problemy techniczne	degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	1	1	1	2	1	2	3	2	3
	brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych	1	1	1	2	1	2	3	2	3

9. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z Wytycznymi dot. rewitalizacji projekty rewitalizacyjne zostały podzielone na projekty główne (podstawowe) oraz projekty pozostałe.

W ramach całościowego procesu rewitalizacji obszarów zdegradowanych gminy Odrzywół zaplanowano 5 projektów głównych oraz 2 projekty pozostałych.

Zgodnie z Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego opis najważniejszych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinny zawierać co najmniej:

- **Nazwę przedsięwzięcia;**
- **Podmiotu realizujące;**
- **Prognozowane rezultaty;**
- **Syntetyczny pis planowanych do podjęcia zadań i działań;**
- **Lokalizację;**
- **Szacowaną wartość;**
- **Sposób oceny efektów realizacji w odniesieniu do przyjętych celów programu;**

9.1. Projekty główne (podstawowe)

Zgodnie z Wytycznymi dot. rewitalizacji projekty rewitalizacyjne zostały podzielone na projekty główne (podstawowe) oraz projekty pozostałe.

Zgodnie z Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego opis najważniejszych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinny zawierać co najmniej:

Nazwę przedsięwzięcia;

Podmiotu realizujące;

Prognozowane rezultaty;

Syntetyczny pis planowanych do podjęcia zadań i działań;

Lokalizację;

Szacowaną wartość;

Sposób oceny efektów realizacji w odniesieniu do przyjętych celów programu;

1. Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole

1. Nazwa projektu

Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Powiat przysuski, Sołectwo Odrzywół

3. Prognozowane rezultaty

Celem inwestycji dotyczącej zagospodarowania zbiornika wodnego w Odrzywole jest poprawa jakości życia w miejscowości Odrzywół poprzez poprawę estetyki wsi i stworzenie miejsca wypoczynku, którym będzie zagospodarowany zbiornik wodny. Do konsekwencji związanych z realizacją projektu będzie można zaliczyć:

- Zwiększenie atrakcyjności i estetyki przestrzeni publicznej służących szeroko pojętej rekreacji,
- Rozwój zdrowego stylu życia poprzez możliwość aktywnego wypoczynku,
- Udostępnienie infrastruktury rekreacyjnej dla różnorodnych grup odbiorców, w tym niepełnosprawnych oraz seniorów,
- Zwiększenie integracji społecznej i wzrost tożsamości lokalnej.

Ponadto celem przedsięwzięcia będzie aktywizacja społeczno-gospodarcza - gospodarcza terenów położonych nad zbiornikiem wodnym w Odrzywole poprzez jego wielokierunkowe zagospodarowanie. Aktywizację obszaru obrazować będzie wzrost gospodarczy Gminy w oparciu o zasoby wodne:

- zwiększenie dynamiki ruchu turystycznego poprzez uatrakcyjnienie i dywersyfikację oferty turystycznej,
- kreowanie nowych miejsc pracy,

- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru,
- rozwój branż okołoturystycznych.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Zbiornik wodny w Odrzywole został wybudowany przez Gminę w 1994r. jako retencyjny. Jego wykorzystanie na cele rekreacyjne i turystyczne wymaga oczyszczenia, wykonania plaży, kąpieliska i pomostu oraz wykonania przystani kajakowej na rzece Drzewiczka, przy z zbiorniku.

Zakres realizowanych działań:

- Wykonanie dokumentacji
- Roboty wodno-budowlane
- Wykonanie i oddanie do użytku zbiornika jako miejsca integracji społecznej
- Promocja obszaru

Udział mieszkańców z obszaru rewitalizacji:

Przedmiotowy projekt przede wszystkim skierowany będzie do mieszkańców sołectwa Odrzywół, czyli obszaru wyznaczonego do rewitalizacji. Ze względu na utworzenie zbiornika wodnego w Odrzywole zwiększy się atrakcyjność inwestycyjna, gospodarcza i osiedleńcza sołectwa, co wpłynie na rozwój gospodarczy Odrzywołu oraz utworzy miejsce integracji i aktywizacji społecznej dla mieszkańców sołectwa. Ponadto nowoutworzone miejsca pracy przeznaczone będą dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

5. Lokalizacja

Odrzywół, nr działki 2632, 2633, 2626, 2501/2, 1959 o łącznej powierzchni 5,5 ha

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2017/2018 – 2019/2020

Szacunkowy koszt: 1 500 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

- **Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów Programu):**
 - Integracja oraz aktywizacja społeczna (miejsce spotkań rodzin).
 - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej.
 - Stworzenie kilkunastu miejsc pracy, takich jak: ratownicy wodni (4 etaty), animatorzy (4 etaty), pracownicy utrzymania czystości (6 etatów), pracownik wypożyczalni kajaków (2 etaty), (aktywizacja zawodowa).

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Stworzenie atrakcyjnego miejsca służącego integracji społecznej	0 (brak takiego miejsca w Odrzywole)	1	Szt.	protokół odbioru
Zmniejszenie liczby bezrobotnych	422	438	osoby	Ewidencja osób bezrobotnych

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Przedmiotowy projekt ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Ze względu na wysoki stopień osób oraz rodzin korzystających z pomocy opieki społecznej (zmagających się z problemem m.in. ubóstwa, bezradności opiekuńczo – wychowawczej) w Odrzywole konieczne jest utworzenie bezpłatnego miejsca służącego integracji oraz aktywizacji społecznej. Zagospodarowanie zbiornika wodnego (czyli

miejsca o szczególnym znaczeniu da rozwoju lokalnego) umożliwi zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży (przeciwdziałanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej) oraz spowoduje zwiększenie poziomu i jakości wspólnych działań i pomocy sąsiedzkiej, jak również tworzenie inicjatyw mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. osób ubogich i niepełnosprawnych).

2. Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży

1. Nazwa projektu

Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna

3. Prognozowane rezultaty

Zgodnie z diagnozą negatywnych zjawisk społecznych nasycenie negatywnymi zjawiskami społecznymi oraz bierność lokalnej społeczności w życiu społeczno-kulturalnym generuje mnogość problemów związanych z nadmierną ilością czasu wolnego, nudą oraz brakiem organizacji czasu wolnego i możliwości uczestnictwa w alternatywnych zajęciach. Generuje to problemy związane z zachowaniami patologicznymi, sięganiem po alkohol i używki, a problemy wychowawcze. Świetlica dla młodzieży prowadzić będzie działalność opiekuńczo-wychowawczą o charakterze profilaktycznym i resocjalizacyjnym.

Zadaniem nowopowstałej świetlicy będzie:

- tworzenie właściwych warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży;
- korygowanie zaburzeń rozwojowych w zakresie sfery intelektualnej, emocjonalnej i sprawnościowej;
- łagodzenie niedostatków wychowawczych;
- wdrażanie programów profilaktycznych celem przeciwdziałania uzależnieniom;
- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków;
- zapewnienie właściwej opieki psychologicznej i pedagogicznej dziecku i rodzinie;
- pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych;
- wsparcie rodziny w sprawowaniu podstawowych funkcji;
- pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością oraz uzależnieniami.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Aktualnie brakuje świetlicy ogólnodostępnej z wyposażeniem komputerowym czytelnia.

Zakres realizowanych działań:

- modernizacja pomieszczenia
- zakup wyposażenia
- instalacja dostępu do Internetu

Udział mieszkańców z obszaru rewitalizacji:

Świetlica dla młodzieży przede wszystkim skierowana będzie do mieszkańców obszaru rewitalizacji – sołectwa Odrzywół. W pierwszej kolejności ze świetlicy będą mogły korzystać dzieci i młodzież z rodzin zmagających się z trudnościami lub bezradnością opiekuńczo –wychowawczą zamieszkujących Odrzywół. Następnie, w przypadku

wolnych miejsc, z zajęć w świetlicy skorzystać będą mogły osoby zamieszkujące pozostałe sołectwa w Gminie.

5. Lokalizacja

Odrzywół, ul. Warszawska

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2017

Szacunkowy koszt: 200 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów Programu):

- Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci młodzieży.
- Zmniejszenie liczby zachowań patologicznych.
- Zmniejszenie skali problemów wychowawczych.
- Zwiększanie szans edukacyjnych.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Powstanie świetlicy dla młodzieży	0	1	Szt.	protokół odbioru
Zagospodarowanie czasu wolnego - likwidacja barier w dostępie do Internetu	0	20	Liczba osób dziennie	Liczba korzystających (dane od osoby prowadzącej)

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Przedmiotowy projekt wprost wpisuje się w konieczność przeciwdziałania zjawisku bezradności opiekuńczo – wychowawczej oraz alkoholizmu. Utworzenie świetlicy dla młodzieży spowoduje zmianę postaw życiowych dzieci ze środowisk patologicznych, uatrakcyjnienie form spędzania czasu wolnego i przeciwdziałanie dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych.

3. Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole

1. Nazwa projektu

Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole

2. Podmioty realizujące

Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoła Podstawowa

3. Prognozowane rezultaty

Utworzenie żłobka na terenie obszaru rewitalizacji jest odpowiedzią na problem związany z bezrobociem – niemożliwością pogodzenia pracy zawodowej z obowiązkiem wychowywania dziecka. Utworzenie żłobka umożliwi bezproblemowy powrót lub aktywizację na rynku pracy rodziców, co może mieć bezpośredni wpływ na strukturę osób bezrobotnych w Odrzywole.

Jedną ze zdiagnozowanych barier zewnętrznych związanych z pogodzeniem pracy zawodowej z opieką nad dzieckiem jest słabo rozwinięta sieć miejsc, w których można pozostawić dzieci pod profesjonalną opieką – na obszarach wiejskich takie instytucje jak żłobki, czy kluby dziecięce nie są jeszcze bardzo popularne. Natomiast wśród barier wewnętrznych, rodziców, można wyszczególnić takie zagadnienia jak: lęk o dziecko, czy konieczność pogodzenia pracy z obowiązkami rodzinnymi. Utworzenie żłobka, czyli

miejsca profesjonalnej opieki nad dzieckiem, pozwoli na zniwelowanie powyższych barier związanych z aktywizacją na rynku pracy.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Aktualnie na terenie sołectwa Odrzywół, mimo dużego zapotrzebowania brak jest żłobka.

Zakres realizowanych działań:

- Adaptacja pomieszczeń
- Powołanie jednostki

Udział mieszkańców z obszaru rewitalizacji:

Priorytetowo do żłobka zapisywane będą dzieci zamieszkujące obszar rewitalizacji – sołectwo Odrzywół. Umożliwi to na zwiększenie możliwości podjęcia pracy przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, co wpłynie na poziom bezrobocia, poziom bezrobocia długotrwałego oraz liczbę klientów pomocy społecznej.

5. Lokalizacja

Odrzywół, ul. Tomaszowska

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2017

Szacunkowy koszt: 300 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów Programu):

- Aktywizacja zawodowa.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji ekonomicznej.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Stworzenie 25 miejsc w żłobku	0	25	Liczba miejsc	Statut żłobka
Zwiększenie liczby osób gotowych do podjęcia pracy	-	+ 50	Liczba rodziców	wg ewidencji przyjętych dzieci

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Utworzenie żłobka umożliwi zmniejszenie poziomu bezrobocia, ze względu na możliwość podjęcia pracy przez bezrobotne kobiety wychowujące dzieci.

4. Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole

1. Nazwa projektu

Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Publiczna Szkoła Podstawowa w Odrzywole, Publiczne Gimnazjum w Odrzywole

3. Prognozowane rezultaty

Realizacja projektu dotyczącego termomodernizacji budynków publicznych w Odrzywole: Publicznej Szkoły Podstawowej w Odrzywole oraz Publicznym Gimnazjum w Odrzywole będzie niezbędnym czynnikiem wpływającym na poprawę warunków ekologicznych, ekonomicznych, a także wpływającym na atrakcyjność obszaru oraz świadomość społeczną. Głównym celem projektu jest zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy oraz racjonalne wykorzystanie energii, co bezpośrednio przełoży się na **poprawę warunków życia mieszkańców**, spowoduje poprawę wizerunku obszaru rewitalizacji oraz **wzrost atrakcyjności inwestycyjnej**, co w perspektywie przełoży się na rozwój całej Gminy.

Przedsięwzięcie wpłynie pozytywnie na warunki prowadzenia zajęć szkolnych i przedszkolnych w obiektach będących przedmiotem projektu, a także warunków pracy dla nauczycieli oraz nauki. Oprócz bezpośrednich efektów, do jakich można zaliczyć eliminację zjawiska znacznego obniżania się temperatury wewnątrz budynków na skutek niskich temperatur powietrza oraz zmniejszenie ubytków ciepła, realizacja projektu przyniesie korzyści w postaci zmniejszenia zapotrzebowania na surowce energetyczne, a co za tym idzie obniżenie kosztów utrzymania obiektów.

Pozwoli to na przeznaczenie zaoszczędzonych środków na inne cele służące poprawie warunków nauczania i doposażenia w wymienionych obiektach. Ponadto poprawi się stan środowiska naturalnego poprzez redukcję emisji dwutlenku węgla, ograniczenie emisji innych szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Budynek szkolny oraz budynek Urzędu Gminy wymagają docieplenia. Ponadto ogrzewane są starymi, węglowymi kotłowniami o dużej uciążliwości dla środowiska.

Zakres realizowanych działań:

- Docieplenie budynków
- Wymiana źródeł ciepła
- Montaż paneli fotowoltaicznych
- Wymiana instalacji oświetleniowej

Udział mieszkańców z obszaru rewitalizacji:

Przedmiotowy projekt skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców sołectwa Odrzywół, czyli mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach realizacji projektu termomodernizacji poddane zostaną budynek Urzędu Gminy oraz budynki szkolne w Odrzywole, co przyczyni się na jakość funkcjonowania interesariuszy (w tym przede wszystkim osoby zamieszkujące w pobliżu) tych budynków oraz spadek emisji CO₂ na terenie Odrzywołu.

5. Lokalizacja

Odrzywół, działka Nr 331 i 2683 w Odrzywole przy ul. Warszawskiej 51 i 53

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2017

Szacunkowy koszt: 2 000 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów Programu):

- Poprawa ochrony środowiska.
- Poprawa estetyki budynków użyteczności publicznej.
- Zwiększenie komfortu korzystania z infrastruktury społecznej.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Zmodernizowana kotłownia węglowa (na źródło ciepła OZE)	0	1	Szt.	Protokoły odbioru
Docieplone budynki publiczne	0	3	Szt.	Protokoły odbioru
Wymiana instalacji oświetleniowej na energooszczędną w budynkach publicznych	0	2	Szt.	Protokoły odbioru
Poprawa estetyki budynków publicznych	0	3	Szt.	Protokoły odbioru

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Termomodernizacja budynków publicznych bezpośrednio wpłynie na zmniejszenie poziomu niskiej emisji na terenie Obszaru Rewitalizacji.

5. Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową

1. Nazwa projektu

Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Ochotnicza Straż Pożarna w Odrzywole

3. Prognozowane rezultaty

Świetlica środowiskowa jako placówka wsparcia dziennego działa w najbliższym środowisku dziecka. Świetlica będzie placówką opiekuńczo – wychowawczą, która prowadzić będzie zorganizowaną działalność w celach racjonalnego wykorzystania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Świetlica przeznaczona będzie dla uczniów z zaburzeniami zachowania, wychowującymi się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju, dojeżdżającymi do szkół, a także tych, których rodzice nie mogą zapewnić opieki w czasie wolnym od zajęć.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

W Odrzywole brak jest obecnie świetlicy dla młodzieży szkolnej. Obecnie w remizie OSP przy ul. Warszawskiej mieści się dawna sala bankietowa, która aktualnie jest nie używana. Sala wymaga remontu oraz zmiany jej przeznaczenia.

Świetlica realizować będzie cele organizując działalność opiekuńczo – wychowawczą skierowaną dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Świetlica w tym zakresie oferować będzie m.in.:

- Zajęcia edukacyjne (pomoc w odrabianiu lekcji, korepetycje, zajęcia komputerowe itp.);

- Zajęcia profilaktyczne (profilaktyka agresji, profilaktyka uzależnień, rozwój osobisty);
- Zajęcia rozwijające zainteresowania (muzyczne, plastyczne, teatralne, sportowe i inne);
- Zajęcia sportowe i rekreacyjne (gry zespołowe, treningi, promocja zdrowego stylu życia);
- Wypoczynek letni i zimowy (półkolonie w czasie wakacji oraz ferii, wyjazd na kolonie bezpłatne lub częściowo odpłatne);
- Indywidualne i grupowe rozmowy z pedagogiem lub psychologiem;
- Otrzymywanie posiłków;
- Wsparcie dla rodziców (oferta fachowej pomocy w sprawach dotyczących problemów opiekuńczo – wychowawczych).

Zakres realizowanych działań:

- Otwarcie świetlicy czynnej dla młodzieży w godz. wieczornych.

Udział mieszkańców z obszaru rewitalizacji:

Świetlica środowiskowa przede wszystkim skierowana będzie do mieszkańców obszaru rewitalizacji – sołectwa Odrzywół. W pierwszej kolejności ze świetlicy będą mogli korzystać osoby potrzebujące opieki zamieszkujące sołectwo Odrzywół. Następnie, w przypadku wolnych miejsc, z zajęć w świetlicy skorzystać będą mogli osoby zamieszkujące pozostałe sołectwa w Gminie.

5. Lokalizacja

Działka nr 356/ 6 przy ul. Warszawskiej 34 w Odrzywole

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2018-2019

Szacunkowy koszt: 500 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów rewitalizacyjnych):

- poprawa dostępu do Internetu,
- zagospodarowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w Odrzywole.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Adaptacja miejsca pod świetlicę środowiskową	0	1	Szt.	Protokół odbioru
Liczba osób korzystająca z świetlicy środowiskowej (miesiąc)	25	50	os.	Listy obecności

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Przedmiotowy projekt wprost wpisuje się w konieczność przeciwdziałania zjawisku bezradności opiekuńczo – wychowawczej oraz alkoholizmu. Utworzenie świetlicy dla młodzieży spowoduje zmianę postaw życiowych dzieci ze środowisk patologicznych, uatrakcyjnienie form spędzania czasu wolnego i przeciwdziałanie dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych.

9.2. Projekty pozostałe

Zgodnie z ww. instrukcją opis pozostałych, uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinien zawierać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Kierunki interwencji oraz cele strategiczne ujęte w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji poza opisanymi powyżej projektami rewitalizacyjnymi zrealizowane zostaną również z uwzględnieniem **pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć**

rewitalizacyjnych. Dla projektów komplementarnych nie przewiduje się ustalenia ram finansowych oraz horyzontu czasowego. Wśród uzupełniających projektów rewitalizacyjnych na aktualnym etapie procesu rewitalizacji, wyszczególnić należy projekty, których współdziałanie spowoduje wzmożone interwencje związane z wyprowadzeniem obszaru rewitalizacji ze stanu zdegradowanego (tzw. efekt synergii).

Projekty uzupełniające, powiązane z przedsięwzięciami głównymi zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół:

6. Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole

1. Nazwa projektu

Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Publiczna Szkoła Podstawowa w Odrzywole

3. Prognozowane rezultaty (efekt synergii)

Siłownia plenerowa będzie pełnić rolę miejsca spotkań – integracji społeczności lokalnej, które wraz z rozwojem tendencji do zwiększania aktywności fizycznej oraz wzrostem zapotrzebowania na miejsca skierowane do osób uprawiających różne formy aktywności fizycznej.

Siłownia napowietrzna (plenerowa) jest miejscem przeznaczonym dla wszystkich potencjalnych użytkowników, sprzęt może być dostosowany do osób z niepełnosprawnościami, prosty w obsłudze, angażujący ciężar własnego ciała, o charakterze ogólnorozwojowym.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Aktualnie na obszarze rewitalizacji brakuje miejsc do rekreacji - ćwiczeń na powietrzu.

Realizacja projektu związanego z budową siłowni plenerowej w Odrzywole stanowi próbę aktywizacji społecznej oraz integracji lokalnej społeczności poprzez utworzenie miejsca spotkań oraz rekreacji sportowo – ruchowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności osób niepełnosprawnych oraz seniorów, a także osób ubogich – których dochody uniemożliwiają korzystanie z płatnych zajęć i infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.

Zakres realizowanych działań:

- Wykonanie dokumentacji
- Budowa siłowni

5. Lokalizacja

Odrzywół, działka Nr 356, ul. Warszawska

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2017

Szacunkowy koszt: 50 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów Programu):

- Integracja społeczna poprzez budowę miejsc do publicznych spotkań
- Aktywizacja społeczna seniorów.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Wybudowanie siłowni napowietrznej	0	1	Szt.	Protokoły odbioru
Liczba osób korzystających z nowopowstałych miejsc integracji i aktywizacji społecznej	-	50	Liczba uczestników	Liczba osób korzystających
Liczba seniorów korzystających z nowopowstałej infrastruktury	-	20	Liczba uczestników	Liczba osób korzystających
Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z nowopowstałej infrastruktury	-	5	Liczba uczestników	Liczba osób korzystających
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym korzystających z nowopowstałej infrastruktury	-	30	Liczba uczestników	Liczba osób korzystających

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Konieczność realizacji przedmiotowego projektu wynika przede wszystkim z możliwości:

- Zagospodarowania czasu dzieci i młodzieży,
- Uzupełnienia infrastruktury przeznaczonych dla seniorów,
- Przeciwdziałania problemom związanym z bezradnością opiekuńczo – wychowawczą,
- Utworzenia miejsca aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Utworzeniem miejsca aktywności dla osób niepełnosprawnych.

7. Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna

1. Nazwa projektu

Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna

2. Podmioty realizujące

Gmina Odrzywół- Urząd Gminy, Nadleśnictwo, Sołectwo Kłonna i Odrzywół

3. Prognozowane rezultaty (efekt synergii)

Inwestycja przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności oraz dostępności infrastruktury społecznej ze względu na połączenie rowerowe, alternatywne do komunikacji samochodowej/ PKS, co może spowodować zniwelowanie problemu związanego z dostępem komunikacyjnym w Gminie. Ponadto budowa drogi rowerowej wpłynie na ograniczenie emisji zanieczyszczeń z dróg poprzez przeniesienie częściowe ruchu na bezemisyjny środek transportu; przyczyni się do poprawy kondycji zdrowotnej ludzi wskutek wykorzystania bardziej przyjaznego dla zdrowia środka transportu oraz ograniczenie zanieczyszczenia powietrza emisjami transportowymi.

W aspekcie procesu rewitalizacji Gminy Odrzywół budowa drogi rowerowej przyczyni się do zwiększenia poziomu mobilności zawodowej oraz dostępności do miejsc aktywności zawodowej.

4. Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

Aktualnie na terenie obszaru rewitalizacji, jak i całej Gminy Odrzywół brakuje ścieżek i dróg rowerowych

Zakres realizowanych działań:

- Budowa ścieżki wzdłuż lokalnej drogi z osiedla jednorodzinnego do m. Kłonna przez las Nadleśnictwa Przysucha.

5. Lokalizacja

Odrzywół - osiedle przy ul. Opoczyńskiej + Kłonna (drogą leśną)

6. Szacowana wartość projektu

Harmonogram: 2018

Szacunkowy koszt: 300 000 zł.

7. Sposób oceny efektów realizacji projektu

Cel projektu (w odniesieniu do przyjętych celów rewitalizacyjnych):

- Rozwój rekreacji.
- integracja i aktywizacja społeczna.
- Zwiększenie poziomu mobilności komunikacyjnej mieszkańców Gminy.

Prognozowane rezultaty

Prognozowane rezultaty	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Jednostka pomiaru	Źródło danych
Budowa drogi	0	1	Szt.	protokoły odbioru
Wzrost integracji społecznej, propagowanie zdrowego stylu życia	0	500/sezon	Liczba uczestników	Próbne badanie ruchu

8. Uzasadnienie realizacji projektu w nawiązaniu do diagnozy społeczno - gospodarczej

Konieczność realizacji przedmiotowego projektu wynika przede wszystkim z możliwości:

- Zmniejszenia poziomu ruchu pojazdów samochodowych (zmniejszenie poziomu niskiej emisji),

- Zwiększenie poziomu mobilności na terenie gminy (w tym również dla osób dojeżdżających rowerem do pracy poza miejsce zamieszkania).

9.3. Podsumowanie zbiorcze projektów rewitalizacyjnych

Tabela 24 Wnioskodawcy oraz miejsce realizacji poszczególnych projektów

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji
Projekty podstawowe			
1.	Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole	Urząd Gminy Odrzywół	Odrzywół, nr działki 2632, 2633, 2626, 2501/2, 1959
2.	Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży	Urząd Gminy Odrzywół	Odrzywół, ul. Warszawska 53
3.	Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Odrzywół, ul. Tomaszowska
4.	Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole	Urząd Gminy Odrzywół	Odrzywół, działka Nr 331 i 2683 w Odrzywole przy ul. Warszawskiej 51 i 53
5.	Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową	Urząd Gminy Odrzywół	działka nr 356/ 6 przy ul. Warszawskiej 34 w Odrzywole
Projekty pozostałe			
6.	Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole	Urząd Gminy Odrzywół	Odrzywół, działka Nr 356, ul. Warszawska
7.	Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna	Urząd Gminy Odrzywół	Odrzywół - osiedle przy ul. Opoczyńskiej + Kłonna (drogą leśną)

9.4. Wpływ poszczególnych przedsięwzięć na aspekty problemowe

Tabela 25 Wpływ projektów na aspekty problemowe

Projekty	Aspekt społeczny	Aspekt gospodarczy	Aspekt techniczny/ przestrzenny/ środowiskowy
Projekty podstawowe			
Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole	✓	✓	✓
Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży	✓	✓	✓
Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole	✓	✓	✓
Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole	✓	✓	✓
Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową	✓	✓	✓
Projekty pozostałe			
Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole	✓	✓	✓
Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna	✓	✓	✓

Źródło: opracowanie własne

9.5. Powiązanie planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi

W ramach całościowego procesu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego zaplanowano 7 projektów kluczowych i 2 projekty komplementarne. Wynikają one z założonych celów operacyjnych Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023, co przedstawione zostało na poniższym schemacie:

Tabela 26 Powiązanie planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi

Obszar	Cel operacyjny	Planowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne
SPOŁECZEŃSTWO TWO	Międzypokoleniowa integracja mieszkańców gminy	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
SPOŁECZEŃSTWO	Przeciwdziałanie patologiom oraz dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych wśród dzieci i młodzieży	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
SPOŁECZEŃSTWO	Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
GOSPODARKA	Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna
GOSPODARKA	Przeciwdziałanie marginalizacji oraz przezwyciężenie stanu kryzysowego	[Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową

Obszar	Cel operacyjny	Planowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne
GOSPODARKA	Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna
INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ	Integracja przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 4] Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna
INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ	Zwiększenie dostępności do społecznej, kulturalnej, infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna
INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna

Źródło: opracowanie własne

9.6. Powiązanie zdiagnozowanych problemów i zdiagnozowanych przedsięwzięć

Tabela 27 Powiązanie zdiagnozowanych problemów i planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar	Problem	Planowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne
SPOŁECZEŃSTWO	Bezrobocie	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna
SPOŁECZEŃSTWO	Ubóstwo	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna
SPOŁECZEŃSTWO	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	[Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
SPOŁECZEŃSTWO	Alkoholizm	[Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową
SPOŁECZEŃSTWO	Niepełnosprawność	Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
SPOŁECZEŃSTWO	Przestępstwa i wykroczenia	[Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową

SPOŁECZEŃSTWO	Brak aktywności społeczno - kulturalnej	Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 7] Budowa drogi rowerowej Odrzywół – Kłonna
INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ	Niedostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych	Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole
INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ	Mała liczba obiektów o charakterze społecznym, kulturalnym oraz rekreacyjno-sportowym	Przedsięwzięcie 1] Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole [Przedsięwzięcie 2] Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży [Przedsięwzięcie 3] Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole [Przedsięwzięcie 5] Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową [Przedsięwzięcie 6] Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole

Źródło: opracowanie własne

9.7. Efekt synergii projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 28 Efekt synergii poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty:	Efekt synergii	
1, 6	Utworzenie miejsc integracji i aktywizacji społecznej	Realizacja wizji obszaru rewitalizacji
1, 4, 6, 7	Estetyzacja i zwiększenie użyteczności i funkcjonalności obszaru rewitalizacji; Przeciwdziałanie patologiom oraz dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych	
2, 3, 5	Utworzenie dodatkowej infrastruktury społecznej	
1, 3	Zapobieganiu bezrobociu, zmniejszenie poziomu bezrobocia	
2, 5	Utworzenie miejsc dziennej opieki, zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej	

Źródło: opracowanie własne

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest konieczność zapewnienia ich komplementarności w szerokim spektrum funkcjonowania. Komplementarność może mieć charakter:

- przestrzenny,
- problemowy,
- proceduralno-instytucjonalny,
- międzyokresowy,
- finansowy.

Komplementarność przestrzenna oznacza zastosowanie przy określaniu projektów rewitalizacyjnych kryterium ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy. Gmina traktowana jest jako całościowa przestrzeń, bez punktowego nacechowania projektów. Efekty osiągnięte mogą również wpływać na otaczającą je przestrzeń i tam przynosić pośrednie rezultaty rewitalizacji. Mechanizm odpowiedzialny za komplementarność przestrzenną rewitalizacji powinien opierać się na monitorowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego gminy Odrzywół w skali całego obszaru gminy, nie tylko obszaru zdegradowanego.

Komplementarność problemową charakteryzuje uwzględnienie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich trzech wymiarów LPR. Projekty powinny wpływać na aspekt przestrzenny, społeczny i gospodarczy. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 określono 8 głównych projektów rewitalizacyjnych, których cechy i spodziewane efekty korelują z wyżej wymienionymi aspektami (zgodnie z *Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.*). Kompletność problemowa zapewnia

większoną efektywność procesu oraz zyskanie dodatkowej wartości niż suma rozwiązanych problemów. Dla zapewnienia komplementarności należy:

- wyznaczyć wskaźniki, które określać będą efekty końcowe projektów rewitalizacyjnych (**Rozdział 10 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych**);
- skorelować działania rewitalizacyjne z innymi działaniami podejmowanymi w ramach planowania strategicznego w Gminie – w ramach pozostałych dokumentów dotyczących rozwoju obszarów rewitalizacji. Analogicznie władze gminy powinny rozpatrywać inne dziedziny z uwzględnieniem Lokalnego Programu Rewitalizacji i możliwie wspierać określone w nim działania.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna dotyczy aspektu zarządzania procesem rewitalizacji, którego powodzenie w znacznej mierze uzależnione jest od wykreowania odpowiedniego systemu zarządzania rewitalizacją (**Rozdział 15: System wdrażania (realizacji) Lokalnego Programu Rewitalizacji**). System ten określa m.in. sposób podejmowania decyzji, czy podmioty biorące udział w procesie rewitalizacyjnym.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że finansowanie projektów rewitalizacyjnych, wynikających z planu rewitalizacji opiera się na uzupełnianiu się i łączeniu wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka wystąpienia podwójnego dofinansowania.

Projekty rewitalizacyjne mogą zostać sfinansowane ze zróżnicowanych źródeł, takich jak:

- Europejski Fundusz Społeczny,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,

- Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Obszarów Wiejskich.

Mechanizm zapewnienia komplementarności źródeł finansowania opierać się będzie na silnej koordynacji i synergii projektów rewitalizacyjnych ze środkami polityk i instrumentów zarówno programów operacyjnych, jak i krajowych.

11. Ramowy harmonogram programu rewitalizacji

Tabela 29 Szacunkowy czas realizacji poszczególnych projektów

Lp.	Nazwa projektu	Szacunkowy czas realizacji projektu
Projekty podstawowe		
1.	Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole pod kątem rekreacji i turystyki	207/2018-2019/2020
2.	Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży	2017
3.	Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole	2017
4.	Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole	2017
5.	Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową	2017-2018
Projekty pozostałe		
6.	Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole	2017
7.	Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna	2018

Źródło: opracowanie własne

12. Ramy finansowe LPR

Tabela 30 Szacowana wartość poszczególnych projektów

Lp.	Nazwa projektu	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródła finansowania	Działanie RPO WM
Projekty podstawowe				
1.	Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Odrzywole pod kątem rekreacji i turystyki	1 500 000	Budżet Gminy, Środki krajowe, środki unijne	-
2.	Modernizacja pomieszczeń z przeznaczeniem na świetlicę dla młodzieży	200 000	Budżet Gminy, RPO WM, Środki krajowe	9.2.1
3.	Utworzenie żłobka dla dzieci w Odrzywole	300 000	Budżet Gminy, RPO WM, Środki krajowe	8.3.1
4.	Termomodernizacja budynków publicznych w Odrzywole	2 000 000	Budżet Gminy, RPO WM, Środki krajowe	4.2
5.	Adaptacja pomieszczeń remizy OSP Odrzywół na świetlicę środowiskową	500 000	Budżet Gminy, RPO WM, Środki krajowe	9.2.1
Projekty pozostałe				
6.	Budowa siłowni napowietrznej w Odrzywole	50 00	Budżet Gminy	-
7.	Budowa drogi rowerowej Odrzywół - Kłonna	300 000	Budżet Gminy	-

Źródło: opracowanie własne

13. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji wypracowany jest przez samorząd gminny i poddawany jest dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych.

Przygotowanie oraz wdrażanie procesu rewitalizacji w gminie Odrzywół opierają się na zasadach partnerstwa i partycypacji²⁰. Partycypacja społeczna wpisana jest w proces rewitalizacji, na każdym jego etapie: od diagnozy, poprzez programowanie, po wdrażanie i monitorowanie. Współpraca z różnymi grupami interesariuszy, w szczególności ze społecznością zamieszkującą obszary poddane rewitalizacji oraz innymi ich użytkownikami (lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe itp.) pozwoli na:

- wyznaczenie liderów społecznych z różnych środowisk,
- określenie obszarów problemowych,
- zdiagnozowanie potrzeb rewitalizacyjnych w gminie,
- wypracowanie społecznej akceptacji podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- pozyskanie, ze źródeł publicznych i prywatnych, środków na działania rewitalizacyjne,
- systematyczne i ciągłe monitorowanie postępów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz jego aktualizację.

Przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023, jego wdrażanie i monitorowanie opierają się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym przede wszystkim ze:

- społecznością obszaru zdegradowanego,
- użytkownikami obszaru zdegradowanego,
- lokalnymi przedsiębiorcami,
- organizacjami pozarządowymi.

²⁰ Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, s. 24.

Interesariusze to instytucje, osoby lub grupy osób, które znajdują się w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 oraz instytucje i osoby, które mogą mieć wpływ (pozytywny lub negatywny) na realizację Programu i jego rezultaty. Interesariuszami LPR Gminy Odrzywół są zatem:

- pojedyncze osoby (mieszkańcy i interesariusze obszaru rewitalizacji),
- lokalne społeczności i ich formalni i nieformalni przedstawiciele,
- władze samorządowe i krajowe,
- politycy,
- przedstawiciele biznesu,
- turyści,
- potencjalni mieszkańcy,
- organizacje pozarządowe.

Kompleksowość procesu rewitalizacji w gminie Odrzywół zakładająca włączenie wielu grup interesariuszy, wymaga stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków.

14. System wdrażania (realizacji) Lokalnego Programu Rewitalizacji

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023, zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020*, oparty jest na zasadzie partnerstwa i partycypacji. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania Programu (jako działania komplementarne do partycypacji na etapach diagnozy, programowania, czy monitorowania) umożliwi wypracowanie społecznej akceptacji dla podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozyskanie środków na działania rewitalizacyjne ze źródeł publicznych oraz prywatnych oraz systematyczny monitoring postępów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół

do roku 2023 oraz w razie konieczności (np. podczas wystąpienia istotnej zmiany warunków realizacji Programu) jego aktualizację.

Wdrażanie oraz monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 bazują na współpracy i zaangażowaniu wszystkich grup interesariuszy, poprzez prowadzenie procesu dialogu społecznego pomiędzy zróżnicowanymi interesariuszami Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023.

Formy partycypacji społecznej na etapie wdrażania i monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 szczegółowo przedstawia **Tabela 27 Formy partycypacji społecznej na etapie wdrażania i monitorowania.**

Tabela 31 Formy partycypacji społecznej na etapie wdrażania i monitorowania

System wdrażania (realizacji)	System monitoringu
Formy komunikacji jednokierunkowej, czyli informowania społeczności lokalnej, tj. umieszczenie informacji na stronach internetowych Gminy, informacje w Biuletynie Informacji Publicznej, artykuły w lokalnych mediach i materiały drukowane w obiektach użyteczności publicznej.	Formy komunikacji jednokierunkowej: upublicznianie cyklicznych raportów oraz analiz wskaźnikowych wszystkim interesariuszom Lokalnego Programu Rewitalizacji.
Formy komunikacji dwukierunkowej w postaci spotkań konsultacyjnych/ warsztatowych, których częstotliwość oraz szczegółowa forma zostaną zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych. W spotkaniach uczestniczyć mogą m.in. przedstawiciele Komitetu Rewitalizacji, zespoły i osoby powiązane pośrednio i bezpośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi, czy podmioty, na które działania rewitalizacyjne będą oddziaływały (np. mieszkańcy, przedsiębiorcy, liderzy społeczni, przedstawiciele Gminy, parafie).	Formy komunikacji dwukierunkowej: organizacja debat publicznych z władzami lokalnymi i koordynatorami Programu lub festynów na obszarze rewitalizacji z prezentacją efektów Lokalnego Programu Rewitalizacji. Włączenie lokalnych liderów społecznych do ciał monitorujących i oceniających zmiany na Obszarze Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

Dla zapewnienia „dobrego zarządzania” procesem rewitalizacji, a tym samym komplementarności realizowanych działań – istotne wydaje się być stworzenie lub dostosowanie istniejących struktur administracyjno-zarządczych do specyfiki i potrzeb realizacji programu rewitalizacji.

Głównym odpowiedzialnym za realizację Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Odrzywół (organ decyzyjny), natomiast organem wdrażającym LPR będzie **Zespół ds. Rewitalizacji**, który przy zarządzaniu LPR współpracować będzie z:

- Komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy w Odrzywole:
 - Referatem Zagospodarowania Przestrzennego i Gospodarki Komunalnej, w tym:
 - Stanowisko Ds Funduszy Strukturalnych,

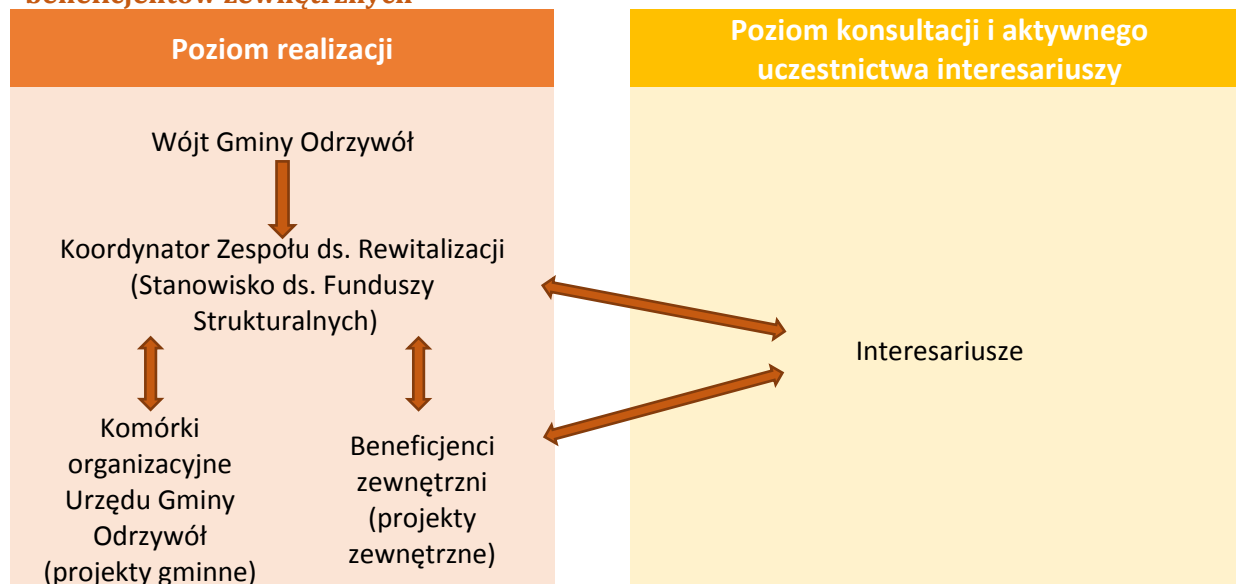
- Obsługa Przetargów i Inwestycji.
 - Sekretarzem Urzędu Gminy;
 - Skarbnikiem Gminy;
 - Radnymi tworzącymi Radę Gminy Odrzywół na lata 2014-2018 oraz wybranych w latach następnych;
 - Jednostkami organizacyjnymi Urzędu Gminy w Odrzywole (m.in. placówkami oświatowymi, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej);
 - Beneficjentami PR (fundacjami, stowarzyszeniami, osobami prywatnymi, instytucjami kultury, lokalnymi liderami, prywatnymi przedsiębiorcami),
 - Innymi Interesariuszami PR.

W związku z powyższym Powołany zostanie przez Wójta **Zespół ds. Rewitalizacji**, który realizować będzie wiele różnorodnych działań koncepcyjnych, organizacyjnych, koordynacyjnych, ewaluacyjnych i informacyjnych związanych z programem. Zespół realizować powinien także działania monitoringowe, w obszarze których mieści się pomiar efektów rewitalizacji. Nie jest konieczne sytuowanie Zespołu w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy jako odrębnej komórki organizacyjnej, bowiem w jego skład wchodzić będą przede wszystkim osoby z różnych istniejących już komórek.

Zespół powołany zostanie Zarządzeniem Wójta Gminy Odrzywół w sprawie powołania Zespołu ds. Rewitalizacji. Należy zaznaczyć, że Zespół stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Urzędu Gminy, a także sprawuje funkcje opiniotwórczo-doradcze w sprawach związanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji. Zespół uprawniony jest do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji Gminy Odrzywół.

Na spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji zapraszani będą także radni, sołtysi, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz mieszkańcy, co pozwoli na pełne zaangażowanie interesariuszy rewitalizacji na wszystkich etapach realizacji LPR.

Rysunek 24 Wzajemne relacje i role komórek organizacyjnych Gminy, interesariuszy i beneficjentów zewnętrznych

Źródło: opracowanie własne

Efektywne wdrażanie i zarządzanie Programem Rewitalizacji **wymaga zaangażowania** i skumulowania działań wszystkich powyżej wymienionych jednostek odpowiedzialnych za realizację LPR.

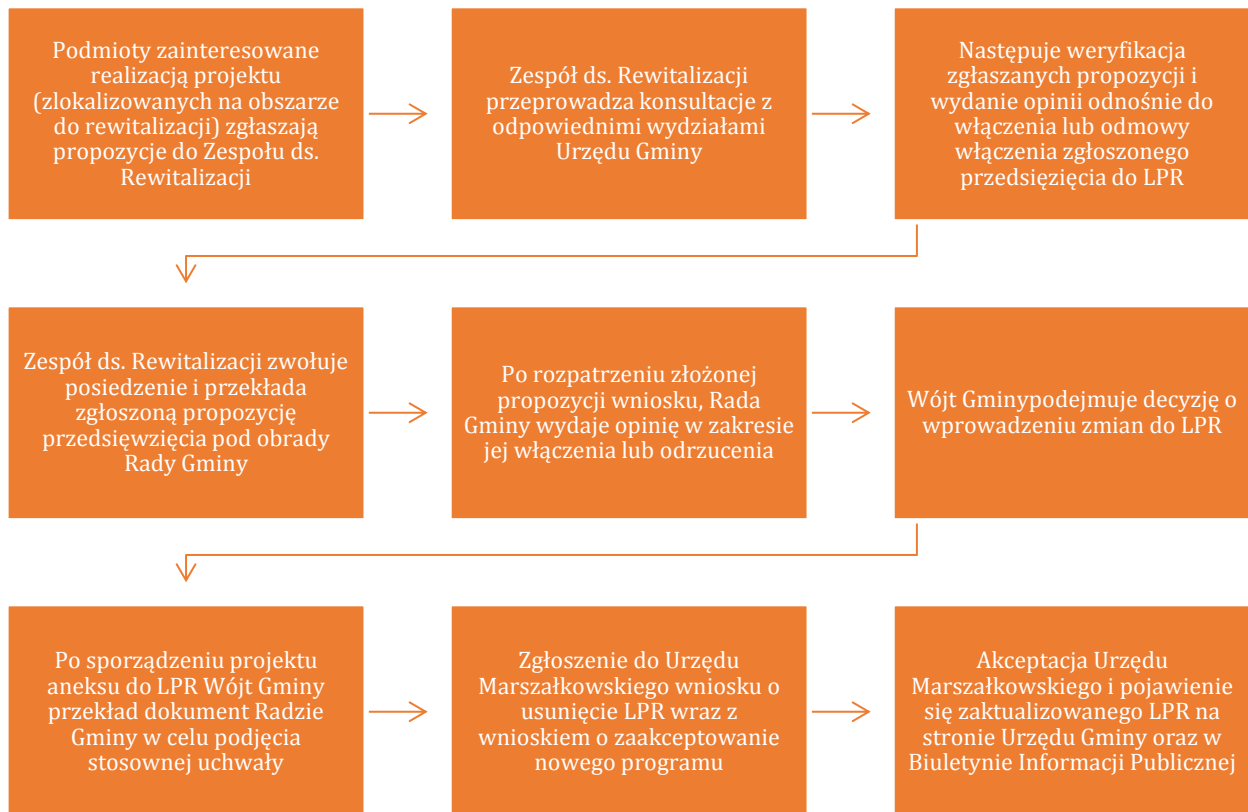
14.1. Aktualizacja LPR

Istotną kwestią przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji jest uwzględnienie jego procesu aktualizacji. Pozwoli to na wszelkie modyfikacje w dokumencie, które będą wynikać wyłącznie ze zmian w bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej miasta. Ponadto, wszystkie zaplanowane działania są określone na podstawie analizy potrzeb i zidentyfikowanych deficytów na obszarze wsparcia. Wpisują się one w zakres publicznych i niepublicznych zadań samorządu gminnego zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990r. o Samorządzie Gminnym uzupełnioną obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 2016 roku (Dz.U. 2016 poz.446). **Jednostką**

uzupełniająca proces rewitalizacji, będąca jednocześnie głosem społeczności lokalnej jest Rada Gminy Odrzywół. Kompetencje jednostki regulowane są za pomocą powszechnie obowiązujących aktów prawnych, aktów wykonawczych oraz Statutu Rady Gminy Odrzywół. Dodatkowo Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół oraz każda jego aktualizacja wymaga przyjęcia stosownej uchwały Rady Gminy Odrzywół.

W zakresie propozycji nowych przedsięwzięć zgłaszanych do LPR stosowana będzie następująca ścieżka postępowania:

Rysunek 25. Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

15. System monitoringu i oceny LPR

15.1. Monitoring

Fundamentem systemu monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 jest pozyskanie i zestawienie niezbędnych danych, w tym danych demograficznych oraz gromadzonych przez komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Odrzywole, zaangażowane w program rewitalizacji. Gromadzenie tych danych powinno odbywać się na poziomie adresowym, z możliwością agregacji dla obszaru rewitalizacji.

System monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji powinien zawierać dane dotyczące sfery społeczno – ekonomicznej oraz przestrzenno – technicznej. Dane zbierane w systemie powinny w sposób ciągły umożliwiać przeprowadzenie analizy i corocznego raportu obrazującego postęp w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023.

Agregowane i analizowane dane posłużą do monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do celów strategicznych, operacyjnych, kierunków interwencji oraz poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

System monitoringu polegać będzie na analizie zmian zachodzących podczas realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w ramach wypracowanych obszarów strategicznych. Monitoring powinien być prowadzony wielopłaszczyznowo (efekty społeczne, ekonomiczne oraz analiza zmian przestrzenno-funkcjonalnych) oraz dostarczać informacji na temat postępów w osiągnięciu przyjętych celów.

Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do roku 2023 polegać będzie na dwóch etapach:

1. Corocznych raportach w formie sprawozdań z realizacji celów, zawierających informację na temat podejmowanych działań, realizowanych przedsięwzięciach, stopnia ich realizacji oraz ich efektów końcowych.
2. Analizie wskaźnikowej, której celem będzie określenie poziomu korelacji podejmowanych projektów rewitalizacyjnych z procesami społeczno – gospodarczymi w Gminie Odrzywół.

Za monitorowanie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie **Zespół ds. Rewitalizacji**. Zespół minimum raz w roku będzie koordynował pozyskiwanie danych od instytucji publicznych (np. Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej, itp.). **Na podstawie zgromadzonych informacji będą tworzone coroczne raporty przedstawiające postępy w realizacji Programu Rewitalizacji.** W raporcie powinny zostać przedstawione efekty rzeczowe podjętych wysiłków (postęp prac, w tym zrealizowane etapy poszczególnych projektów), realizacja budżetu (w tym podjęte zobowiązania oraz przepływy finansowe) oraz analiza najważniejszych, nieplanowanych wydarzeń i ich wpływu (pozytywnego lub negatywnego) na realizację programu.

Należy zaznaczyć, że monitorowanie procesów rewitalizacji skupia się na trzech obszarach:

- **Monitoring rzeczowy** – dostarcza danych, które obrazują postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiają ocenę jego wykonania w stosunku do celów ustalonych w programie. Opiera się o skwantyfikowane dane: wskaźniki, rezultatu (przyporządkowane do poszczególnych głównych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych) oraz oddziaływania. Na podstawie Programu Rewitalizacji wyróżniono następujące wskaźniki:

Rysunek 26 Wskaźniki operacyjne LPR Gminy Odrzywół

Wskaźniki oddziaływania					
Cel operacyjny	Wskaźnik	Tendencja	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023 r.)	Źródło pozyskiwania danych
Cel strategiczny 1: Reintegracja oraz aktywizacja lokalnej społeczności					
Międzypokoleniowa integracja mieszkańców gminy	Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na alkoholizm	Spadająca	24	21	Sprawozdania Ośrodka Opieki Społecznej
Przeciwdziałanie patologiom oraz dziedziczeniu negatywnych postaw życiowych wśród dzieci i młodzieży	Liczba osób dotknięta bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Spadająca	58	50	Sprawozdania Ośrodka Opieki Społecznej
	Liczba rodzin dotknięta bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Spadająca	245	230	Sprawozdania Ośrodka Opieki Społecznej
Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji	Liczba osób korzystających z nowych ofert programowych w zakresie integracji i aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Rosnąca	wzrost o 2%/rok		Ewidencja uczestników
Cel strategiczny 2: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego					
Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów zdegradowanych	Liczba osób bezrobotnych	Spadająca	119	104	Sprawozdania PUP
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Spadająca	73	70	Sprawozdania PUP
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności na obszarze rewitalizacji (%)	Spadająca	11,1%	10%	Sprawozdania PUP
Przeciwdziałanie marginalizacji oraz przezwyciężenie stanu kryzysowego	Liczba osób dotknięta problemem ubóstwa	Spadająca	97	90	Sprawozdania Ośrodka Opieki Społecznej
	Liczba rodzin dotknięta problemem ubóstwa	Spadająca	323	310	Sprawozdania Ośrodka Opieki Społecznej
Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych	Nie malejąca	9 w 2015 r.	9/ rok	Ewidencja działalności gospodarczych

Wskaźniki oddziaływania

Wskaźniki oddziaływania					
	Liczba organizacji pozarządowych	Rosnąca	5	7	(UG) Ewidencja organizacji pozarządowych (UG)
Cel strategiczny 3: Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej					
Integracja przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji	% obszarów objętych patologią społeczną	Spadająca	- 2%		Analiza wskaźnikowa (dane z GOPS)
Zwiększenie dostępności do społecznej, kulturalnej, infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	Liczba obiektów infrastruktury społecznej przeznaczonej dla seniorów	Rosnąca	0	1	Protokoły odbioru
Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa	Liczba przestępstw	Spadająca	14	12	Sprawozdania KPP
	Liczba wykroczeń	Spadająca	65	58	Sprawozdania KPP

Źródło: opracowanie własne

- **Monitoring finansowy** – dostarcza danych będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków przeznaczonych na Program Rewitalizacji. Monitoring finansowy polega na systematycznym porównywaniu poniesionych wydatków do przewidzianego budżetu.
- **Monitoring ryzyk** – polega na obserwacji zmienności uwarunkowań zewnętrznych, identyfikacji potencjalnych trudności w realizacji Programu Rewitalizacji, a także racjonalnym reagowaniu na zaistniałe zmiany.

15.2. Ewaluacja

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy do roku 2023 opiera się na analizie wpływu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania społeczno – gospodarczego interesariuszy Gminy oraz dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

Ewaluacja Programu prowadzona będzie etapowo:

Tabela 32 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do 2023 roku

1.	Ewaluacja ex-ante (przed realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych): ocena zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ocena ich wpływu na społeczność lokalną i obszary strategiczne.
	
2.	Ewaluacja w trakcie realizacji przedsięwzięć: ocena bieżąca przyjętych celów oraz ich wpływu na obszary problemowe.
	
3.	Ewaluacja ex-post (po realizacji przedsięwzięć): długoterminowa ocena wpływu oraz trwałości poszczególnych przedsięwzięć na społeczność lokalną i grupy interesariuszy.
	
4.	Modyfikacja Lokalnego Programu Rewitalizacji: po przeprowadzeniu ewaluacji lub w razie wystąpienia istotnej zmiany warunków realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

16. Spis tabel i wykresów

16.1. Spis rysunków

Rysunek 1 Etapy tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji	8
Rysunek 2 Problemy społeczne - bezrobocie	33
Rysunek 3 Liczba osób objętych pomocą ze względu na ubóstwo w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	39
Rysunek 4 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na ubóstwo w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	39
Rysunek 5 Liczba osób objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015	41
Rysunek 6 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015	42
Rysunek 7 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na alkoholizm w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	43
Rysunek 8 Liczba osób objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	45
Rysunek 9 Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	45
Rysunek 10 Problemy społeczne - przestępstwa	50
Rysunek 11 Problemy społeczne - wykroczenia.....	51
Rysunek 12 Liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy Odrzywół.....	54
Rysunek 13 Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015.....	59
Rysunek 14 Ewidencja wyrobów zawierających azbest w gminie Odrzywół	62
Rysunek 15 Zróźnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Mazowieckiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.....	77
Rysunek 16 Związki przyczynowo - skutkowe problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji	84
Rysunek 17 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Odrzywół.....	86
Rysunek 18 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Kłonna.....	87
Rysunek 19 Podobszar zdegradowany Gminy Odrzywół – Sołectwo Wysokin.....	88
Rysunek 20 Podsumowanie wskaźników wewnątrz obszaru zdegradowanego	108
Rysunek 21 Obszar wyznaczony do rewitalizacji w gminie Odrzywół.....	109
Rysunek 22 Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w sołectwie Odrzywół.	110
Rysunek 23 Obszar rewitalizacji na tle mapy gminy oraz obszaru zdegradowanego Gminy Odrzywół.....	111
Rysunek 24 Wzajemne relacje i role komórek organizacyjnych Gminy, interesariuszy i beneficjentów zewnętrznych.....	180

Rysunek 25. Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji	181
Rysunek 26 Wskaźniki operacyjne LPR Gminy Odrzywół	184

16.2. Spis tabel

Tabela 1 Powiązania LPR Gminy Odrzywół do roku 2023 z dokumentami strategicznymi na szczeblu, regionalnym i lokalnym.....	9
Tabela 2 Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2010-2014.....	19
Tabela 3 Dane dotyczące bezrobocia w gminie Odrzywół.....	29
Tabela 4 Liczba osób objętych pomocą ośrodka pomocy społecznej sołectwach w gminie Odrzywół w latach 2010 - 2015 (stan w dniu 31.XII).....	38
Tabela 5 Liczba przestępstw w gminie Odrzywół w latach 2014 - 2015 w podziale na poszczególne miejscowości.....	47
Tabela 6 Liczba organizacji pozarządowych w poszczególnych miejscowościach gminy Odrzywół.....	53
Tabela 7 Biblioteki na terenie gminy Odrzywół.....	55
Tabela 8 Podsumowanie negatywnych zjawisk społecznych w odniesieniu do średniej Gminy.....	57
Tabela 9 Liczba nowych podmiotów gospodarczych w gminie Odrzywół w poszczególnych latach.....	58
Tabela 10 Podsumowanie wskaźników syntetycznych.....	73
Tabela 11 Wyliczenie wskaźnika syntetycznego dot. wyznaczenia obszaru zdegradowanego.....	74
Tabela 12 Poziom koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych w wybranych sołectwach gminy Odrzywół.....	85
Tabela 13. Ocena ogólnego stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów	90
Tabela 14. Ocena skali występowania poszczególnych problemów w sołectwie respondenta.....	91
Tabela 15. Ocena istotności problemów społecznych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%].....	97
Tabela 16. Ocena istotności problemów gospodarczych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%].....	100
Tabela 17. Ocena istotności problemów przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych występujących na terenie zamieszkania respondenta [%].....	102
Tabela 18 Zestawienie czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Odrzywół.....	107
Tabela 19 Korelacja pomiędzy elementami wizji a zdiagnozowanymi problemami obszaru rewitalizacji.....	131
Tabela 20 Matryca celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Odrzywół.....	134
Tabela 21 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na aspekty problemowe.....	140
Tabela 22 Wnioskodawcy oraz miejsce realizacji poszczególnych projektów.....	165
Tabela 23 Wpływ projektów na aspekty problemowe.....	166

Tabela 24 Powiązanie planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi	167
Tabela 25 Powiązanie zdiagnozowanych problemów i planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	169
Tabela 26 Szacunkowy czas realizacji poszczególnych projektów.....	173
Tabela 27 Szacowana wartość poszczególnych projektów	174
Tabela 28 Formy partycypacji społecznej na etapie wdrażania i monitorowania	178
Tabela 29 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Odrzywół do 2023 roku	186

16.3. Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy w latach 2010-2015.....	15
Wykres 2 Przyrost naturalny na terenie gminy w latach 2010-2015.....	16
Wykres 3 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy w latach 2010-2015.....	17
Wykres 4. Liczba gospodarstw domowych i liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014	20
Wykres 5 Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2010-2015	23
Wykres 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	23
Wykres 7 Liczba osób bezrobotnych w gminie Odrzywół w 2015r. w podziale na miejscowości.....	28
Wykres 8 Liczba przestępstw w gminie Odrzywół w latach 2014 - 2015 w podziale na poszczególne miejscowości.....	49
Wykres 9 Liczba czynów zabronionych i interwencji policji w gminie Odrzywół w podziale na sołectwa (na przestrzeni 01 - 06.2015 r.)	51
Wykres 10. Występowanie negatywnych zjawisk na terenie zamieszkania respondenta [%].....	94
Wykres 11. Działania, które powinny zostać podjęte przez władze Gminy w celu eliminacji/ograniczenia obszarów kryzysowych [%].....	95
Wykres 12. Obszary na terenie gminy, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego [%]	97
Wykres 13. Obszary na terenie gminy, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego [%].....	99
Wykres 14. Obszary gminne, na których powinny zostać podjęte działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury [%]	101
Wykres 15. Planowane rezultaty zamierzonych działań z zakresu procesu rewitalizacji [%].....	103
Wykres 16. Wiek respondentów	105
Wykres 17. Płeć respondentów	105
Wykres 18. Miejsce zamieszkania respondentów	106

Wykres 19. Związki respondentów z obszarem rewitalizacji.....	116
Wykres 20. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji	117
Wykres 21. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji.....	118
Wykres 22. Grupy społeczne, które powinny być głównie wspierane na obszarze rewitalizacji	119
Wykres 23. Największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji(pytanie otwarte).....	121
Wykres 24. Inicjatywa włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania.....	122
Wykres 25. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w Odrzywole.....	122
Wykres 26. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być Państwa zdaniem podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na wskazanym obszarze (brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi).....	124
Wykres 27. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być Państwa zdaniem podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze(brak sumowania do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi)	125
Wykres 28. Płeć respondentów	126
Wykres 29. Wiek respondentów	126
Wykres 30. Wykształcenie badanych	127
Wykres 31. Miejsce zamieszkania respondentów	128
Wykres 32. Liczba lat zamieszkiwania w Gminie Odrzywół	128
Wykres 33. Status zawodowy badanych	129

17. Aneks – mapa obszaru rewitalizacji w skali 1:5000